



Deloitte.

Predhodno vrednotenje strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023– 2027

Faza 1: Presoja ocene potreb, vključno s SWOT analizo

Faza 2: Presoja intervencijske strategije, ciljev in mejnikov

Faza 3: Presoja spremljanja, zbiranja podatkov in sistema izvajanja

Faza 4: Osnutek končnega poročila



Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje



Pripravljalci poročila

Naročnik vrednotenja:	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dunajska 22 1000 Ljubljana Kontaktna oseba: Zvonko Hardi
Izvajalec vrednotenja:	Deloitte d.o.o. Oddelek poslovnega svetovanja Dunajska cesta 165 1000 Ljubljana
Podizvajalec:	Kmetijski inštitut Slovenije (KIS) Hacquetova ulica 17 1000 Ljubljana, Slovenija
Projektna skupina:	Vodja projekta: - Gregor Skender, Deloitte Člani projektne skupine in drugi sodelujoči: - Elvi Rwankuba, Deloitte - Ana Kržič, Deloitte - Maša Burja, Deloitte - Neja Bergant, Deloitte - Tomaž Cunder, KIS - Ben Moljk, KIS - Jože Verbič, KIS - Matej Bedrač, KIS - Tanja Travnikar, KIS - Irena Bertoncelj, KIS - Janez Sušin, KIS - Borut Vrščaj, KIS Odgovorna oseba: - Mitja Kumar, partner
Datum in kraj priprave:	Ljubljana, september 2022

Organ upravljanja, določen za izvajanje Programa razvoja podeželja 2014–2020, je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za vsebino poročila "Predhodno vrednotenje strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027" je odgovoren Deloitte d.o.o.

Seznam kratic

AJPES	Agencija RS za javnopravne evidence in storitve
AKIS	Sistem izmenjave znanja in inovacij v kmetijstvu (<i>Agricultural knowledge and innovation systems</i>)
ARSKTRP	(Tudi AKTRP) Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja

ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BDP	Bruto domači proizvod
BDV	Bruto dodana vrednost
CLLD	Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (<i>Community Led Local Development</i>)
EIP	Evropsko partnerstvo za inovacije
EK	Evropska komisija
EKJS	Evropski kmetijski jamstveni sklad
EKSRP	Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
EU	Evropska unija
EUR	Evro
FADN	Mreža računovodskih podatkov s kmetijskih gospodarstev (<i>Farm Accountancy Data Network</i>)
FFS	Fitofarmacevtska sredstva
HT	Habitatni tipi
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
KMG	Kmetijsko gospodarstvo
KOPOP	Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila
KZU	Kmetijska zemljišča v uporabi
LEADER	Povezave med ukrepi za razvoj podeželskega gospodarstva (<i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale</i>)
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
OMD	Območja z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost
OPNOZ	Operativni program nadzora nad onesnaževanjem zraka
OVE	Obnovljivi viri energije
PRP	Program razvoja podeželja
SC	Specifični cilj
SN	Strateški načrt
SOPO	Shema za okolje in podnebje
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SKP	Skupna kmetijska politika
TGP	Toplogredni plini
ZRSVN	Zavod RS za varstvo narave
ŽPI	Živilskopredelovalna industrija

Povzetek

Skupna kmetijska politika (v nadaljevanju: SKP) v Republiki Sloveniji bo v programskem obdobju 2023–2027 temeljila na treh splošnih in devetih specifičnih ciljih. Splošni cilji so podkrepljeni s horizontalnim ciljem in razširjanjem znanja, dodaten poudarek je na inovacijah in digitalizaciji v kmetijstvu in na podeželskih območjih. Namen predhodnega vrednotenja je bil izboljšati kakovost zasnove strateških načrtov SKP za novo programsko obdobje in zagotoviti neodvisen pogled na pripravo strateškega načrta SKP. Uporabljene evalvacijske metode so bile intervjuji s pripravljavci strateškega načrta ter analiza dostopnih primarnih in sekundarnih virov. Pri izvajanju evalvacije je bil uporabljen nabor evalvacijskih vprašanj, ki so bila pripravljena s strani Evropske službe za pomoč pri evalvaciji za razvoj podeželja.

Evalvacija SKP je potekala v treh fazah:

- **Presoja ocene potreb in SWOT analiza**, kjer se je ocenjevalo: ali je SWOT analiza celovita, popolna in sklada, ali SWOT analiza upošteva posebne zahteve za določene cilje, v kolikšni meri je SWOT analiza specifična, v kolikšni meri SWOT temelji na dokazih in ali so bile v analizi

upoštevane zahteve okoljske presoje, ali je ocena potreb utemeljena na podlagi dokazov in analize SWOT, ali je ocena potreb pregledna, specifična in popolna ter v kolikšni meri je bil proces ocene potreb / SWOT dobro pripravljen in vključujoč,

- **Presoja intervencijske strategije, ciljev in mejnikov**, kjer so bila vprašanja razčlenjena v 3 sklope: Ustreznost in skladnost (razmerje med potrebami, cilji in intervencijami), učinkovitost ter uspešnost. V okviru presoje smo pregledali 82 intervencij v sklopu 9 specifičnih ciljev in enim horizontalnim ciljem,
- **Presoja spremljanja, zbiranja podatkov in sistema izvajanja**, kjer se je ocenjevala učinkovitost procesa za vzpostavitev okvira uspešnosti, ali so konceptualni elementi za okvir uspešnosti operacionalizirani, ali so okviri uspešnosti razumljivi ključnim akterjem, ustreznost informacijskega sistema, primernost načrtovanega postopka zbiranja podatkov o operacijah, površinah in živalih, primernost postopka za integracijo analizo in čiščenje podatkov, primernost postopkov za opravljanje posvetovanj za zahtevana poročila, ustreznost določb za zagotavljanje pravočasne predložitve zahtevanih poročil in primernost postopkov za obravnavo ugotovitev spremljanja in vrednotenja.

V nadaljevanju so podani povzetki in ključna priporočila glede na specifični oziroma horizontalni cilj:

Specifični cilj 1

SWOT analiza je s tehničnega in vsebinskega vidika precej izboljšana od prejšnjih različic, še vedno pa ne povsem dosledna in skladna. Številna navajanja prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti so prikazana presplošno in niso v celoti podkrepjena v analizi stanja. Trditve so ponekod še vedno pomanjkljivo obrazložene, nekatere navedbe pa so v dokumentu nepotrebne oziroma se besedila ponavljajo. SWOT deloma vključuje ustrezne in relevantne podatke, vendar presplošen prikaz ne odraža vedno natančnejših posebnosti in težav po sektorjih.

Nakazani so vplivi, ki so in bodo imeli vpliv na slovensko kmetijstvo (npr. Covid-19), vendar bi veljalo takšne vplive omenjati bolj splošno. V SWOT analizi nadalje ni opredeljene jasne razlike med notranjimi in zunanjimi dejavniki, ki vplivajo na trenutne razmere v Sloveniji. Za opredelitev zunanjih dejavnikov bi bilo potrebno podati prikaz primernih podatkov. V SC1 velja natančneje prikazati zunanje vplive, notranje pa zgolj nakazati.

Analiza stanja ob pomanjkanju ekonomskih kazalnikov (podpoglavja »ekonomske razmere«) le delno izkazuje opisana stanja sektorjev v besedilu.

Intervencije znotraj SC1 so v osnovi dobro zasnovane. INP01 *Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost* in IRP01 *Plačilo za naravne in druge omejitve* sta vsebinsko, predvsem pa tehnično podprti (z nekaj vsebinskimi pomanjkljivostmi pri INP02 *Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost*), intervencijska logika pa je zelo dobro predstavljena, saj je v osnovi zasnovana na ravni EU in skladna s cilji EK.

Specifični cilj 2

SWOT analiza je s tehničnega in vsebinskega vidika precej izboljšana od prejšnjih različic, vključeni so tudi sektorji, ki so pred tem v SC2 manjkali. Še vedno pa SWOT analiza ni povsem dosledna in skladna. Glede na prvotno različico vsebuje precej bolj prečiščena opredelitev prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti, še vedno pa je precej nejasnih zapisov, ki so si ponekod nasprotujoči.

Posebnosti ozemlja in sektorja se odražajo in so analizirane v premajhnem obsegu. V dokumentu ni podrobneje izpostavljenih posebnosti ozemlja in sektorjev (npr. status kmetij, prihodkovni/dohodkovni viri kmetij, proizvodna usmeritev, ipd). Analiza stanja ob pomanjkanju ekonomskih kazalnikov (podpoglavja »ekonomske razmere«) le delno izkazuje opisana stanja sektorjev v besedilu.

Razmere za pridelavo/prirejo pomembno vplivajo na intenzivnost, strukturo in usmeritev gospodarstev, vendar na konkurenčnost pomembno vplivajo tudi socio-ekonomski dejavniki in s transferji izven kmetijstva. Delček omenjenega se nahaja že v analizi zbirnih vlog v SC2, zaželeno pa je še dopolnitev s ključnimi razlogi in ugotovitvami na prikazano.

Nakazani so vplivi, ki so in bodo imeli vpliv na slovensko kmetijstvo (npr. Covid-19), vendar bi veljalo takšne vplive omenjati bolj splošno. V SWOT analizi nadalje ni opredeljene jasne razlike med notranjimi in zunanjimi dejavniki, ki vplivajo na trenutne razmere v Sloveniji. V SC2 velja natančneje prikazati notranje vplive.

Intervencijska strategija vključuje deloma dobro dokumentirano in zanesljivo intervencijsko logiko. V glavnini so predvsem iz tehničnega vidika intervencije jasno prikazane. Prikazani kazalniki učinka in rezultata iz tehničnih listov so jasno opredeljeni, k izboljšanju zasledovanja pa bi bilo smiselno v bodoče vključiti še katerega izmed kazalnikov vpliva I.2-I.5 ali pa vzpostavitev lastnih dodatnih kazalnikov.

Specifični cilj 3

SWOT analiza je celovita, popolna in skladna, ter temelji na obsežni analizi stanja, dokazih in najnovejših dostopnih podatkih. Vključeni so zunanji vplivi in trendi, kot so gospodarsko finančna kriza, povečanje tuje konkurence in liberalizacija kmetijskih trgov. SWOT izhaja iz temeljnih nacionalnih in evropskih strateških dokumentov. SWOT analiza je delno specifična, saj posebnosti ozemlja in sektorja niso posebej analizirani, prednostno pa so analizirane predvsem nacionalne značilnosti. Analiza temelji na kvantitativnih podatkih iz SURS-a in drugih dostopnih podatkov, ne vemo pa ali je bilo upoštevano mnenje deležnikov, saj postopkov analize evalvator ni prejel. Ocena potreb je utemeljena, saj večina potreb izhaja iz analize stanja in SWOT.

Struktura intervencij v okviru specifičnega cilja 3 (SC3 - Izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi) se je tekom nastajanja dokumenta spreminjala. Načrtovane so 4 intervencije; tri so splošne in namenjene ciljnemu povezovanju in sodelovanju, ter ena sektorska, ki je namenjena boljši prepoznavnosti in organiziranosti. Iz opisa intervencij je razvidno, da je bila pri njihovi pripravi upoštevana predpisana intervencijska logika, ki sledi vsem predpisanim korakom, izkazana je tudi ambicioznost pri izpolnjevanju okoljskih zahtev. Prispevek oziroma vpliv na okolje in podnebje je možno posredno zaslediti že pri opredelitvi splošnega specifičnega cilja, še bolj pa pri opisu in razčlenitvi posameznih intervencij. Intervencije so povezane s kazalniki rezultata, ciljne vrednosti za vsak kazalnik so realne in upoštevajo zavezanost, dodelitev sredstev pa je v skladu z oceno potreb. V okviru programiranega specifičnega cilja intervencije absolutno izhajajo iz potreb oziroma potencialov za razvoj.

Specifični cilj 3 je notranje skladen, izkušnje iz preteklih programskih obdobj so bile glede na dosežene rezultate, ki so praviloma zaostajali za načrtovanimi, upoštevane in uporabljene kot podlaga za načrtovanje ciljev v novem programskem obdobju. Med intervencijami je bila vzpostavljena visoka raven komplementarnosti in sinergije, ne pojavljajo se negativni kompromisi. Enako velja za zunanjo skladnost, izkušnje iz preteklih obdobj so bile upoštevane.

Uporabljena intervencijska logika predstavlja dobro podlago, da bodo načrtovani finančni vložki ustrezni za dosego pričakovanih rezultatov. Povezava med vložki, učinki in rezultati so dobro razvidni, bodo pa v veliki meri odvisni od interesa predvsem osnovnih deležnikov za sodelovanje. Izkušnje iz preteklosti nam kažejo, da je prav interes za sodelovanje najbolj ključen dejavnik za uspešno izvajanje podpor. Ciljne vrednosti za vsak kazalnik rezultata so realne in upoštevajo zasnovano povezanost intervencij. Tradicionalna zadržanost do katerikoli oblik združevanja in povezovanja lahko predstavlja pomembno oviro pri vključevanju v shemo. Prav tako je lahko pomemben faktor za kmete administrativna zahtevnost postopka.

Povezava med dodeljenimi finančnimi sredstvi je pregledna in verodostojna, tako kar se tiče kazalnikov učinka in kazalnikov rezultata. V splošnem lahko trdimo, da je intervencijska strategija na področju SC3 dovolj ambiciozna za doseganje programiranih rezultatov. Nabor intervencij je ustrezen in primerno ciljno naravnan.

Specifični cilj 4

SWOT analiza temelji na obsežni analizi stanja, najnovejših podatkih in podaja celovito sliko, ter vključuje vse relevantne vidike in zunanje vplive. SWOT analiza je specifična, upoštevane so bile posebnosti Slovenije.

Strateški načrt vključuje zanesljivo in dobro dokumentirano intervencijsko logiko. Prispevek predvidenih intervencij k doseganju ciljev je jasen. Zasnovane intervencije so prilagojene potrebam slovenskega kmetijstva na področju podnebnih sprememb in izhajajo iz SWOT analize in ocene potreb. Intervencije za prilagajanje podnebnim spremembam in za njihovo blaženje so prvič programirane posebej in izražajo ambicioznost. Intervencije naslavljajo vsa relevantna področja povezana z okoljem in podnebjem, ob intervencijah za prilagajanje podnebnim spremembam so naslovljena tudi ključna področja emisij, ki v preteklem obdobju niso bila deležna pozornosti. Težave, ki jih kmetijstvu povzročajo podnebne spremembe, so jasno predstavljene.

Pri oblikovanju intervencijske strategije so bile upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj. Nadaljujejo se intervencije za prilagajanje podnebnim spremembam in blaženje podnebnih sprememb iz preteklega obdobja, vključene pa so bile tudi nove intervencije. Med intervencijami obstajata visoka stopnja komplementarnosti in sinergije, iz intervencijske strategije pa je jasno razvidna povezava med SWOT analizo, oceno potreb in intervencijami.

SC4 je dobro notranje skladen. Povezave med vložki, učinki in rezultati za intervencije/podintervencije so v glavnem dobro opisane in logične, prihaja pa do nekaj manjših pomanjkljivosti.

Prikaz prispevka pričakovanih rezultatov k doseganju posameznih ciljev je ustrezen, cilji za kazalnike rezultata pa so določeni. Povezave med opredeljenimi potrebami, vložki in učinki na eni in načrtovanimi rezultati na drugi strani so jasne. Letni mejniki za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata so predstavljeni in ustrezni.

Intervencijska strategija SN na področju prilagajanja podnebnim spremembam in blaženja podnebnih sprememb je v primerjavi s tekočim programskim obdobjem precej bolj ambiciozna. Med intervencijami obstajata visoka stopnja komplementarnosti in sinergije. Večina intervencij, ki so namenjene zmanjševanju emisij toplogrednih plinov, prispeva tudi k zmanjševanju emisij amonijaka ter k varovanju voda in tal (specifični cilj 5) pa tudi h konkurenčnosti kmetijstva in zagotavljanju prehranske varnosti.

Specifični cilj 5

SWOT analiza je celovita, popolna in skladna, ter temelji na analizi stanja. Ponekod bi bilo potrebno nekatere podatke posodobiti z novjšimi, nekateri podatki pa niso teritorialno predstavljeni (ker niso na voljo). SWOT se sklicuje na ustrezne elemente nacionalnih načrtov, ki izhajajo iz okoljske in podnebne zakonodaje. SWOT je delno specifična, saj ponekod manjka teritorialna analiza stanja, nacionalne in regionalne posebnosti pa so le deloma analizirane, oboje zaradi pomanjkanja in nedostopnosti nekaterih podatkov. SWOT temelji na skupnih kazalnikih stanja, kvalitativnih informacijah, deloma na podlagi zanesljivih dokazov in študij, ter preteklih izkušenj. Ponekod podatki na katerih temelji analiza niso posodobljeni. SWOT vključuje temeljito analizo razmer, povezanih s podnebjem in okoljem, ne vsebuje pa izidov in podatkov okoljske presoje. Ocena potreb logično sledi iz analize SWOT. V analizi so opisane vse opredeljene potrebe odločitve so utemeljene, proces in pristop za določanje prednostnih nalog in rangiranje pa sta jasno opisana. Ocena potreb ne upošteva posebnih potreb ranljivih gospodarskih območij. V splošnem lahko rečemo, da je analiza SWOT dosledna in skladna.

Strateški načrt vključuje zanesljivo in dobro dokumentirano intervencijsko logiko za zrak, medtem ko intervencijska logika za kakovost vode in tal pomanjkljiva in ni dobro opredeljena. Prispevek predvidenih intervencij k doseganju ciljev na področju varovanja zraka je jasen, jasnost bi bilo mogoče še izboljšati z razmejitvijo emisij toplogrednih plinov v nekaterih delih besedila. Pri varovanju tal in voda manjka večja ciljna usmerjenost na območja večjih okoljskih problemov s kakovostjo tal in voda. SC5 je notranje in

zunanje skladen, intervencije so povezane s kazalniki rezultata, ciljne vrednosti za vsak kazalnik so realne in upoštevajo zavezanost, dodelitev sredstev pa je v skladu z oceno potreb.

Intervencijska strategija SN na področju emisij onesnaževal zraka kaže dovolj ambicij za doseg specifičnih ciljev. Intervencijska strategija na področju zmanjševanja emisij onesnaževal zraka se primerno umešča v strateški načrt in s tem prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP. Med intervencijami obstaja visoka stopnja komplementarnosti in sinergije. Večina intervencij, ki so namenjene zmanjševanju emisij onesnaževal zraka, prispeva tudi k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov (SC5) ter k varovanju voda (SC5) pa tudi h konkurenčnosti kmetijstva in zagotavljanju prehranske varnosti.

Specifični cilj 6

SWOT temelji na obsežni analizi stanja, podaja celovito sliko in vključuje vse relevantne vidike za specifični cilj 6. Upoštevani so najnovejši dostopni podatki. SWOT vključuje analizo zunanjih vplivov, predvsem pri poglavju »nevarnosti«. Razlike med prednostmi in slabostmi so opredeljene jasno, slabše pa med priložnostmi in nevarnostmi. Analiza stanja se sklicuje na nacionalne načrte in cilje ter opis ustrezne zakonodaje. Upoštevane so posebnosti Slovenije – ustrezno se osredotoča na biodiverzitetu v kmetijski in gozdni krajini. SWOT in analiza stanja temeljita na primernih/zadostnih kvalitativnih in kvantitativnih podatkih, opisuje pa tudi finančne instrumente in vključevanje v ukrepe SKP v preteklih obdobjih. Iz prejete priloge o posvetovanju s partnerji je razvidno, da sta bila SWOT in analiza stanja razvita v sodelovanju z delovno skupino Varovanje okolja in podnebne spremembe ter usklajen z identificiranimi ključnimi partnerji.

Intervencijska logika za SC6 ima predvideno veliko število intervencij in podintervencij, ki delujejo razdrobljeno. Intervencijska strategija za SC6 je ambiciozno zastavljena, so pa intervencije kompleksne, kar napoveduje povečanje administrativne zahtevnosti in težje razumevanje pri kmetih in posledično nižjo stopnjo vključevanja v intervencije. Intervencije izhajajo iz analize potreb in opisujejo večje ambicije za nacionalne okoljske probleme. Našteti so tudi komplementarni ukrepi za sinergije, ni pa naštetih ukrepov, ki bi preprečevali negativne učinke med intervencijami, nekatere intervencije znotraj SC6 bi lahko imele negativne učinke na ohranjanje narave. SC6 je dobro zunanje skladen, naštetni so vsi cilji h katerim naj bi SKP prispeval, intervencije pa so skladne z vsemi relevantnimi zakonodajnimi instrumenti.

V preteklih obdobjih so bila sredstva na voljo, a je bila njihova poraba opisana kot zgolj zadovoljiva. V predhodnem obdobju je bilo zavedanje upravičencev o pomenu ohranjanja narave visoko, za povečanje vpisa v naravovarstvene operacije pa je bila njihova ekonomska privlačnost prepoznana kot ključna. Iz finančnih tabel je razvidno, da so se predvidena plačila za primerljive KOPOP ukrepe iz preteklega obdobja povišala. Povezava med porabo financ in učinki je jasna, saj so podani zneski na enoto ter izračuni za določitev višine podpore, ki jo je izdelala neodvisna inštitucija.

Intervencijska strategija za SC6 je ambiciozno zastavljena, vendar je zelo težko predvideti stopnjo vključevanja kmetov v predlagane intervencije zaradi velikega števila in kompleksnosti intervencij.

Specifični cilj 7

SWOT je strukturiran v okviru specifičnega cilja, vendar še vedno vsebuje številne navedbe, ki ne odražajo v celoti trenutnega stanja. Nekateri elementi SWOT so napisani pavšalno (npr. »priložnosti« so zapisane bolj kot želje), dosledno pa so opisane vse specifične teme, ki se tičejo mladih kmetov (dostop do zemljišč, posojil, ipd.). Večina predstavljenih informacij nima neposredne analitične vrednosti za oceno, kako privlačen je sektor za mlade kmete. SWOT analiza upošteva zadnje razpoložljive kvantitativne podatke in je podprta s podatki SURS in EUROSTAT, ter podatki posameznih registrov MKGP, prav tako pa so predstavljene tudi izkušnje izvajanja ukrepov v okviru Programa razvoja podeželja 2007-2013 in 2014-2020. Glede kvalitativnih podatkov je analiza stanja večinoma presplošna in ne podkrepi potrebe po ukrepanju, medtem ko so vse informacije, ki izhajajo iz študij, vrednoten in preteklih izvajanj ukrepov SKP upoštevane in korektno predstavljene. Razvidno je tudi, da se je analiza stanja pripravljala v sodelovanju s širokim krogom različnih deležnikov. Ocene potreb na podlagi dokazov SWOT analize so jasno zapisane,

ter temeljijo na dovolj kompleksni metodologiji, razvrščeni po pomembnosti, vendar je zaradi presplošno zapisane analize stanje vsebinska povezanost s potrebami manj izrazita. Prioritizacija potreb je bila narejena in metodologija opisana v prilogi strateškega načrta SKP. V zvezi z AKIS-om je na podlagi izvedenih ocenjevanj podana ocena, da bo sistem AKIS v novem programskem obdobju uspešno deloval.

Celotna analiza SWOT ni v celoti dosledna in skladna, saj so nekatere navedene »priložnosti« dejansko ukrepi, ki so že v izvedbi, prav tako so nekatere navedene »prednosti« zgolj pojasnila.

Intervencijska strategija

Ocenjujemo da intervencijska strategija SN na področju privabljanje in zadrževanje mladih kmetov ter spodbujanje trajnostnega razvoja podjetij na podeželju kaže dovolj ambicij za doseg splošnih in specifičnih ciljev. Iz predlaganih intervencij je razvidno, da se bo nadaljevalo z izvajanjem že uveljavljenih intervencij iz preteklega programskega obdobja, kar neposredno prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP. Med predvidenima intervencijama obstaja tudi visoka stopnja komplementarnosti in sinergije.

Specifični cilj 8

SWOT analiza je deloma strukturirana v okviru specifičnega cilja. Pripravljena je obsežno in obravnava široka vsebinska področja, Analiza stanja je sicer specifična, vendar bi morale biti nekatere vsebine vsebovati daljše časovne vrste za dodatno podkrepitev potrebe po ukrepanju. Pri pripravi analize ocenjujemo, da so bili uporabljeni vsi razpoložljivi podatki. Nekateri elementi SWOT so napisani pavšalno (npr. nekatere »slabosti« so bolj »priložnosti«). Analiza stanja v veliki meri temelji na dokazih, vendar nekatere trditve, ki so bile pripoznane v procesu SWOT analize z deležniki niso podkrepljene s podatki. Kvalitativne informacije so večinoma presplošne in ne podkrepijo potrebe po ukrepanju, drugod pa so trditve sicer podkrepljene z rezultati anket, vendar večkrat le opisno opredelijo posamezno težavo, ki pa ne temelji na podatkih.

Vse informacije, ki izhajajo iz študij, vrednotenj in preteklih izvajanj ukrepov SKP upoštevane in korektno predstavljene. Razvidno je tudi, da se je analiza stanja pripravljala v sodelovanju s širokim krogom različnih deležnikov.

Ocene potreb na podlagi dokazov SWOT analize so jasno zapisane. Prioritizacija potreb je bila narejena, metodologija je dovolj kompleksna, razvrščena po pomembnosti in opisana v prilogi strateškega načrta SKP.

Celotna analiza SWOT deloma ni dosledna in skladna. Nekateri trditve so opredeljene pod napačno kategorijo (npr. pod »priložnosti« namesto pod »prednosti«), prav tako so posamezne trditve nasprotujoče, ponekod pa trditve niso dovolj specifične, da bi lahko nakazovale na potrebo za ukrepanje.

Intervencijska strategija

Intervencijska strategija za SC8 kaže, da se za, da se bo nadaljevalo z izvajanjem že uveljavljenih intervencij iz preteklega programskega obdobja, kar neposredno prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP. Med predvidenima intervencijama obstaja tudi visoka stopnja komplementarnosti in sinergije. V okviru tega SC se pokriva zelo obširna vsebinska področja in je za doseg predvidenih ciljev potrebno sodelovanje različnih instrumentov in politik.

Specifični cilj 9

SWOT analiza je iz tehničnega in vsebinskega vidika precej izboljšana od prejšnjih različic, še vedno pa ne povsem dosledna in skladna. Številna navajanja prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti so prikazana presplošno in niso v celoti podkrepljena v analizi stanja. SWOT deloma vključuje ustrezne in relevantne podatke, vendar presplošen prikaz ne odraža vedno natančnejših posebnosti in težav po sektorjih.

Nakazani so vplivi, ki so in bodo imeli vpliv na slovensko kmetijstvo (npr. Covid-19), vendar bi veljalo takšne vplive omenjati bolj splošno. V SWOT analizi nadalje ni opredeljene jasne razlike med notranjimi in zunanji dejavniki, ki vplivajo na trenutne razmere v Sloveniji.

Analiza stanja ob pomanjkanju ekonomskih kazalnikov (podpoglavja »ekonomske razmere«) le delno izkazuje opisana stanja sektorjev v besedilu.

Intervencijska logika je jasno podana za nekatere intervencije in deloma za druge intervencije, vendar pa analiza stanja, SWOT analiza ter ocena potreb niso primerno prikazane in podkrepljene z neposrednimi podatki, kar se ponekod kaže tudi v predvidenih operacijah znotraj intervencije.

Intervencijska strategija SN deloma prikazuje katere intervencije zagotavljajo večji prispevek k okoljskim / podnebnim specifičnim ciljem, da bi dosegli večji vpliv na okolje v primerjavi z izhodiščnim stanjem. Pomanjkljivo podane pa so kombinacije (in sinergije) z drugimi intervencijami. Nadalje so bile upoštevane izkušnje o notranji skladnosti, kar se vidi iz opredelitve ciljev. Prav tako je dobro razvidna in navedena povezava s cilji drugih instrumentov preteklih obdobj, medtem ko morebitna prekrivanja in dvojna financiranja niso opisana.

Intervencijska strategija pri nekaterih intervencijah ne podaja jasne vzročne povezave med vložki, učinki in rezultati, ponekod pa nastavek ukrepov zajema v veliki meri že obstoječe prakse, kjer nato o natančnih učinkih ni možno govoriti. Vsaka intervencija jasno povezana z vsaj enim kazalnikom rezultata. Kazalniki rezultata večinoma presplošni. Smiselno bi bil premislek o uvedbi bolj ciljno usmerjenih kazalnikov rezultata.

Delno je podana skladnost dodeljenih proračunskih sredstev s SC9, predvsem iz vidika izkušenj, logike in okvira finančnega načrta, vendar zaradi podanih nejasnosti mere skladnosti ni mogoče oceniti dovolj dobro. Mejniki, izbrani za okvir smotrnosti so podani, izkušnje pri tem pa upoštevane.

Horizontalni cilj

SWOT analiza za horizontalni cilj je celovita, popolna in skladna, temelji na obsežni analizi stanja in podaja celovito sliko na podlagi informacij, ki so na voljo. Vključeni so zunanji vplivi in trendi, ter vsi drugi relevantni vidiki za horizontalni cilj. Izhaja iz temeljnih nacionalnih in evropskih strateških dokumentov. SWOT je delno specifična, saj posebnosti ozemlja in sektorja niso posebej analizirani, prednostno pa so analizirane predvsem nacionalne posebnosti. Skupni kazalniki stanja so opredeljeni, opredeljene so tudi vse potrebe, ki kot izhodišče vstopajo v intervencijsko logiko. Analiza temelji na kvantitativnih podatkih iz SURS-a in drugih dostopnih baz podatkov. Večina opredeljenih potreb izhaja iz SWOT in analize, kjer so bili uporabljeni najnovejši in najbolj zanesljivi podatki. Opredeljene so vse potrebe, večina jih kot izhodišče tudi vstopa v intervencijsko logiko, so pa potrebe v glavnem splošne in se nekatere delno prekrivajo.

Struktura intervencij v okviru horizontalnega cilja se je tekom nastajanja dokumenta spreminjala. Število intervencij se je prepolovilo, kar pa ne bo vplivalo na dosego učinkov in rezultatov. Intervencije v veliki meri izhajajo iz potreb oziroma potencialov za razvoj. Te so jasno opredeljene in izhajajo iz analize stanja in SWOT analize, v glavnem pa pokrivajo potrebe na nacionalni ravni (izjema je intervencija IRP31 *Podpora za projekte EIP* ter razvojna partnerstva raziskovalnih institucij, ki se lahko izvaja tudi na regionalni oziroma lokalni ravni).

Intervencijska logika je zanesljiva, dobro dokumentirana in sledi predpisanim korakom. Okoljska ambicioznost je prisotna pri vseh intervencijah, prispevek oziroma vpliv na okolje in podnebje je posredno ali pa tudi neposredno možno zaslediti že pri opredelitvi splošnega cilja, še bolj pa pri opisu in razčlenitvi posameznih intervencij. Načrt je dobro notranje skladen, med intervencijami je vzpostavljena visoka raven komplementarnosti in sinergije, ne pojavljajo negativni kompromisi med intervencijami in specifičnimi cilji. Razvidno je tudi, da so bile upoštevane izkušnje o zunanji skladnosti iz prejšnjega obdobja. Povezave med vložki, učinki in rezultati so dobro razvidni, bodo pa v veliki meri odvisni od interesa za vključevanje v izobraževalne in svetovalne sheme.

Ciljne vrednosti za vsak kazalnik rezultata so realne in upoštevajo zasnovano povezanost intervencij. Intervencijska strategija na področju Horizontalnega cilja je dovolj ambiciozna za doseganje programiranih rezultatov. Nabor intervencij je navkljub zmanjšanju njihovega števila ustrezen in primerno ciljno naravnan, ter lahko pomembno prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev.

Strateški načrt je še vedno v fazi priprave in se je tekom posameznih faz evalvacije močno spreminjal. Določene vsebine so bile v posameznih delih strateškega načrta že dopolnjene v skladu z ugotovitvami evalvatorjev.

Summary

The common agricultural policy ('CAP') in the Republic of Slovenia will be based on three general and nine specific objectives in the 2023–2027 programming period. The overall objectives are underpinned by a horizontal dissemination of knowledge, a further emphasis is placed on innovation and digitalisation in agriculture and rural areas. The purpose of the preliminary evaluation was to improve the quality of the design of the CAP strategic plans for the new programming period and to provide an independent view of the preparation of the CAP strategic plan. Evaluation methods used were interviews with the developers of the strategic plan, as well as an analysis of available primary and secondary resources. In the implementation of the evaluation, a set of evaluation questions was used, which was prepared by the European Rural Development Assistance Service.

The evaluation of the CAP took place in three phases:

- **Appraisal of the SWOT analysis and needs assessment** where it has been assessed: whether the SWOT analysis is comprehensive, complete and coherent, whether the SWOT analysis takes into account specific requirements for specific objectives, to what extent the SWOT is specific, to what extent the SWOT is evidence-based and whether the analysis takes into account environmental assessment requirements, whether the needs assessment is justified on the basis of evidence and SWOT analysis, whether the needs assessment is transparent, specific and complete and to what extent the needs assessment process / SWOT has been well-prepared and inclusive,
- **Appraisal of intervention strategy, objectives, and milestones** where the questions were broken down into 3 strands: Relevance and compliance (ratio of needs, objectives and interventions), efficiency, and effectiveness. As part of the assessment, we reviewed 82 interventions under 9 specific objectives and one horizontal objective,
- **Appraisal of planned monitoring, data collection, and implementation system** which assessed the effectiveness of the process for establishing a performance framework. The appraisal reviewed whether the conceptual elements for the performance framework are operationalized and whether the performance frameworks are comprehensible to key actors. Further assessed were the adequacy of the information system, the appropriateness of the planned process of collecting data on operations, areas, and animals, the suitability of the process for integrating data analysis and purification, the appropriateness of the procedures for carrying out consultations for the required reports, the adequacy of the provisions for ensuring timely submission of the required reports, and the appropriateness of the procedures to address the findings of monitoring and evaluation.

Summaries and key recommendations according to the specific and horizontal objective are outlined below:

Specific objective 1

SWOT analysis is much improved from a technical and substantive point of view from previous versions, but still not fully consistent and compliant. Many of the strengths, weaknesses, opportunities, and dangers are displayed too generally and are not fully supported in the analysis of the situation. In some cases, the arguments are still insufficiently reasoned, while some of the references in the document are unnecessary or the texts are repeated. The SWOT analysis partly includes appropriate and relevant data, but the over-generalisation does not reflect the increasingly precise specificities and problems across sectors.

The effects that have and will have an impact on Slovenian agriculture are indicated (e.g., Covid-19), but such influences should be mentioned more generally. Further, the SWOT analysis does not identify a clear difference between internal and external factors that influence the current situation in Slovenia. In order to

identify external factors, it would be necessary to provide a display of appropriate data. In SC1, it is advised to show the external influences more precisely and to only indicate the internal ones.

The analysis of the situation in the absence of economic indicators (sub-chapter "economic situation") only partially shows the sector situation described in the text.

Interventions within SC1 are basically well-designed. INP01 *Basic income support for sustainability* and IRP01 *Plačilo za naravne in druge omejitve* are substantive and, above all, technically supported (with some substantive shortcomings in INP02 Additional redistributive income support for sustainability). The intervention logic is very well presented as it is basically drafted on the EU level and consistent with the EC objectives.

Specific objective 2

SWOT analysis is much improved from a technical and substantive point of view from previous versions, and includes sectors that were previously missing from SC2. Still, the SWOT analysis is not fully consistent and compliant. According to the original version, it contains a much more consolidated definition of advantages, opportunities, weaknesses, and dangers, but there are still rather vague records that are, in some cases, contradictory.

The specificities of the territory and sector shall be reflected and analysed to a small extent. The document does not detail the specifics of the territory and sectors (e.g., farm status, farm income/income resources, production orientation, etc.). The analysis of the situation in the absence of economic indicators (sub-chapters "economic situation") only partially shows the sector situation described in the text.

The production conditions have a significant impact on the intensity, structure, and orientation of the economies, but competitiveness is also significantly influenced by socio-economic factors and transfers outside agriculture. A fraction of this is already found in the analysis of aggregated applications in SC2, and a supplement with key reasons and findings is desired.

The effects are and will have an impact on Slovenian agriculture (e.g., Covid-19), but such influences would be mentioned more generally. Further, the SWOT analysis does not identify a clear difference between internal and external factors that influence the current situation in Slovenia. In SC2, it is necessary to show the internal effects more precisely.

The intervention strategy includes partly well documented and reliable intervention logic. Interventions are clearly presented from a technical point of view. The output and result indicators shown in the technical sheets are clearly defined and in the future it would be appropriate to include one of the impact indicators I.2-I.5 or the establishment of its own additional indicators to improve the pursuit.

Specific objective 3

The SWOT analysis is comprehensive, complete and consistent, and is based on a comprehensive analysis of the situation, evidence and up-to-date data available. External influences and trends such as the economic financial crisis, the increase in foreign competition and the liberalisation of agricultural markets are included. The SWOT is derived from the basic national and European strategy papers. The SWOT analysis is partly specific as the specificities of the territory and sector are not specifically analysed and national characteristics are analysed as a matter of priority. The analysis is based on quantitative data from SORS and other available data, but we do not know whether the opinion of stakeholders has been taken into account, as the evaluation process has not been received by the evaluator. The needs assessment is justified as most of the needs are based on a situation analysis and swot.

The structure of interventions under Specific Objective 3 (SC3 - Improving the position of farmers in the value chain) has changed over the course of the document. 4 interventions are planned; three are general and aimed at targeted integration and cooperation, and one sector, aimed at improving visibility and

organisation. It is apparent from the description of the interventions that their preparation took account of the prescribed intervention logic following all the steps prescribed and demonstrated ambition in meeting environmental requirements. The contribution or impact on the environment and climate can be indirectly traced in the definition of the general specific objective and, more so, in the description and breakdown of individual interventions. Interventions are linked to result indicators, the targets for each indicator are realistic and take into account commitment, and the allocation of funds is in line with the needs assessment. Within the framework of the programmed specific objective of intervention, they are absolutely based on the needs or potentials for development.

Specific objective 3 is internally consistent, and the experience of past programming periods has been achieved in the light of the results achieved, which have generally lagged behind the planned, considered and used as a basis for the planning of objectives in the new programming period. A high level of complementarity and synergy has been established between interventions, and no negative compromises are emerging. The same applies to external coherence, and experience from previous periods has been taken into account.

The intervention logic used provides a good basis for the planned financial contributions to be adequate to achieve the expected results. The link between inputs, effects and results is well visible, but they will depend to a large extent on the interest of primary stakeholders in cooperation. The experience of the past shows us that it is precisely the interest in cooperation that is the most crucial factor for the successful implementation of the grants. The targets for each result indicator shall be realistic and take into account the based correlation of interventions. Traditional reticence towards any form of integration and integration can be an important obstacle to integration into the scheme. The administrative complexity of the procedure can also be an important factor for farmers.

The link between the financial resources allocated is transparent and credible, both in terms of impact indicators and result indicators. In general, it can be said that the intervention strategy in the field of SC3 is ambitious enough to achieve programmed results. The range of interventions shall be appropriate and appropriately targeted.

Specific objective 4

The SWOT analysis is based on a comprehensive analysis of the situation, the latest data and provides a comprehensive picture, and includes all relevant aspects and external impacts. The SWOT analysis is specific, the specificities of Slovenia were taken into account.

The strategic plan shall include a reliable and well-documented intervention logic. The contribution of the envisaged interventions to the achievement of the objectives is clear. The designed interventions are tailored to the needs of Slovenian agriculture in the field of climate change and are based on SWOT analysis and needs assessment. For the first time, interventions to adapt to and mitigate climate change are programmed separately and reflect ambition. Interventions address all relevant areas related to the environment and climate, and key areas of emissions that have not received attention in the past period are also addressed in the adaptation interventions. The problems caused to agriculture by climate change are clearly presented.

Experience from previous programming periods has been taken into account in the development of the intervention strategy. Interventions to adapt to climate change and mitigate climate change from the past period continue and new interventions have been included. There is a high degree of complementarity and synergy between interventions and a clear link between SWOT analysis, needs assessment and interventions.

The SC4 is well internally compliant. The links between inputs, effects and results for interventions/sub-interventions are mainly well described and logical, and there are some minor shortcomings.

The demonstration of the contribution of the expected results to the achievement of the individual objectives is appropriate and the objectives for the result indicators are set. The links between identified needs, inputs and effects on the one hand and the planned results on the other hand are clear. Annual milestones for target score indicators are presented and relevant.

The SN intervention strategy on climate change adaptation and climate change mitigation is much more ambitious compared to the current programming period. There is a high degree of complementarity and synergy between interventions. Most of the interventions aimed at reducing greenhouse gas emissions also contribute to reducing ammonia emissions and to protecting water and soil (SC 5) as well as to the competitiveness of agriculture and ensuring food security.

Specific objective 5

The SWOT analysis is comprehensive, complete and consistent, and is based on a situational analysis. In some cases, some data should be updated with newer data, but some data are not territorially presented (because they are not available). The SWOT refers to the relevant elements of national plans resulting from environmental and climate legislation. The SWOT is partly specific, as in some cases there is a lack of territorial analysis of the situation and national and regional specificities are only partially analysed, both due to the lack and inaccessibility of certain data. The SWOT is based on common status indicators, qualitative information, partly based on reliable evidence and studies, and past experience. In some cases, the data on which the analysis is based are not up to date. The SWOT includes a thorough analysis of climate and environmental conditions, but does not contain outcomes and environmental assessment data. The needs assessment logically follows from the SWOT analysis. The analysis describes all the identified decision needs and the process and approach for prioritisation and ranking are clearly described. The needs assessment does not take into account the specific needs of vulnerable economic areas. In general, it can be said that the SWOT analysis is consistent and compliant.

The strategic plan includes a reliable and well-documented intervention logic for air, while the intervention logic for water and soil quality is flawed and is not well defined. The contribution of the intended interventions to the achievement of the air protection objectives is clear, and clarity could be further improved by demarcating greenhouse gas emissions in some parts of the text. Soil and water protection lacks a greater targeting of areas of major environmental problems with soil and water quality. SC5 is internally and externally coherent, interventions are linked to result indicators, the targets for each indicator are realistic and take into account commitment, and the allocation of funds is in line with the needs assessment.

The SN intervention strategy on air pollutant emissions shows sufficient ambition to achieve specific objectives. The intervention strategy on reducing air pollutant emissions is properly placed in the strategic plan and thus contributes to the achievement of the overall and cross-sectoral objectives of the CAP. There is a high degree of complementarity and synergy between interventions. Most interventions aimed at reducing air pollutant emissions also contribute to reducing greenhouse gas emissions (SC5) and to water protection (SC5) as well as to the competitiveness of agriculture and ensuring food security.

Specific objective 6

The SWOT is based on a comprehensive analysis of the situation, provides a comprehensive picture and includes all relevant aspects for specific objectives 6. The most recent available data are taken into account. The SWOT includes an analysis of external influences, especially in the "hazard" section. The differences between advantages and disadvantages are defined clearly and worse between opportunities and dangers. The analysis of the situation shall refer to the national plans and objectives and the description of the relevant legislation. The specificities of Slovenia are taken into account – it focuses appropriately on biodiversity in the agricultural and forest landscape. The SWOT and the balance analysis shall be based on appropriate/sufficient qualitative and quantitative data, and shall also describe financial instruments and integration into CAP measures in previous periods. The annex on consultation with partners received shows

that the SWOT and the situational analysis were developed in cooperation with the Environmental Protection and Climate Change Working Group and coordinated with the identified key partners.

The intervention logic for SC6 has a large number of interventions and sub-interventions operating fragmented. The intervention strategy for SC 6 is ambitious, but interventions are complex, which heralds an increase in administrative complexity and a more difficult understanding for farmers and, consequently, a lower level of involvement in interventions. The interventions stem from a needs analysis and describe greater ambitions for national environmental problems. Complementary synergies measures are also listed, but no measures are listed to prevent negative effects between interventions, and certain interventions within SC6 could have negative effects on nature conservation. SC6 is well externally coherent, lists all the objectives to which the CAP is expected to contribute, and interventions are consistent with all relevant legislative instruments.

In previous periods, funds were available, but their consumption was described as merely satisfactory. In the previous period, the awareness of the importance of nature conservation was high and their economic attractiveness was recognised as key to increasing enrolment in nature conservation operations. The financial tables show that the envisaged payments for comparable COPOP measures from the previous period have increased. The link between the consumption of finance and the effects is clear, as the amounts per unit and the calculations for determining the amount of support produced by the independent institution are given.

The intervention strategy for SC6 is ambitious, but it is very difficult to predict the degree of involvement of farmers in the proposed interventions due to the high number and complexity of interventions.

Specific objective 7

The SWOT is structured within a specific objective, but still contains a number of indications that do not fully reflect the current situation. Some elements of the SWOT are written on a flat-rate basis (e.g. "opportunities" are written more than desires) and consistently describe all specific topics concerning young farmers (access to land, loans, etc.). Most of the information presented does not have a direct analytical value to assess how attractive the sector is to young farmers. The SWOT analysis takes into account the latest available quantitative data and is supported by SORS and EUROSTAT data, as well as data from individual MKGP registers, as well as the experience of implementing the measures under the RDP 2007-2013 and 2014-2020. As regards qualitative data, the analysis of the situation is largely too general and does not support the need for action, while all information resulting from studies, evaluations and past implementations of CAP measures is taken into account and presented correctly. It is also apparent that the analysis of the situation was prepared in cooperation with a wide range of different stakeholders. The needs assessments based on the evidence of SWOT analyses are clearly written and are based on a sufficiently complex methodology, ranked in importance, but due to the over-recorded analysis, the situation of the substantive relationship with the needs is less pronounced. Prioritisation of needs has been made and the methodology described in the Annex to the CAP Strategic Plan. With regard to AKIS, the evaluations carried out assess that AKIS will function successfully in the new programming period.

The overall analysis of the SWOT is not fully consistent and compliant, as some of the 'opportunities' mentioned are in fact measures already in place, and some of the 'advantages' are merely explained.

Intervention strategy

We assess that the SN intervention strategy in the area of attracting and retaining young farmers and promoting the sustainable development of businesses in rural areas shows sufficient ambition to achieve general and specific objectives. The proposed interventions show that the implementation of already established interventions from the previous programming period will continue, which directly contributes to the achievement of the overall and cross-sectoral objectives of the CAP. There is also a high degree of complementarity and synergy among the interventions envisaged.

Specific objective 8

The SWOT analysis is partly structured within a specific objective. It is broad and wide-ranging and broad content areas, although the analysis of the situation is specific, some content should contain longer time series to further reinforce the need for action. In preparing the analysis, we estimate that all available data have been used. Some SWOT elements are written on a flat rate (e.g. some "weaknesses" are more "opportunities"). The analysis of the situation is largely based on evidence, but some of the claims recognised in the Stakeholder SWOT analysis process are not supported by data. Qualitative information is mostly too general and does not support the need for action, while elsewhere claims are supported by survey results, but on several occasions they only descriptively identify a particular problem that is not based on data.

All information resulting from studies, evaluations and past implementations of CAP measures is taken into account and presented correctly. It is also apparent that the analysis of the situation was prepared in cooperation with a wide range of different stakeholders.

The needs assessments based on the SWOT analysis are clearly recorded. Prioritisation of needs has been made, the methodology is sufficiently complex, prioritised and described in the Annex to the CAP Strategic Plan.

The overall SWOT analysis is partly inconsistent and consistent. Some of the claims are defined under the wrong category (e.g. under "opportunities" rather than "benefits"), and individual claims are contradictory, and in some cases the claims are not specific enough to indicate the need for action.

Intervention strategy

The intervention strategy for SC8 shows that the implementation of the already established interventions of the previous programming period is to be carried out directly to achieve the overall and cross-sectoral objectives of the CAP. There is also a high degree of complementarity and synergy between the interventions envisaged. This SC covers very extensive areas of content and requires the participation of different instruments and policies to achieve the intended objectives.

Specific objective 9

SWOT analysis is much improved from a technical and substantive point of view from previous versions, but still not fully consistent and compliant. Many of the strengths, weaknesses, opportunities and dangers are displayed too generally and are not fully supported in the analysis of the situation. The SWOT partly includes relevant and relevant data, but the over-generalisation does not reflect the increasingly precise specificities and problems across sectors.

The effects are and will have an impact on Slovenian agriculture (e.g. Covid-19), but such influences would be mentioned more generally. The SWOT analysis further does not identify a clear difference between internal and external factors that influence the current situation in Slovenia.

The analysis of the situation in the absence of economic indicators (sub-chapters "economic situation") only partially shows the sector situation described in the text.

The intervention logic is clearly set out for certain interventions and partly for other interventions, but the analysis of the situation, the SWOT analysis and the assessment of needs are not adequately illustrated and supported by direct data, which is sometimes also reflected in the planned operations within the intervention.

The SN intervention strategy partly shows which interventions provide a greater contribution to environmental/climate-specific objectives in order to achieve a greater environmental impact compared to the baseline situation. However, there are a lack of combinations (and synergies) with other interventions. Furthermore, experience on internal compliance has been taken into account, as seen from the definition

of objectives. It is also well visible and the link with the objectives of other instruments of previous periods is well established, while any overlaps and double funding are not described.

In some interventions, the intervention strategy does not provide a clear causal link between inputs, effects and results, and in some cases the nozzle of measures covers to a large extent existing practices where precise effects cannot then be reported. Each intervention is clearly linked to at least one result indicator. The result indicators are mostly too general. It would make sense to consider introducing more targeted result indicators.

In part, the consistency of the appropriations with the SC9 is given, in particular from the point of view of experience, logic and the framework of the financial perspective, but due to the uncertainties given, the degree of compliance cannot be assessed well enough. The milestones selected for the performance framework are given and the experience is taken into account.

Horizontal objective

The SWOT analysis for the horizontal objective is comprehensive, complete and consistent, is based on a comprehensive analysis of the situation and provides a comprehensive picture based on the information available. External influences and trends are included, as well as all other relevant aspects for the horizontal objective. It is derived from the basic national and European strategy papers. The SWOT is partly specific, as the specificities of the territory and sector are not specifically analysed and national specificities are analysed as a matter of priority. Common status indicators are defined and all needs entering intervention logic as a starting point are also defined. The analysis is based on quantitative data from SORS and other available databases. Most of the identified needs stem from the SWOT and the analysis where the most recent and most reliable data were used. All needs are identified, most of them also entering intervention logic as a starting point, but the needs are mainly general and some partially overlap.

The structure of interventions under the horizontal objective has changed over the course of the document. The number of interventions has been halved, which will not affect the achievement of effects and results. Interventions largely stem from the needs or potentials of development. These are clearly defined and are derived from the situational analysis and SWOT analysis and mainly cover needs at national level (except for the intervention IRP31 Support for EIP projects and development partnerships of research institutions, which can also be carried out at regional or local level).

The intervention logic is reliable, well documented and follows the prescribed steps. Environmental ambition is present in all interventions, and the contribution or impact on the environment and climate can be traced directly to the definition of the overall objective, and even more so in the description and breakdown of individual interventions. The plan is well internally coherent, a high level of complementarity and synergy is established between interventions, no negative trade-offs between interventions and specific objectives arise. It is also shown that the experience of external compliance from the previous period was taken into account. The links between inputs, effects and results are well visible, but they will depend to a large extent on the interest in engaging in educational and advisory schemes.

The targets for each result indicator shall be realistic and take into account the based correlation of interventions. The intervention strategy in the area of the Horizontal Objective is ambitious enough to achieve programmed results. Despite the reduction in their number, the range of interventions is appropriate and appropriately targeted and can make an important contribution to achieving general and cross-sectoral objectives.

The strategic plan is still in the preparation phase and has changed dramatically over the course of the individual evaluation phases. Certain content has already been updated in individual segments of the strategic plan in line with the findings of the evaluators.

Ključna priporočila po posamičnem specifičnem oziroma horizontalnem cilju

Specifični cilj 1

Priporočila in predlogi:

- Predlagamo, da se SWOT analiza ponovno pregleda in podrobneje ter po smislu pravilneje opredeli navedene »prednosti«, »priložnosti«, »nevarnosti« in »slabosti«, vse trditve pa naj v celoti izhajajo iz podatkov v analizi stanja.
- Predlagamo poenoten/uravnotežen prikaza stanja v posameznem sektorju (na primer: pri slikah 20 in 21 ni podanega prikaza za prašičerejo in perutninarstvo).
- Pri SWOT analizi bi bilo pod »priložnostmi« smiselno prepoznati več priložnosti za Slovenijo in slovensko kmetijstvo.
- Priporočamo, da se pri intervencijah doda opredelitev pričakovanih rezultatov (na primer: za povečanje factorskega dohodka).
- Priporočamo, da se pri povezavi med vložki, učinki in rezultati, ki je jasno razvidna, bolj podrobno zapiše dodelitev sredstev v okviru SC1 in SC2, predvsem z opisom načina dodelitve razpoložljivih sredstev.
- Na ravni sektorjev bi bilo smiselno vzpostaviti dodatne nacionalne kazalnike rezultata, da bi lahko bolj jasno opredelili uspešnost, saj so trenutni kazalniki definirani preveč ohlapno.
- Ambicioznost intervencijske strategije strateškega načrta SKP bi bilo smiselno povečati z manj predvidenimi intervencijami in povečanjem sredstev pri preostalih intervencijah.

- Pri INP02 *Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost* Predlagamo premislek glede morebitno navzkrižno predstavljenih dejstev v SWOT analizi stanja (na primer, da so kmetije v Sloveniji pod evropskim povprečjem). S predvideno intervencijo obstaja nevarnost, da bi bile kmetije, ki so za slovenske razmere povprečne (malo nad povprečjem) lahko deležne diskriminatorne obravnave (na primer pomanjkanja razvojnih sredstev), majhne kmetije pa bi bile lahko nesorazmerno nagrajene.
- Pri INP04 Vezana dohodkovna podpora za rejo govedi predlagamo, da se naknadno opravi analiza, kot na primer analiza ekonomske upravičenosti glede na pogoje reje. S tem bi se lahko naslovilo trenutno nesorazmernost med predvidenimi plačili za rejo drobnice, rejo dojilj na gorskih območjih in plačilom za prirejo mleka na gorskih območjih. V zvezi s tem predlagamo, da se preuči vzpostavitev drugega sistema plačil (na primer: dvojni nivo plačil ali ohranitev plačila le za OMD območja).
- Pri INP06 Vezana dohodkovna podpora za mleko v gorskih območjih in INP07 *Vezana dohodkovna podpora za beljakovinske rastline* predlagamo ponovno preučitev in potencialno dopolnitev pogoja upravičenosti.

Specifični cilj 2

Priporočila in predlogi:

- Smiselna bi bila podkrepitev navedb o uvozu živil (str. 24) s številkami in viri.
- Predlagamo poenoten prikaz stanja v posameznem sektorju (na primer: pri prašičereji je prikazana stroškovno-prihodkovna pariteta zadnjih nekaj let, pri govedoreji pa ne).
- Priporočamo, da se pri intervencijah doda opredelitev pričakovanih rezultatov (na primer: za povečanje faktorskega dohodka).
- Priporočamo, da se pri povezavi med vložki, učinki in rezultati, ki je jasno razvidna, bolj podrobno zapiše dodelitev sredstev v okviru SC1 in SC2, predvsem z opisom načina dodelitve razpoložljivih sredstev.
- Na ravni sektorjev bi bilo smiselno vzpostaviti dodatne nacionalne kazalnike rezultata, da bi lahko bolj jasno opredelili uspešnost, saj so trenutni kazalniki definirani preveč ohlapno. S tem bi tudi naslovili problem trenutne šibkosti pri prenosu izkušenj iz prejšnjih obdobj.
- Ambicioznost intervencijske strategije strateškega načrta SKP bi bilo smiselno povečati z manj predvidenimi intervencijami in povečanjem sredstev pri preostalih intervencijah.

Specifični cilj 3

Priporočila in predlogi:

- Smiselno bi bilo predvideti instrumente za povečanje oziroma izboljšanje absorpcije finančnih sredstev pri izvajanju podpor s tega področja, ki je tradicionalno slaba (z boljšo promocijo ciljev in prednosti združevanja in povezovanja bi poskušali povečati zainteresiranost potencialnih interesentov za vključitev v shemo).

Specifični cilj 4

Priporočila in predlogi:

- Predlagamo, da se SWOT analiza ponovno pregleda ter po smislu pravilneje opredeli navedene »prednosti«, »priložnosti«, »nevarnosti« in »slabosti«, ter odpravi manjše neskladnosti (npr. definiranje uporabljenih okrajšav).
- Predlagamo, da se še enkrat razmisli o smiselnosti dohodkovne podpore za dojlje na območjih, ki so primerna za poljedelstvo in vrtnarstvo.

Specifični cilj 5

Priporočila in predlogi:

- Predlagamo absolutno prepoved požiganja travniških površin, z morebitnimi dovoljenimi in utemeljenimi izjemami (kot npr. v primeru požiganja strnišč zaradi fitosanitarnih razlogov).
- Smiselne bi bile le manjše izboljšave besedila.

Specifični cilj 6

Priporočila in predlogi:

- Predlagamo, da se ponovno pregleda in pravilno opredeli navedene »prednosti« in »priložnosti«.

Specifični cilj 7

Priporočila in predlogi:

- V SWOT analizi stanja bi bilo smiselno dodati podatke tudi za kazalnik C23: Starostna struktura gospodarjev-upraviteljev na kmetijskih gospodarstvih.
- Predlagamo, da se SWOT analiza ponovno pregleda in pravilno opredeli navedene »prednosti«, »priložnosti«, »nevarnosti« in »slabosti« oziroma, da se dopiše jasna opredelitev definicij (»prednosti«, »priložnosti«, »nevarnosti« in »slabosti«) in postopka po kakšnem ključu se je v SN opredeljevalo, kateri segment spada pod dotično definicijo.

Specifični cilj 8

Priporočila in predlogi:

- Predlagamo, da se SWOT analiza ponovno pregleda in podrobneje ter po smislu pravilneje opredeli navedene »prednosti«, »priložnosti«, »nevarnosti« in »slabosti«, vse trditve pa naj v celoti izhajajo iz podatkov v analizi stanja.
- Smiselno bi bilo pri SWOT analizi razmejiti nekatere združene trditve, ki trenutno zameglijo sporočilnost trditev (na primer odseljevanje mladih in bolj izobraženih delovno aktivnih prebivalcev s podeželja, velik delež dnevnih migracij izven kraja bivališča, pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest na podeželju).
- Smiselno bi bilo pri SWOT analizi konkretneje opredeliti nekatere trditve, da bo bolj izkazana potreba za ukrepanje (na primer: nove priložnosti vključenosti ranljivih skupin glede na potrebe lokalnega območja).
- Za uspešnost pri intervencijski strategiji predlagamo sodelovanje drugih instrumentov in politik, saj SC8 zasleduje veliko število obsežnih ciljev, ki jih ne zgolj s trenutno navedenimi sredstvi težko doseči.

Specifični cilj 9

Priporočila in predlogi:

- Predlagamo, da se SWOT analiza ponovno pregleda in podrobneje ter po smislu pravilneje opredeli navedene »prednosti«, »priložnosti«, »nevarnosti« in »slabosti«, vse trditve pa naj v celoti izhajajo iz podatkov v analizi stanja.
- Smiselno bi bilo, da se poleg navajanja mnenja potrošnikov (anketa) vključi tudi kritičen pogled na mnenje laične javnosti.
- Predlagamo, da se preveri, če obstajajo novejši podatki od tistih, ki so ponekod uporabljeni (na primer: vir za leto 2016), ter, da se za podatke navaja najbolj relevantne vire (na primer: uporaba nacionalne statistike in ne EUROSTAT-a).
- Pri SWOT analizi stanja bi bilo smiselno, da se pod »slabosti« in »priložnostmi« zabeleži in izpostavi podhranjenost razpoložljivih in relevantnih podatkov.
- Pri SWOT analizi stanja predlagamo, da se ne navede pod »slabost«, da je glavnina FFS porabljena v trajnih nasadih.

Horizontalni cilj

Priporočila in predlogi:

- Predlagamo, da se ponovno pregleda in pravilno opredeli navedene »nevarnosti« in »slabosti«.
- Predlagamo, da se pri določitvi letnih mejnikov podrobnejše upošteva notranje pogoje izvajanja strateškega načrta.

KAZALO

Seznam kratic	1
Povzetek	2
Summary	10
Ključna priporočila po posamičnem specifičnem oziroma horizontalnem cilju	17
Uvod	23
Namen in cilji predhodnega vrednotenja	23
Proces in metode vrednotenja	24
Poročilo o predhodnem vrednotenju	25
I. Presoja ocene potreb in SWOT analiza	25
1. V kolikšni meri je SWOT analiza celovita, popolna in skladna?	25
2. V kolikšni meri SWOT upošteva posebne zahteve za določene cilje?	32
3. V kolikšni meri je SWOT specifičen?	33
4. V kolikšni meri SWOT temelji na dokazih?	35
5. V kolikšni meri so bile v analizi SWOT upoštevane zahteve okoljske presoje?	39
6. V kolikšni meri je ocena potreb utemeljena na podlagi dokazov in analize SWOT?	40
7. V kolikšni meri je ocena potreb pregledna, specifična in popolna?	43

8. V kolikšni meri je bil proces ocene potreb / SWOT dobro pripravljen in vključujoč? (dobra praksa).....	46
II. Presoja intervencijske strategije, ciljev in mejnikov	49
1. Ustreznost in skladnost: razmerje med potrebami, cilji in intervencijami.....	49
2. Učinkovitost	66
3. Uspešnost.....	95
4. Splošni komentarji in dodatna pojasnila	97
III. Presoja spremljanja, zbiranja podatkov in sistema izvajanja	100
1. Ali obstaja učinkovit proces za vzpostavitev okvira uspešnosti?.....	100
2. Ali so konceptualni elementi za okvir uspešnosti operacionalizirani?	100
3. Ali ključni akterji razumejo zahteve okvira uspešnosti/smotnosti?	101
4. Ali so se prilagoditve informacijskega sistema začele dovolj zgodaj, da bi omogočeno nemoteno delovanje od začetka obdobja izvajanja?	102
5. Ali je načrtovani postopek zbiranja podatkov o operacijah, površinah in živalih primeren? 103	
6. Ali je načrtovani postopek za integracijo, analizo in čiščenje podatkov primeren za spremljanje in vrednotenje?	103
7. Ali so postopki za opravljanje posvetovanj primerni za potrditev zahtevanih poročil? 104	
8. Ali so določbe ustrezne za zagotavljanje pravočasne predložitve zahtevanih poročil Evropski komisiji (povzetek ocene vseh prejšnjih korakov)?	105
9. Ali so načrtovani nadaljnji postopki primerni za obravnavo ugotovitev spremljanja in vrednotenja?	105

Uvod

Namen in cilji predhodnega vrednotenja

Skupna kmetijska politika (SKP) bo po letu 2020 enostavnejša in še bolj prilagojena potrebam kmetom, temeljila pa bo na treh splošnih in devetih specifičnih ciljih.

Trije splošni cilji:

- spodbujanje prehranske varnosti;
- krepitev skrbi za okolje in podnebnih ukrepov;
- krepitev podeželskih območij.

Devet specifičnih ciljev:

- podpora za vzdržne dohodke in odpornost kmetij po vsem ozemlju EU za večjo prehransko varnost;
- krepitev tržne usmerjenosti in povečanje konkurenčnosti, tudi z večjim poudarkom na raziskavah, tehnologiji in digitalizaciji;
- izboljšanje položaja kmetov v vrednostni verigi;
- prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji;
- spodbujanje trajnostnega upravljanja naravnih virov, kot so voda, tla in zrak;
- prispevanje k varstvu biotske raznovrstnosti;
- privabljanje mladih kmetov in spodbujanje razvoja podjetij na podeželskih območjih;
- spodbujanje zaposlovanja, rasti, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom;
- izboljšanje odziva kmetijstva EU na potrebe družbe po hrani in zdravju, vključno z zdravo hrano, ter dobrobiti živali.

Splošni cilji so podkrepljeni s horizontalnim ciljem posodobitve sektorja s spodbujanjem in izmenjavo znanja, inovacij in digitalizacije v kmetijstvu in na podeželskih območjih ter spodbujanjem njihove uporabe.

Namen predhodnega vrednotenja je izboljšanje kakovosti zasnove strateških načrtov skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 in zagotavlja neodvisen pogled na pripravo strateškega načrta SKP.

V skladu s 125. členom predloga Uredbe o strateškem načrtu SKP smo v okviru predhodnega vrednotenja ovrednotili:

- a) prispevek strateškega načrta SKP k specifičnim ciljem SKP, pri tem pa se upoštevajo nacionalne in regionalne potrebe ter razvojni potencial in izkušnje iz izvajanja SKP v prejšnjih programskih obdobjih;
- b) notranjo skladnost predlaganega strateškega načrta SKP in njegovo razmerje z drugimi ustreznimi instrumenti;
- c) usklajenost dodeljevanja proračunskih virov s specifičnimi cilji strateškega načrta SKP;
- d) prispevek predvidenih učinkov k rezultatom;

- e) ali so ob upoštevanju predvidene podpore iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRR) merljive ciljne vrednosti za rezultate realistične;
- f) zadostnost človeških virov in upravnih zmogljivosti za upravljanje strateškega načrta SKP;
- g) ustreznost postopkov za spremljanje strateškega načrta SKP in zbiranje podatkov, potrebnih za izvedbo vrednotenja;
- h) ustreznost mejnikov, izbranih za okvir smotrnosti;
- i) načrtovane ukrepe za zmanjšanje administrativnega bremena za upravičence;
- j) utemeljitev za uporabo finančnih instrumentov, ki se financirajo iz EKSRR.

Cilj predhodnega vrednotenja je podpora pri pripravi in izboljšanju kakovosti zasnove strateškega načrta SKP in s tem zagotovitev, da je strateški načrt SKP v skladu s potrebami, opredeljenimi v SWOT analizi in oceni potreb. Zagotavlja tudi, da je strateški načrt SKP v skladu s splošnimi in specifičnimi cilji EU, kot so opisani v 5. in 6. členu Uredbe o strateških načrtih SKP.

Proces in metode vrednotenja

Prva faza vrednotenja, torej ocena potreb in SWOT analize, je temeljila na predhodno zastavljenem naboru evalvacijskih vprašanj, na katera je evalvator odgovarjal na podlagi kombinacije teoretičnega pristopa k vrednotenju (tj. ocene smiselnosti povezanosti med opredeljenimi potrebami in ugotovitvami SWOT analize ter spremljajočo analizo podatkov) ter strokovne ocene glede smotrnosti zaključkov, celovitosti analize in točnosti podatkov. Metodi zbiranja podatkov, ki jih je evalvator pri tem uporabil, sta bili zlasti intervju s pripravljavcem strateškega načrta in pa analiza dostopnih primarnih (javne kmetijske statistike) in sekundarnih virov (npr. poročila o stanju kmetijstva).

Druga faza vrednotenja, presoja intervencijske strategije, ciljev in mejnikov, je prav tako kot prva faza vrednotenja temeljila na predhodno zastavljenem naboru evalvacijskih vprašanj. Evalvator je odgovarjal na podlagi kombinacije sosledja intervencijske logike (tj. potrebe → intervencije → financiranje → kazalniki/rezultati → specifični cilji → splošni cilji) in kot v prvi fazi, na podlagi strokovne ocene glede smotrnosti intervencij, celovitosti analize in točnosti podatkov. Evalvator je odgovore glede intervencij strukturiral glede na zadostnost/primernost (zelo dobro, dobro s pomanjkljivostmi, slabo) in smiselno podal obrazložitve ocene. Evalvacijske metode, ki so bile uporabljene v tej fazi, so bile predvsem intervju s pripravljavcem strateškega načrta, analiza sekundarnih virov in opisne statistike.

Tudi tretja faza vrednotenja, presoja spremljanja, zbiranja podatkov in sistema izvajanja, je tako kot prvi dve fazi temeljila na predhodno zastavljenem naboru evalvacijskih vprašanj, s strani European Evaluation Helpdesk for rural development. Evalvator je odgovarjal na vprašanja po temeljitem pregledu besedila, pri odgovorih pa upošteval tudi zaključke evalvacij prvega in drugega dela. Metoda zbiranja podatkov, ki jih je evalvator uporabil, je temeljila predvsem na analizi dostopnih primarnih in sekundarnih virov podatkov.

MKGP je na podlagi naših komentarjev konstantno posodabljal in izboljševal celoten dokument. V četrti fazi je evalvator ponovno pregledal dopolnjeno besedilo ter odgovoril na že prej zastavljena evalvacijska vprašanja. Pri tem je uporabil enake metode kot pri evalvaciji posameznih faz. V nadaljevanju so komentarji in odgovori prilagojeni na zadnjo verzijo SN SKP, prejeto januarja 2022.

Poročilo o predhodnem vrednotenju

I. Presoja ocene potreb in SWOT analiza

1. V kolikšni meri je SWOT analiza celovita, popolna in skladna?

a) SWOT je strukturiran v okviru vsakega specifičnega cilja.

SWOT analiza je strukturirana v okviru vsakega specifičnega cilja (SC) ter horizontalnega cilja. Dokument je v primerjavi s predhodnimi verzijami precej izboljššan. Še vedno ponekod zaznavamo rahlo neusklajenost med slogom in načinom obravnave vsakega izmed ciljev. Kljub temu, da so bile analiza stanja in SWOT analiza vključeni v priloge, je dokument še vedno precej obsežen. Ponekod prihaja do ponavljanja vsebin (primer: ponavljanje posameznih odstavkov, SWOT analiza je najprej predstavljena v tekstovni obliki, nato pa še v alinejah), kar pa hkrati ponekod poveča preglednost besedila. Celoten dokument je potrebno dodatno prečistiti. Povzetek SWOT analize v osnovnem dokumentu je na trenutke nerazumljiv, teme se prepletajo in občasno ni jasne povezave med posameznimi ugotovitvami.

Dodati pa je potrebno horizontalni pregled dokumenta, razlago uporabljenih kratic ter poglavje viri in literatura in poskrbeti za ustrezno citiranje oz. navajanje virov v besedilu.

b) SWOT temelji na trenutnem stanju na področju, ki ga pokriva strateški načrt SKP, in podaja celovito sliko, ki zajema vse informacije, ki so na voljo.

Specifični cilj 1

SWOT analiza je v primerjavi s prejšnjimi različicami tako s tehničnega kot tudi vsebinskega vidika precej izboljšana, še vedno pa ne moremo trditi, da je v celoti dosledna in skladna. Številna navajanja prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti so prikazana presplošno in niso v celoti podkrepljena s podatki v analizi stanja. Trditve so ponekod še vedno pomanjkljivo obrazložene, nekatere navedbe pa so v dokumentu nepotrebne oziroma se besedila ponavljajo. SWOT praviloma vključuje ustrezne in relevantne podatke, vendar presplošen prikaz ne odraža vedno natančnejših posebnosti in težav po sektorjih. V prilogi tega dokumenta so podani primeri, ki prikazujejo neskladja med posameznimi trditvami v SWOT analizi in nekateri vsebinski in tehnični predlogi, ki lahko dodatno pripomorejo k jasnosti teksta.

Specifični cilj 2

Splošni komentarji, ki se nanašajo na prečiščenje teksta, naslovov slik in preglednic, pozornost na enote, navedbo virov itd., veljajo tudi za SC2. V primerjavi s prvotno različico je precej bolj prečiščena opredelitev prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti, še vedno pa je precej nejasnih zapisov, ki so si ponekod nasprotujoči.

Tudi za ta SC so v prilogi tega dokumenta so podani primeri, ki prikazujejo neskladja med posameznimi trditvami v SWOT analizi in nekateri vsebinski in tehnični predlogi, ki lahko dodatno pripomorejo k jasnosti teksta.

Specifični cilj 3

SWOT temelj na obsežni analizi stanja v prilogi dokumenta in podaja celovito sliko na podlagi informacij, ki so na voljo.

Specifični cilj 4

SWOT analiza temelji na trenutnem stanju na področju. V glavnem je podana je celovita slika področja, priporočamo pa ponoven podroben pregled besedila in odpravo nekaterih neskladnosti, kot npr. da sta pomanjkanje strokovnjakov in tehničnega osebja za izvajanje ustreznega opazovanja in napovedovanja pojava bolezni in škodljivcev in pomanjkanje virov za izvajanje nacionalnih programov monitoringov za hitro odkrivanje navzočnosti karantenskih in drugih novih bolezni in škodljivcev navedena med slabostmi s področja blaženja podnebnih sprememb, sodita pa na področje prilagajanja podnebnim spremembam. Enako velja za razvoj in promocijo alternativnih metod varstva pred boleznimi in škodljivci, ki bi lahko bila med priložnostmi za prilagajanje, ne pa za blaženje podnebnih sprememb. Poleg tega bi bilo treba definirati vse uporabljene okrajšave (npr. LTS).

Specifični cilj 5

SWOT analiza deloma temelji na trenutnem stanju na področju. Priporočamo, da se nekateri podatki posodobijo (npr. na straneh 206 in 2012 je stanje emisij in doseganje cilja prikazano za leto 2014, na voljo pa so že podatki za leto 2020).

Opisni (uvodni) deli poglavij prednosti (s. 206), slabosti (s. 208) in priložnosti (s. 210) vsebujejo le vsebine s področja voda in tal, vsebine s področja zraka pa manjkajo. Besedilo je v tem delu neuravnoteženo.

Na s. 211 se odstavek, ki je namenjen onesnaževalom zraka, bolj posveča toplogrednim plinom.

Specifični cilj 6

SWOT temelji na obsežni analizi stanja in podaja celovito sliko.

Specifični cilj 7

Ne drži v celoti. SWOT analiza še vedno vsebuje številne navedbe, ki ne temeljijo v celoti na prikazani analizi stanja. Ta je v dokumentu prikazana presplošno ter v veliki meri ne odraža razlogov in interesa mladih prevzemnikov za prevzem kmetij.

Specifični cilj 8

SC8 je specifičen, saj so v analizi stanja predstavljene vsebine, ki jih v veliki meri obravnavajo tudi drugi nacionalni in EU instrumenti in politike. Ocenjujemo, da so v analizi stanja še vedno vsebine, ki bi morale vsebovati daljše časovne vrste, s katerimi bi dodatno podkrepili potrebo po ukrepanju (npr. Tabela 12, Tabela 15). Nekateri tabele, bi bilo smiselno tudi posodobiti z zadnjimi razpoložljivimi podatki.

Specifični cilj 9

SWOT analiza je v primerjavi s prejšnjimi različicami vsebinsko in tehnično precej izboljšana, še vedno pa ne povsem dosledna in skladna. Številna navajanja prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti so prikazana presplošno in niso v celoti podkrepjena v analizi stanja. SWOT deloma vključuje ustrezne in relevantne podatke, vendar presplošen prikaz ne odraža vedno natančnejših posebnosti in težav po sektorjih. Ključne ugotovitve morajo biti podprte s podatki v analizi stanja. Tudi za ta SC so v prilogi tega dokumenta so podani primeri, ki prikazujejo neskladja med posameznimi trditvami v SWOT analizi in nekateri vsebinski in tehnični predlogi, ki lahko dodatno pripomorejo k izboljšanju teksta.

Horizontalni cilj

SWOT temelji na obsežni analizi stanja v prilogi dokumenta in podaja celovito sliko na podlagi informacij, ki so na voljo.

c) SWOT vključuje vse ustrezne teritorialne, sektorske, ekonomske, socialne, strukturne in okoljske informacije ter trende.

Specifični cilj 1

Prikazan je vpliv OMD območij, a je za prikaz problematike doseganja dohodkov (ne le dohodka iz kmetijstva) pomanjkljiv. Razmere za kmetijstvo in druge dejavnosti na podeželju ter možnosti kombiniranja prihodkovnih virov so hkrati razlog in posledica za prikazano stagniranje kmetijskega dela na teh območjih na splošno, medtem ko se glede na velikost in usmeritev kmetij ter intenzivnost pridelave/prireje med območji in sektorji pojavljajo precejšnje razlike.

Razmere za pridelavo/prirejo pomembno vplivajo na intenzivnost, strukturo in usmeritev gospodarstev, vendar na konkurenčnost pomembno vplivajo tudi socio-ekonomski dejavniki in transferji izven kmetijstva. Delček omenjenega se nahaja že v prikazu analize zbirnih vlog v SC2, zaželen pa je še dopolnitev s ključnimi razlogi in ugotovitvami na prikazano.

Podrobnejši prikaz intenzivnosti po sektorjih in razlogih zanje omogoča lažje oblikovanje ugotovitev in bolj ciljno usmerjene ukrepe.

Priporočamo, da se grafično/tabelarno prikazani trendi, okrepijo s kritičnim pogledom in navedbami razlogov.

Z vidika tržne usmerjenosti in konkurenčnosti se nam zdi analiza stanja gozdarstva pomanjkljiva, še posebno zaradi njenega pomena in vpliva na kmetijski del posameznih kmetijskih gospodarstev (dualnost kmetijstva).

Menimo, da agroživilski sektor pomembno vpliva na kmetijski sektor in mu je potrebno nameniti večjo vlogo, kot jo predvideva strateški dokument.

Specifični cilj 2

V zadnji različici SN so opazne izboljšave, ki nakazujejo na potrebo po ukrepanju, vendar so opisi premalo natančni, predvsem glede odražanja natančnejših posebnosti in težav v nekaterih sektorjih (predvsem živinorejskih). Kot primer: sektor govedoreje je najpomembnejša kmetijska dejavnost v Sloveniji. Prikazani podatki so sicer korektni, a le na osnovni in agregirani ravni.

V močni povezavi s ciljem, tj. konkurenčnost kmetijstva, je dokument v prvem delu podhranjen tudi s prikazom določenih dejavnikov, npr. vpliva socio-ekonomskih dejavnikov (struktura, zaposlenost, diverzifikacija dohodkovnih virov, itd.), opremljenosti po sektorjih, usmeritvah ipd. S premalo podrobnim prikazom produktivnosti se generalno prikazuje slovensko kmetijstvo slabše kot sicer v tržnem delu je. Podrobnejši podatki po sektorjih (ali delu posameznih sektorjev), vsaj za tržno usmerjene kmetije, lahko kažejo precej drugače. V kontekstu razumevanja posebnosti sektorjev je interpretacija kazalnikov, kot so delovna sila, (celoten) dohodek na PDM, investicije itd. ključna za vzpostavitev natančnejših ugotovitev in kasneje bolj ciljno naravnanih ukrepov. Predlagamo, da se v bodoče za tovrstne potrebe prikaže tudi stanje z vključitvijo podatkov številnih že in v prihodnje izvedenih nalog/raziskav in ne le statističnih podatkov, ki so na trenutke

šibki. Prikaz produktivnosti/intenzivnosti zgolj na podlagi statističnih podatkov je premalo natančen in ne prikazuje povsem celotnega stanja.

Zavedamo se, da je čas za izdelavo potrebnih analiz potekel. Zato bi bilo zaželeno, da se pokaže zavedanje obsega materije in potreb po dodatnih prikazih ter nadgradnjah podatkovnih baz.

Specifični cilj 3

Tako tabelarni del SWOT analize kot tudi povzetek glavnih ugotovitev vključujeta vse relevantne vidike za SC3.

Specifični cilj 4

SWOT vključuje ustrezne informacije ter trende.

Specifični cilj 5

Drži le deloma. Nekateri podatki niso teritorialno predstavljeni, kar je pričakovano, saj niso na voljo (velja predvsem za podatke o tleh).

Specifični cilj 6

SWOT in analiza stanja sta obsežna in vključujeta vse relevantne vidike za SC6.

Specifični cilj 7

SWOT in analiza stanja sta obsežna in vključujeta vse relevantne vidike za SC7.

Specifični cilj 8

V analizi stanja je predstavljen širok spekter različnih področij, ki so velikokrat zgolj posredno povezana s kmetijstvom vendar ocenjujemo, da so bili pri pripravi v veliki meri uporabljeni vsi razpoložljivi podatki.

Specifični cilj 9

V pretežnem delu irelevantno. Prikaz podprtih GVŽ po sektorjih ne razumemo kot dovolj dober zajem stanja sektorjev. Zagotovo pa bi bilo dobro prikazati stanje na podrobnejših ravneh posameznega sektorja, zavedamo pa se, da v kratkem času izvajanja ukrepa DŽ v trenutnem programskem obdobju ni bilo vzpostavljeno sistemsko zbiranje natančnejših podatkov. Smiselno bi bilo vzpostaviti dodatne nacionalne kazalnike (npr: starost objektov v perutninarstvu) s katerimi bi lahko bolje utemeljili potrebo po ukrepanju v posameznem sektorju.

Horizontalni cilj

Tako tabelarni del SWOT analize kot tudi povzetek glavnih ugotovitev vključujeta vse relevantne vidike za Horizontalni cilj.

d) SWOT analizira zunanje vplive in trende, ki vplivajo na SKP in Slovenijo.

Specifični cilj 1 in Specifični cilj 2

V prvotni obliki dokumenta so nakazani vplivi, ki so imeli, trenutno imajo in bodo imeli vpliv na evropsko kmetijstvo in tudi slovensko.

V sektorskem pregledu je besedilo možno nadgraditi s poglavjem o zunanjih vplivih na SKP in Slovenijo. Kjer je Ocena stanja v kmetijstvu že zajemala zapis na to temo, je pri izdelavi analize

stanja prišlo do avtomatskega prenosa navajanj, dodatnih analiz za oceno vplivov na SKP in Slovenije pa nismo zaznali.

Specifični cilj 3

Gospodarsko finančna kriza, povečanje tuje konkurence, liberalizacija kmetijskih trgov, vse to so zunanji vplivi in trendi, ki vplivajo na SKP in Slovenijo in so vključeni, še posebej v elementu SWOT analize nevarnosti.

Specifični cilj 4

Zunanji vplivi in trendi so ustrezno analizirani.

Specifični cilj 5

Zunanji vplivi in trendi so ustrezno analizirani.

Specifični cilj 6

SWOT analizira zunanje vplive, predvsem pri poglavju nevarnosti.

Specifični cilj 7

SWOT analizira zunanje vplive, predvsem pri poglavju nevarnosti.

Specifični cilj 8

SWOT analizira zunanje vplive, predvsem pri poglavju nevarnosti.

Specifični cilj 9

Pri tem SC lahko kot zunanje vplive opredelimo pobude nevladnih organizacij in javnosti, ki posredno vplivajo na izvajanje ukrepov v okviru SKP. Ta vpliv je razviden ob pobudah pri spreminjanju zakonodaje in uvajanju številnih zahtev in omejitev. Med zunanjimi vplivi lahko navedemo npr. pogojevanje sanitarnih pogojev v okviru trgovinskih sporazumov med EU in Ameriko in pritiske, ki se nanašajo na rahljanje visokih standardov v EU za večanje možnosti izvoza na trge EU.

Horizontalni cilj

Zunanji vplivi in trendi, ki vplivajo na SKP in Slovenijo, so vključeni, še posebej v elementu nevarnosti.

e) Opredeljena je jasna razlika med notranjimi in zunanjimi dejavniki, ki vplivajo na trenutne razmere v Sloveniji.

Specifični cilj 1 in Specifični cilj 2

V dokumentu so bolj kot ne zaznane jasne razlike med zunanjimi in notranjimi vplivi. Med notranje dejavnike sodijo tudi številne razlike med sektorji in znotraj sektorjev (struktura proizvodnje, velikostne strukture kmetij, razpršenost in/ali skoncentriranost pridelave in prireje, itd.), ki so zaradi pomanjkanja podatkov okrnjeni, v bodoče pa bi lahko precej olajšali, poudarili in pojasnili precejšno raznolikost znotraj slovenskega kmetijstva..

Specifični cilj 3

Razlika med notranjimi in zunanjimi dejavniki ni jasno opredeljena, ti se prepletajo in dopolnjujejo.

Specifični cilj 4

Notranji in zunanji dejavniki so ustrezno opredeljeni.

Specifični cilj 5

Jasna razlika med notranjimi in zunanjimi dejavniki, ki vplivajo na trenutne razmere v Sloveniji, ni opredeljena.

Specifični cilj 6

V analizi stanje je poglavje o grožnjah za biodiverzitetu v kmetijski krajini, ki obravnava notranje in zunanje dejavnike.

Specifični cilj 7

Notranji in zunanji dejavniki so ustrezno opredeljeni in analizirani.

Specifični cilj 8

V analizi stanja so obširno predstavljeni in analizirani različni notranji in zunanji dejavniki.

Specifični cilj 9

V dokumentu so navedene pričakovanja/usmeritve Evropske komisije ni pa opredeljeno, kako lahko to vpliva na spremembe. Potrebno je spodbujati investicije, ki bodo upoštevale dobrobit živali ali pa zmanjšanje emisij/toplogrednih plinov, ni pa pojasnjeno kakšno izboljšanje se pričakuje (število živali vključenih ukrep ni dovolj dober kazalnik). Ker številna KMG nimajo možnosti za korenite spremembe lahko vzpostavitev novih (bolj strogih) standardov pomeni prenehanje s kmetovanjem številnih rej. Glede na podhranjenost s podatki bi bilo smiselno razmisliti u uvedbi dodatnih kazalnikov, ki bi bolj ciljno naslavljali to tematiko.

Horizontalni cilj

Razlika med notranjimi in zunanjimi dejavniki je jasno opredeljena.

f) Opredeljena je jasna razlika med „prednostmi“ in „priložnostmi“, pa tudi med „slabostmi“ in „nevarnostmi“, zadevni SWOT elementi pa so uvrščeni pod prave postavke.

Specifični cilj 1 in Specifični cilj 2

Opredelitve prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti so prečiščene, še vedno pa se pojavlja nekaj nenatančnih in nejasnih zapisov, ki so si do neke mere tudi nasprotujoči. Odgovor je potrebno gledati skupaj z vsebinskimi pripombami na začetku (strani 17-33).

Specifični cilj 2

Opredelitve prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti so prečiščene, še vedno pa se pojavlja nekaj nenatančnih in nejasnih zapisov, ki so si do neke mere tudi nasprotujoči. Odgovor je potrebno gledati skupaj z vsebinskimi pripombami na začetku (strani 17-33).

Specifični cilj 3

Jasna razlika je opredeljena med prednostmi in priložnostmi, pri slabostih in nevarnostih pa se posamezne trditve ponavljajo oziroma se ne izključujejo.

Specifični cilj 4

Nekatere navedbe so umešene v neprimerni del SWOT analize - prednosti/slabosti najdemo med priložnostmi, itd.

Vsebine s področja varstva rastlin so na več mestih navedene med vsebinami s področja blaženja podnebnih sprememb, gre pa za vsebine s področja prilagajanja podnebnim spremembam.

Specifični cilj 5

SWOT analiza je ustrezna, njeni elementi pa so jasno zapisani. Nekatere navedbe so umeščene v neprimerni del SWOT analize (npr. prednosti/slabosti najdemo med priložnostmi, itd.). Nekaj primerov neprimerno umeščenih navedb:

- Navedba *"brez ustrezne prilagoditve načina reje, ureditve skladiščnih kapacitet za živinska gnojila, nespremenjene rabe FFS in gnojil itd. bo kmetijstvo še naprej pomembno prispevalo tako k nastajanju TGP kot tudi k emisijam amonijaka, kar pa ima negativen vpliv na kakovost zraka"*. Navedba je uvrščena med nevarnosti, menimo pa, da gre za slabost. Kmetijstvo lahko prilagodi načine reje, gre torej za notranji dejavnik. Primer nevarnosti bi bil *"okoljski prebivalci ne dovolijo gradnje bioplinke naprave"* - v tem primeru gre za zunanji dejavnik, na katerega ima kmetijstvo majhen vpliv.
- Navedba *"promocija lokalnih pasem domačih živali in sort kmetijskih rastlin"* je uvrščena med priložnosti. Menimo, da je to prednost (če je) ali slabost (če je ni). Priložnost bi bila npr. *"veliko povpraševanje po izdelkih iz lokalnih pasem rejnih živali in sort kmetijskih rastlin"*, ki je zunanji dejavnik.

Specifični cilj 6

Razlike med SWOT kategorijami so jasno opredeljene, SWOT elementi so razvrščeni pravilno.

Specifični cilj 7

Le deloma. Nekateri elementi SWOT analize so še vedno nejasno oziroma pavšalno zapisani. Nekatere priložnosti so zapisane kot bolj kot želje npr.: Omogočiti tudi dostop do podpor novim prestopnikom v kmetijstvo, ki ne izhajajo z družinskih kmetij ali pa niso prevzemniki družinske kmetije, želijo pa kmetovati, vendar nimajo zagonskih sredstev. Npr. Proizvodna usmeritev na KMG je velikokrat odvisna predvsem od naravnih pogojev in razpoložljive delovne sile, ne pa od generacijske obremenitve. Tudi trditev: »Nepovratna sredstva niso dostopna vsem, ki želijo kmetovati, še posebej KMG, ki kmetujejo v najtežjih pogojih na visoki nadmorski višini in na strmih terenih«, je nejasna. V Strateškem načrtu SKP je cela vrsta intervencij, ki so namenjene ohranjanju kmetovanja na teh območjih.

Specifični cilj 8

Le deloma. Nekateri elementi SWOT analize so še vedno nejasno oziroma pavšalno zapisani. Nekatere prednosti (vloga LAS, kot lokalnega partnerstva, pri povezovanju deležnikov na podeželju) so bolj priložnosti.

Nekatere trditve so si nasprotujoče in nelogične. Nekaj primerov:

- med prednostmi je navedeno, da je na podeželju veliko število podjetij, kot slabost pa je navedeno da je pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest na podeželju;
- kot nevarnost je navedena nerazpoložljivost biomase, medtem ko je kot priložnost opredeljena velika razpoložljivost in možnost uporabe stranskih tokov biomase.

Nekatere trditve, kot je npr.: nove priložnosti vključenosti ranljivih skupin glede na potrebe lokalnega območja, so presplošne in zato ne nakazujejo potrebe za ukrepanje

Specifični cilj 9

Enako kot pri SC1 in SC2.

Horizontalni cilj

Da. V zadnji verziji strateškega načrta so razlike med prednostmi in slabostmi ter priložnostmi in nevarnostmi jasno opredeljene

2. V kolikšni meri SWOT upošteva posebne zahteve za določene cilje?

a) SWOT za okoljske / podnebne cilje vsebuje izrecno sklicevanje na ustrezne elemente nacionalnih načrtov, ki izhajajo iz okoljske in podnebne zakonodaje (ki zajema vsaj 12 direktiv / uredb, navedenih v Prilogi XIII k predlogu Uredbe o strateških načrtih SKP ter vso ustrezno zakonodajo na nacionalni ravni).

Specifični cilj 4

Sklicevanje na relevantne nacionalne načrte je ustrezno.

Specifični cilj 5

Da, SWOT za okoljske / podnebne cilje vsebuje izrecno sklicevanje na ustrezne elemente nacionalnih načrtov, ki izhajajo iz okoljske in podnebne zakonodaje.

Specifični cilj 6

Analiza stanja se sklicuje na nacionalne načrte in cilje ter opis ustrezne zakonodaje, vezane na ohranjanje biodiverzitete.

b) SWOT za mlade kmete (v zvezi s specifičnim ciljem g) vsebuje kratko analizo dostopa do zemljišč, mobilnosti zemljišč in prestrukturiranja zemljišč, dostopa do financ in kreditov ter dostopa do znanja in svetovanja ter celovitih informacij o socialno-ekonomskih vidikih (npr. delež mladih kmetov glede na skupno število kmetov, njihove prihodke in odhodke, raven njihove izobrazbe in usposobljenosti itd.).

Specifični cilj 7

Da. V zadnji verziji Strateškega načrta so dosledno z navodili o pripravi Strateškega načrta SKP opisane vse specifične teme, ki se navezujejo na mlade kmete (dostop do zemljišč, dostop do posojil, ...).

c) SWOT za horizontalni cilj o znanju in inovacijah vsebuje pomembne informacije o delovanju AKIS-a in povezanih strukturah.

Horizontalni cilj

Predvsem povzetek SWOT analize za Horizontalni cilj vsebuje večino pomembnih informacij o AKIS-u.

d) SWOT vsebuje analizo vprašanj, povezanih s kmetijskim dohodkom, kot so med drugim tveganja dohodka ali nestanovitnosti cen (v zvezi s specifičnim ciljem a).

Specifični cilj 1

Le na agregatni ravni, ne omogoča pa lociranja problemov med in znotraj sektorjev, med območji, glede na velikost kmetij itd. Primeri so navedeni med pripombami zgoraj.

3. V kolikšni meri je SWOT specifičen?

a) Posebnosti ozemlja in sektorja se odražajo in so analizirane.

Specifični cilj 1 in Specifični cilj 2

Posebnosti ozemlja so dobro analizirane, posebnosti sektorjev pa manj natančno (velja tam, kjer bi lahko) ter za potrebe dokumenta delno zadovoljivo. Posebnosti ozemlja in sektorjev se odražajo tudi v tipu kmetij, prihodkovnih/dohodkovnih virih kmetij, proizvodnji usmeritvi, velikostni strukturi, prodajnih možnostih, itd. N Zelo malo od tega je bilo v dokumentu podrobneje izpostavljeno.

Specifični cilj 3

V analizi stanja in SWOT analizi pri SC3 posebnosti ozemlja in sektorja niso posebej analizirani.

Specifični cilj 4

Posebnosti ozemlja in sektorjev se odražajo in so ustrezno analizirane.

Specifični cilj 5

Posebnosti ozemlja in sektorja niso posebej obdelane, kar je posledica dejstva, da nekateri podatki niso dostopni na regionalni, temveč zgolj na nacionalni ravni.

Specifični cilj 6

V analizi stanja in SWOT so upoštevane posebnosti Slovenije. Ustrezno se osredotoča na biodiverzitetu v kmetijski in gozdni krajini.

Specifični cilj 7

Pri tem specifičnem cilju je posebej analiziran dostop do zemljišč in kapital.

Specifični cilj 8

V analizi stanja in SWOT analizi so posebej izpostavljene med regionalne razlike, ki pa zaradi nejasen.

Horizontalni cilj

V analizi stanja in SWOT analizi pri Horizontalnem cilju posebnosti ozemlja in sektorja niso posebej analizirani.

b) Analizirani so sektorski vidiki (kjer je to ustrezno).

Specifični cilj 1 in Specifični cilj 2

Sektorski vidiki so sicer prikazani, vendar pri vseh ni mogoče izluščiti ključnih ugotovitev. V nekaterih primerih presplošno navajanje temelji na podatkih, ki kažejo nasprotno od ugotovitev (prireja mleka na HGO in potreba po sektorski pomoči, ali pa prikaz stalež drobnice in potrebe po sektorski pomoči, ali pa podrobna analiza odločanja pridelava v 2 letih podpor za beljakovinske rastline), ali pa slednje niso podkrepljene z analizami in prikazom stanja. Analiza stanja ob pomanjkanju ekonomskih kazalnikov (podpoglavja »ekonomske razmere«) le delno izkazuje opisana stanja sektorjev v besedilu.

Specifični cilj 3

Sektorski vidiki so analizirani, predvsem v povezavi s predvidenim interveniranjem na področju sadja in zelenjave.

Specifični cilj 4

Sektorski vidiki so ustrezno analizirani tako na področju prilagajanja, kot tudi na področju blaženja podnebnih sprememb.

Specifični cilj 5

Sektorski vidiki so na področju varovanja zraka, tal in vode ustrezno analizirani.

Specifični cilj 9

Sektorski vidik (pri dobrobiti) so upoštevani, bi pa lahko bil ob zagotavljanju primernih podatkovnih baz z ustreznimi podatki ustreznejši.

c) Nacionalne in regionalne posebnosti so izražene in analizirane (kjer je to ustrezno).

Specifični cilj 1 in Specifični cilj 2

Veliko je napisanega o dohodku iz kmetijstva, opis dejanskega stanja pa je podan v premajhnem obsegu, presplošno ter premalo natančno. Nacionalne in regionalne posebnosti se odražajo v statusu kmetij, prihodkovnih/dohodkovnih virih kmetij, proizvodnji usmeritvi, velikostni strukturi, prodajnih možnostih, itd. To velja za SC1 (dovolj le nakazano), še bolj pa velja za SC2 (razširjeno). Nacionalne, posledično tudi regionalne posebnosti, so opisane. Predvsem skozi prizmo OMD območij, medtem ko (ne)primernost in posebnost pri sektorjih ni bila posebej izpostavljena, kar bi bilo z vidika podajanja odgovorov dobrodošlo, kot npr. prikaz razlogov za nizko samooskrbo pri nekaterih sektorjih in (ne)realnost pričakovanj za opaznejše spremembe.

Specifični cilj 3

V okviru SC3 so prednostno analizirane predvsem nacionalne značilnosti oziroma posebnosti, delno tudi regionalne.

Specifični cilj 4

Nacionalne značilnosti oziroma posebnosti so ustrezno analizirane in izpostavljene. Kjer je relevantno, so izpostavljene tudi regionalne posebnosti.

Specifični cilj 5

Zaradi pomanjkanja nekaterih podatkov so nacionalne in regionalne posebnosti le delno izražene in analizirane.

Specifični cilj 6

Opisane so posebnosti znotraj države in specifične različnih delov države.

Specifični cilj 7

Za ta specifični cilj regionalne posebnosti niso posebej izpostavljene.

Specifični cilj 8

V analizi stanja za SC8 je razmejitev na podeželska območja in celotno Slovenijo narejena, vendar so zaradi uporabljene OECD tipologije, ki deli Slovenijo na zmerno podeželska in pretežno podeželska območja te razlike velikokrat zabrisane. Za boljšo ponazoritev stanja so posebej predstavljene in analizirane tudi nižje teritorialne enote (obmejna območja). Težava je, da so

podatki na nivoju občin velikokrat okrnjeni v primerjavi s podatki na nacionalni ali regionalni ravni. Pokazalo se je, da lahko zunanji dejavniki (npr. koronakriza) zelo hitro obrnejo trende v podatkih.

Specifični cilj 9

Načeloma ni relevantno. Presodite, ali ni morda nacionalna posebnost zatečeno stanje izpred 30 in več let. Eden takšnih primerov pri dobrobiti bi na primer bil, da so kmetije onemogočene v večji meri izvajati ukrepe dobrobiti zaradi izvajanja prostorske politike, ipd. Če ne drugega, to je lahko tudi del trditev SWOT analize (slabost), zaradi katerega se lahko pokaže, da pri govedu in drobnici ne bo večjega odstopanja pri ukrepu paša, kot je sedaj.

4. V kolikšni meri SWOT temelji na dokazih?

a) SWOT temelji na nedavnih, ustreznih in najbolj zanesljivih dokazih.

Specifični cilj 1

Pri pripravi strateškega načrta so uporabljeni zadnji dostopni podatki SURS, EK in EUROSTAT-a, ki pa so velikokrat preveč agregatni in premalo ciljno naravnani, da bi lahko učinkovito podkrepili trditve na ravni sektorskih usmeritev.

Specifični cilj 2

Pri pripravi strateškega načrta so uporabljeni zadnji dostopni podatki SURS, EK in EUROSTAT-a, ki pa so velikokrat preveč agregatni in premalo ciljno naravnani, da bi lahko učinkovito podkrepili trditve na ravni sektorskih usmeritev.

Specifični cilj 3

SWOT in analiza stanja vključujeta najnovejše dostopne podatke.

Specifični cilj 4

SWOT in analiza stanja vključujeta najnovejše dostopne podatke.

Specifični cilj 5

Deloma, saj podatki iz analize stanja niso posodobljeni, ponekod so navedbe nejasne (primer: terminologija pri navajanju bilančnega presežka N v kmetijstvu).

Trditev, da Slovenija zaostaja za ciljem na področju emisij amonijaka za leto 2030 ne drži (SN, s. 212). Med letoma 2005 in 2019 so se izpusti zmanjšali za 6,8 %, in smo na poti k doseganju cilja v 2030 (- 15 % glede na 2005). Res pa je, da bo nadaljevanje ugodnega trenda terjalo dodatne napore.

Specifični cilj 6

SWOT in analiza stanja temeljita na primerjavi stanja med leti in vključujeta najnovejše dostopne podatke.

Specifični cilj 7

V dokumentu, ki obravnava specifični cilj 7 so podane informacije o kmetijstvu na splošno in večina predstavljenih informacij nima neposredne analitične vrednosti za oceno, kako privlačen je sektor za mlade ter kakšne možnosti imajo mladi in novi prevzemniki v kmetijstvu. Sicer pa je predstavljeno dosedanje izvajanje za mlade prevzemnike kmetij v programskem obdobju 2007-2013 in 2014-2020.

Specifični cilj 8

Dokument v veliki meri temelji na dokazih in vključuje najnovejše dostopne podatke.

Specifični cilj 9

Specifičen cilj sicer zajema dokazljive podatke, so pa nekatera vsebinska področja podatkovno podhranjena.

Horizontalni cilj

SWOT in analiza stanja vključujeta najnovejše dostopne podatke.

b) SWOT temelji na vseh skupnih kazalnikih stanja.

Specifični cilj 1

Da, v pretežni meri so skupni kazalniki stanja upoštevani, opazne so pa nekatere nejasnosti in neskladnosti med navedbami v dokumentu in opredelitvijo kazalnikov stanja (npr. C33, C24, C26) iz Priloge 1 (Uradni list EU, L435/134).

Specifični cilj 2

Da, v pretežni meri so skupni kazalniki stanja upoštevani, opazne so pa nekatere nejasnosti in neskladnosti med navedbami v dokumentu in opredelitvijo kazalnikov stanja (npr. C27, 28, C29) iz Priloge 1 (Uradni list EU, L435/134).

Specifični cilj 3

Da, vsi skupni kazalniki stanja so bili upoštevani.

Specifični cilj 4

Skupni kazalniki stanja so upoštevani.

Specifični cilj 5

Skupni kazalniki stanja so upoštevani.

Specifični cilj 6

Skupni kazalniki stanja so upoštevani (C.05, C.15, C.17, C.19, C.21A, C.32, C.33, C.35, C.39, C.48).

Specifični cilj 7

Skupni kazalniki stanja so upoštevani.

V okviru tega SC so opredeljeni naslednji kazalniki stanja C.12 Kmetijska gospodarstva (kmetije), C.14 Starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev C. 15Kmetijska izobrazba nosilcev kmetijskih gospodarstev, C.16Novi kmetje. V analizo stanja bi bilo smiselno dodati podatke tudi za kazalnik C23: Starostna struktura gospodarjev-upraviteljev na kmetijskih gospodarstvih

Specifični cilj 8

Skupni kazalniki stanja so upoštevani.

V SC8 so zaradi širine obravnavane teme in različnih področij uporabljeni naslednji kazalniki stanja: Prebivalstvo C.01 Število prebivalcev, C.02 Gostota prebivalstva, C.03 Starostna struktura, prebivalstva PovršinaC.04Celotna površina; Trg dela C.06 Stopnja zaposlenosti C.07 Stopnja brezposelnosti C.08Zaposlovanje; Gospodarstvo C.09 BDP na prebivalca C.10 Stopnja

revščine C.1 Bruto dodana vrednost Dopolnilne dejavnosti C.31 Turistična infrastruktura ; Energija C.41 Proizvodnja obnovljive energije v kmetijstvu in gozdarstvu.

Specifični cilj 9

Da, v pretežni meri so skupni kazalniki stanja upoštevani, opazne so pa nekatere nejasnosti in neskladnosti med navedbami v dokumentu in opredelitvijo kazalnikov stanja (npr. C47, C48, C22 in C23) iz Priloge 1 (Uradni list EU, L435/134).

Horizontalni cilj

Skupni kazalniki stanja so upoštevani.

c) SWOT temelji na kvantitativnih informacijah (statistika Eurostata (oz. SURS-a) / podatkovna zbirka FADN in analitični listi, nacionalne podatkovne baze).

Specifični cilj 1 in 2

SWOT in analiza stanja temeljita na kvantitativnih podatkih iz baz SURS in Eurostat, pa tudi drugih dostopnih baz podatkov.

Specifični cilj 3

SWOT in analiza stanja temeljita na kvantitativnih podatkih iz SURS-a, pa tudi drugih dostopnih baz podatkov.

Specifični cilj 4

SWOT temelji na ustreznih statistikah Eurostata in EK ter tudi na ostalih nacionalnih statistikah in podatkovnih bazah.

Specifični cilj 5

SWOT temelji na kvantitativnih informacijah.

Specifični cilj 6

SWOT in analiza stanja temeljita na kvantitativnih podatkih iz SURSa, pa tudi drugih dostopnih baz kot so monitoringi različnih vrst kmetijske krajine, poročanje Slovenije po členu 17 habitatne direktive in drugih.

Specifični cilj 7

SWOT analiza v veliki meri temelji na zadnjih razpoložljivih podatkih. SWOT analiza je v analizi stanja podprta s podatki nacionalne in evropske statistike (SURS in EUROSTAT). Uporabljeni so tudi podatki posameznih registrov MKGP (register kmetijskih gospodarstev). Predstavljene so tudi dosedanje izkušnje izvajanja ukrepov, ki so se izvajali v okviru Programa razvoja podeželja v programskem obdobju 2007-2013 in 2014-2020 za katere so bile uporabljene podatkovne baze PRP.

Specifični cilj 8

SWOT analiza v veliki meri temelji na zadnjih razpoložljivih podatkih. SWOT analiza je v analizi stanja podprta s podatki nacionalne in evropske statistike (SURS in EUROSTAT). Uporabljeni so tudi podatki posameznih registrov MKGP (register kmetijskih gospodarstev). Predstavljene so tudi dosedanje izkušnje izvajanja ukrepov, ki so se izvajali v okviru Programa razvoja podeželja v

programskem obdobju 2007-2013 in 2014-2020 za katere so bile uporabljene podatkovne baze PRP.

Specifični cilj 9

SWOT in analiza stanja temeljita na kvantitativnih podatkih iz baz SURS in Eurostat, pa tudi drugih dostopnih baz podatkov.

Horizontalni cilj

SWOT in analiza stanja temeljita na kvantitativnih podatkih iz SURSa, pa tudi drugih dostopnih baz podatkov.

d) SWOT temelji na kvalitativnih informacijah, vključno z (vendar ne omejeno na) zapolnjevanjem podatkovnih vrzeli.

Specifični cilj 1 in 2

SWOT temelji na kvantitativnih informacijah, zapolnjevanje vrzeli pa je potrebno le na posameznih področjih (kot bi bile npr. analize in študije strukturnih sprememb v povezavi z diverzifikacijo dohodkov, itd.).

Specifični cilj 3

SWOT temelji na kvantitativnih informacijah in zapolnjevanje vrzeli praktično ni potrebno oziroma smiselno.

Specifični cilj 4

SWOT analiza temelji na kvantitativnih in kvalitativnih informacijah in je ustrezno podprta. Podatkovnih vrzeli ni zaznati.

Specifični cilj 5

SWOT analiza temelji na kvantitativnih in kvalitativnih informacijah in je ustrezno podprta. Podatkovnih vrzeli ni zaznati.

Specifični cilj 6

SWOT temelji na kvantitativnih informacijah in zapolnjevanje vrzeli ni bilo potrebno niti ne bi bilo smiselno.

Specifični cilj 7 in Specifični cilj 8

V analizi stanja so tudi nekatere kvalitativne informacije, ki pa so večinoma presplošne in ne podkrepijo potrebe po ukrepanju. Nekatere trditve so podkrepljene z rezultati anket in večkrat le opisno opredelijo posamezno težavo, ki pa ne temelji na podatkih.

Specifični cilj 9

Področja, ki jih zajema SC9 so podatkovno podhranjena. Kljub temu so pa zajete dosegljive kvalitativne informacije.

Horizontalni cilj

SWOT v veliki meri temelji na kvantitativnih informacijah in zapolnjevanje podatkovnih vrzeli ni potrebno oziroma smiselno.

e) SWOT temelji na zanesljivih dokazih iz študij, vrednotenj, sektorskih analiz in prejšnjih izkušenj pri vseh instrumentih SKP, ki jih zajema strateški načrt SKP.

Specifični cilj 1

SWOT se premalo nanaša na podatke iz študij, vrednotenj, sektorskih analiz.

Specifični cilj 2

SWOT se premalo nanaša na podatke iz študij, vrednotenj, sektorskih analiz.

Specifični cilj 3

Pri analizi stanja je bila upoštevana velika večina študij, pa tudi prejšnjih vrednotenj.

Specifični cilj 4

SWOT temelji na zanesljivih dokazih.

Specifični cilj 5

SWOT temelji na zanesljivih dokazih.

Specifični cilj 6

Analiza stanja vključuje dokaze študij in vrednotenj za SC6. Analiza tudi opisuje rezultate prejšnjih vrednotenj.

Specifični cilj 7

Vse informacije, ki izhajajo iz študij, vrednotenj in preteklih izvajanj ukrepov SKP so bile upoštevane in so v analizi stanja korektno predstavljene.

Specifični cilj 8

Vse informacije, ki izhajajo iz študij, vrednotenj in preteklih izvajanj ukrepov SKP so bile uporabljene. Težava je lahko, da so v dokumentu povzeti posamezni izsledki raziskav in študij, ki pa niso posodobljene z zadnjimi razpoložljivimi podatki.

Specifični cilj 9

SWOT se premalo nanaša na podatke iz študij, vrednotenj, sektorskih analiz.

Horizontalni cilj

Pri analizi stanja je bila upoštevana velika večina študij, pa tudi prejšnjih vrednotenj.

f) SWOT analizira dostop do financiranja z upoštevanjem vseh razpoložljivih informacij o finančnih instrumentih (npr. podatki o tržni vrzeli itd.).

Dostopnost financiranja in finančna vrzel pri SWOT analizah sta bila omenjena pri specifičnem cilju 2, kjer je natančno povzeta študija EK in EIB glede finančne vrzeli in pri SC7, kjer je dostop do financiranja analiziran.

5. V kolikšni meri so bile v analizi SWOT upoštevane zahteve okoljske presoje?

Okoljsko poročilo za strateški načrt SKP 2023-2027 je bilo pripravljeno novembra 2021 in njegov cilj je oceniti vplive predlaganih intervencij, ki so bile v javni obravnavi julija 2021.. Iz okoljskega poročila je razvidno, da so bila nekatera priporočila iz okoljske presoje vključena v strateški načrt

že v postopku njegove priprave. V okoljskem poročilu so opredeljene tiste intervencije in ocenjen njihov vpliv na tla in kmetijska zemljišča, površinske in podzemne vode, gozd, biotsko raznovrstnost, kakovost zraka, ohranjanje kulturne dediščine in krajine ter vpliv na blaženje in prilagajanje podnebnim spremembam. SWOT analiza je bila osnova za identifikacijo potreb in pripravo intervencij in zato ni mogla upoštevati rezultatov okoljske presoje

6. V kolikšni meri je ocena potreb utemeljena na podlagi dokazov in analize SWOT?

a) Potrebe, opredeljene za vsak specifičen cilj, so jasno prikazane na podlagi SWOT analize (npr. z matriko, navzkrižnimi referencami itd.).

Specifični cilj 1 in 2

Potrebe v obliki matrike so podane.

Specifični cilj 3

Tovrstne matrike niso bile uporabljene, kot metoda je bolj pogosta uporaba navzkrižnih referenc.

Specifični cilj 4

Potrebe so jasno opredeljene ter imajo utemeljitev v analizi stanja.

Specifični cilj 5

Matrike, ki bi povezovala SWOT analizo in potrebe, ni.

Specifični cilj 6

Opredeljenih je 5 specifičnih potreb. Matrike za SC6, ki bi jasno povezovala SWOT analizo in potrebe ni. Potrebe so opisne in v splošnem naslavlja vse SWOT tematike.

Specifični cilj 7 in Specifični cilj 8

Potrebe, ki neposredno ali posredno naslavlja ta SC so jasno zapisane in v veliki meri temeljijo na SWOT analizi.

Specifični cilj 9

Potrebe v obliki matrike so podane.

Horizontalni cilj

Tovrstne matrike niso bile uporabljene, kot metoda je bolj pogosta uporaba navzkrižnih referenc.

b) Potrebe izvirajo iz SWOT analize, vendar niso ponovljene iz SWOT analize (npr. slabost, ki je preoblikovana kot potreba).

Specifični cilj 1

Potrebe so opredeljene.

Specifični cilj 2

Potrebe so opredeljene.

Specifični cilj 3

Opredeljene potrebe nikoli direktno ne izhajajo iz posameznih elementov SWOT analize.

Specifični cilj 4

Potrebe so jasno opredeljene in niso ponovljene iz SWOT analize.

Specifični cilj 5

Potrebe so jasno opredeljene in niso ponovljene iz SWOT analize.

Specifični cilj 6

Potrebe so jasno opredeljene in niso ponovljene iz SWOT analize.

Specifični cilj 7

Potrebe so jasno opredeljene in niso ponovljene iz SWOT analize.

Specifični cilj 8

Potrebe so jasno opredeljene in niso ponovljene iz SWOT analize.

Specifični cilj 9

Potrebe so opredeljene.

Horizontalni cilj

Potrebe so jasno opredeljene in niso ponovljene iz SWOT analize.

c) Ocena potreb logično sledi iz analize SWOT.

Specifični cilj 1 in 2

Potrebe izhajajo iz prikaza analize stanja in SWOT analize. Pri opredelitvi P33 ne prepoznamo pomena in povezave s primarno proizvodnjo vključitve te potrebe v SC2, menimo pa, da ŽPI že sama po sebi zaradi številnih razlogov sledi temu, da ima zavržkov (kala) čim manj in uporabi surovine v največji možni meri. Potreba P 33 sodi le v SC9.

Specifični cilj 3

Večina opredeljenih potreb izhaja iz analize stanja in SWOT analize.

Specifični cilj 4

Opredelje potrebe izhajajo iz analize stanja in SWOT analize.

Specifični cilj 5

Opredelje potrebe izhajajo iz analize stanja in SWOT analize.

Specifični cilj 6

Potrebe so splošne in jih je malo, so povzetek alinej iz SWOT analize in logično sledijo iz analize stanja.

Specifični cilj 7

Zaradi preveč splošno in vseobsegajoče napisane analize stanja in nejasne ločnice med podeželskimi in urbanimi območji je vsebinska povezanost s potrebami manj izrazita.

Specifični cilj 8

Zaradi preveč splošno in vseobsegajoče analize stanja in nejasne ločnice med podeželskimi in urbanimi območji je vsebinska povezanost s potrebami manj izrazita.

Specifični cilj 9

Potrebe ne izhajajo v celoti iz prikaza analize stanja in SWOT analize, kar je ob podatkovni podhranjenosti v delu SC pričakovano. Potrebe P13 in P14 nimajo vsebinske povezave s specifičnim ciljem oziroma je povezave glede na obstoječe stanje (paša-manjši izpusti TGP) tako šibka, da je ni potrebno navajati.

Horizontalni cilj

Večina opredeljenih potreb izhaja iz analize stanja in SWOT analize.

d) Vse predpostavke, ki utemljujejo, da ocena potreb temelji na SWOT analizi, so veljavne in verjetne.

Specifični cilj 1 in 2

V pretežni meri.

Specifični cilj 3

Predpostavke so veljavne in verjetne.

Specifični cilj 4

Predpostavke so veljavne in verjetne.

Specifični cilj 5

Predpostavke so veljavne in verjetne.

Specifični cilj 6

Trditve v SWOT analizi so dobro podkrepjene v izčrpni analizi stanja.

Specifični cilj 7 in Specifični cilj 8

Zaradi na splošno postavljenih potreb veljavnost in verjetnost lahko potrdimo, se pa pojavlja vprašanje, ali bodo dale opredeljene potrebe dovolj jasno sporočilo za vzpostavitev bolj ciljno naravnanih ukrepov.

Specifični cilj 9

V pretežni meri.

Horizontalni cilj

Predpostavke so veljavne in verjetne.

e) Najnovejši in najbolj zanesljivi podatki (pridobljeni iz SWOT) se uporabljajo za oceno potreb.

Specifični cilj 1

Za agregatne potrebe, kot je na primer ohranjanje kmetijske proizvodnje na OMD, so bili podatki korektno uporabljeni. Za bolj ciljne potrebe, kot so npr. potrebe za sektorje v težavah, pa ne (glejte vsebinske pripombe na začetku).

Specifični cilj 2

Zaradi (pre)splošne analize stanja, pomanjkanja podrobnejših analiz in pomanjkanja številnih kazalnikov verjetno podatki niso dovolj zanesljivi za natančnejše opredelitve (sektorskih) potreb. Ponekod se porabljajo podatki kratkih časovnih serij in podatki, ki niso bili najnovejši.

Specifični cilj 3

Da, uporabljajo se najnovejši in najbolj zanesljivi podatki.

Specifični cilj 4

Da, uporabljajo se zanesljivi podatki.

Specifični cilj 5

Nekatere podatke je potrebno posodobiti z najnovejšimi dostopnimi podatki (npr. podatke za izpuste amonijaka, ki so prikazani za leto 2014).

Specifični cilj 6

Da, uporabljajo se najnovejši in najbolj zanesljivi podatki.

Specifični cilj 7 in Specifični cilj 8.

Da, uporabljajo se najnovejši in najbolj zanesljivi podatki.

Specifični cilj 9

Po večini so bili uporabljeni najnovejši podatki. Podatki so zanesljivi le za del SC, za preostali del pa zaradi podhranjenosti s podatki zanesljivosti ni možno dovolj dobro oceniti.

Horizontalni cilj.

Da, uporabljajo se najnovejši in najbolj zanesljivi podatki.

f) Dostop do finančnih sredstev se upošteva pri potrebah, kjer so v SWOT analizi (relevantni za finančne instrumente) pomembni dokazi o tržni vrzeli.

Uporaba finančnih instrumentov v okviru EKS RP v Sloveniji ni predvidena. Finančni instrumenti bodo predvidoma vzpostavljeni z nacionalnimi sredstvi v letu 2023, v obliki jamstvenega oz. posojilnega sklada (vključno s subvencioniranjem obrestne mere). Končni upravičenci za uporabo finančnih instrumentov za naložbe in obratni kapital v obdobju 2023–2027 so mladi kmetje, majhne (razvojne) kmetije ter morebitni drugi končni prejemniki (glede na analizo povpraševanja).

7. V kolikšni meri je ocena potreb pregledna, specifična in popolna?

a) Opisane so vse opredeljene potrebe, ne glede na to, ali jih bo strateški načrt SKP obravnaval ali ne.

Specifični cilj 1 in 2

Opredeljene potrebe so opisane.

Specifični cilj 3

Večina opredeljenih potreb v nadaljevanju vstopa v intervencijsko strategijo.

Specifični cilj 4

Potrebe identificirane v specifičnem cilju so zasnovane dobro.

Specifični cilj 5

Opredeljene potrebe so v večini ustrezne.

Specifični cilj 6

Opredeljene so vse potrebe, naštetja je tudi potreba po ohranjanju gozdnih habitatov, katere ukrepi bodo financirani iz drugih virov in ne iz SKP.

Specifični cilj 7 in Specifični cilj 8

Opredeljene so tudi nekatere potrebe, ki jih Strateški načrt SKP ne naslavlja (npr. izboljšanje pokritosti podeželskih območij s hitrimi širokopasovnimi povezavami), medtem ko so nekatere potreb le delno pokrite s Strateškim načrtom SKP.

Specifični cilj 9

Opredeljene potrebe so opisane.

Horizontalni cilj

Opredeljene so vse potrebe, večina jih kot izhodišče tudi vstopa v intervencijsko strategijo.

b) Odločitve so utemeljene in, kjer je to ustrezno, zakaj nekatere opredeljene potrebe niso obravnavane ali le delno obravnavane v strateškem načrtu SKP.

Specifični cilj 1 in 2

Odločitve so večinoma utemeljene.

Specifični cilj 3

Ker je večina potreb obravnavana tovrstnih pojasnil v dokumentu ni.

Specifični cilj 4

Odločitve so utemeljene.

Specifični cilj 5

Odločitve so utemeljene.

Specifični cilj 6

Odločitve so utemeljene. Potreba vezana na ohranjanje gozdnih habitatov ne bo obravnavana v SKP in v dokumentu je naveden drug vir sredstev za naslavljanje te potrebe.

Specifični cilj 7 in Specifični cilj 8

V okviru teh dveh specifičnih ciljev se bo izvajala večina opredeljenih potreb.

Specifični cilj 9

Odločitve so utemeljene.

Horizontalni cilj

V primeru Horizontalnega cilja je večina opredeljenih potreb obravnavana in upoštevana.

c) Proces in pristop za določanje prednostnih nalog in rangiranje potreb sta jasno opisana.

Proces in pristop sta v dokumentu jasno opisana.

d) Opisane potrebe so specifične in podrobne (namesto generične) in se izogibajo ponavljanju (npr. ponavljajoča se potreba, vendar drugače oblikovana).

Specifični cilj 1 in 2

Potrebe se ne ponavljajo.

Specifični cilj 3

Potrebe so v glavnem zelo splošne in le nekatere se delno prekrivajo.

Specifični cilj 4

Potrebe so dobro zasnovane.

Specifični cilj 5

Potrebe so jasno zapisane in utemeljene. Ni ponavljajočih se potreb.

Specifični cilj 6

Potrebe so splošne in nekatere od njih se vsaj delno prekrivajo (npr. P18 in P21).

Specifični cilj 7 in Specifični cilj 8

Potrebe so jasno zapisane in utemeljene. Ni ponavljajočih se potreb.

Specifični cilj 9

Potrebe se ne ponavljajo.

Horizontalni cilj

Potrebe so v glavnem zelo splošne in le nekatere se delno prekrivajo.

e) Ocena potreb upošteva potrebe, povezane z obvladovanjem tveganja za specifični cilj a, ki podpira vzdržljiv dohodek in odpornost kmetij.

Specifični cilj 1

Opis za obvladovanje tveganj v povezavi z vzdržljivim dohodkom in odpornostjo kmetij je podan/ocenjen.

Specifični cilj 3

Tveganja v povezavi z vzdržljivim dohodkom in odpornostjo kmetij so v okviru SC3 posredno upoštevani.

f) Ocena potreb upošteva posebne potrebe ranljivih geografskih območij, kjer je to ustrezno.

Specifični cilj 1 in Specifični cilj 2

Ranljiva geografska območja (predvsem osredotočeno na OMD, za ostala manj relevantno) so podrobno analizirana in potrebe prikazane..

Specifični cilj 5

Ne upošteva. Ranljiva geografska območja niso podrobno analizirana.

Specifični cilj 6

Vse potrebe so splošne in ne naslavljaajo specifik različnih geografskih območij.

Specifični cilj 7

V okviru tega SC so opredeljene potrebe, ki naslavlajo mlade kmete na celotnem območju Slovenije.

Specifični cilj 8

V analizi stanja so opredeljena posebej ranljiva geografska območja vendar so potrebe zapisane za celotno površino države.

Specifični cilj 9

Ni relevantno.

g) Opredeljene so nacionalne, regionalne in lokalne specifične potrebe s plačili za okoljske, podnebne in druge upravljavske obveznosti (65. člen predloga Uredbe o strateških načrtih SKP).

Specifični cilj 4

Opredeljene so samo nacionalne potrebe.

Specifični cilj 5

Na področju varovanja zraka, tal in vode so opredeljene nacionalne potrebe.

Specifični cilj 6

Opredeljene so samo nacionalne potrebe.

h) Zlasti v zvezi z AKIS-om, da so upoštewane zmogljivosti institucij, da bo sistem AKIS deloval.

Specifični cilj 7

Pri Potrebi 34: *Izboljšanje izmenjave znanja in prenosa informacij* se predvideva, da bi se v okviru AKIS-a vzpostavili novi moduli izobraževanj za mlade kmete s področja celovitih usposabljanj za bolj uspešno upravljanje kmetijskega gospodarstva, tehnologije pridelave in priraje, digitalizacije v kmetijstvu, podjetništva, trženja, povezovanja, financ in davkov, lažje uvajanje novih tehnologij, varnosti pri delu in predhodna usposabljanja glede možnosti pridobivanja javnih sredstev s področja skupne kmetijske politike. Na podlagi izvedenih izobraževanj v sedanjem programskem obdobju ocenjujemo, da bo sistem AKIS v novem programskem obdobju uspešno deloval.

Horizontalni cilj

Dejavnik zmogljivosti inštitucij je upoštevan in analiziran pri načrtovanju delovanja AKIS-a.

i) Rezultat rangiranja potreb je smiselno.

Ocenjujemo, da prioritizacija potreb temelji na dovolj kompleksni metodologiji, ki jih jasno razvrsti po pomembnosti in je smiselna.

8. V kolikšni meri je bil proces ocene potreb / SWOT dobro pripravljen in vključujoč? (dobra praksa)

a) Postopek SWOT / ocene potreb se je začel zgodaj

Da, MKGP so že v letu 2018 pričeli z aktivnostmi za pripravo izvajanje skupne kmetijske politike po letu 2020. V ta namen so oblikovali delovne skupine po posameznih vsebinskih področjih (razvoj podeželja, okolje...). Na delavnicah so predstavniki MKGP za vsak specifični cilj predstavili analizo stanja na osnovi katere so različnimi deležniki sodelovali pri pripravi SWOT analize in opredelitvi potreb. V naslednjem koraku je bila izvedena tudi prioritizacija potreb.

b) Proces SWOT / ocene potreb je aktivno vključeval najmanj partnerje iz 94. člena predloga Uredbe o strateških načrtih SKP (ustrezni javni organi, gospodarski in socialni partnerji, ustrezni organi, ki zastopajo civilno družbo, spodbujajo socialno vključenost, temeljne pravice, enakost spolov in nediskriminacijo) iz vseh relevantnih geografskih območij.

Menimo, da so bili v delovne skupine in na izvedene delavnice vabljeni vsi relevantni deležniki. V Prilogi 3 Strateškega načrta SKP je v opisan celotni postopek posvetovanja s partnerji

c) Pogosti sestanki in delavnice v procesu oblikovanja SWOT analize / ocene potreb, rezultati tega pa so jasno dokumentirani

Ocenjujemo, da so v okviru delovne skupine Razvoj podeželja kontinuirano potekale aktivnosti. Organ upravljanja je z rezultati sproti obveščal člane delovne skupine.

d) Obsežne raziskave o virih podatkov in informacijah so bile del pripravljanih dejavnosti.

Glede na to, da so v analizi stanja, predstavljeni predvsem podatki SURS-a, EUROSTAT-a ter ugotovitve nekaterih poročil, strokovnih nalog in raziskovalnih projektov ocenjujemo, da ni bilo izvedenih obsežnih raziskav o virih podatkov. MKGP sicer na podlagi ugotovitev sprotnih vrednotenj prilagaja podatkovne baze v okviru spremljanja Programa razvoja podeželja, kar pa na pripravo analize stanja v okviru tega specifičnega cilja 7 ni vplivalo. V okviru SC7 so izvedli tudi nekatere posebne obdelave na SURS, ki se tičejo mladih kmetov.

e) Celotna analiza SWOT je dosledna in skladna.

Specifični cilj 1 in specifični cilj 2

Analiza SWOT v okvirju specifičnih ciljev je delno dosledna in skladna.

Specifični cilj 3

Analiza SWOT v okviru specifičnega cilja je dosledna in skladna.

Specifični cilj 4

Analiza SWOT v okviru specifičnega cilja je dosledna in skladna.

Specifični cilj 5

Analiza SWOT v okviru specifičnega cilja je dosledna in skladna .

Specifični cilj 6

Analiza SWOT v okviru specifičnega cilja je dosledna in skladna.

Specifični cilj 7

Menimo, da SWOT analiza, ki je pripravljena v okviru tega specifičnega cilja ni v celoti dosledna in skladna. Nekatere trditve ne predstavljajo priložnosti ampak gre dejansko za ukrep kmetijske politike, ki se že izvaja (nadaljevanje spodbud mladim kmetom tudi preko izplačil na 1. stebru SKP).

Med prednostmi je navedena trditev, da se mladi kmetje pogosto poslužujejo javnih razpisov za pridobitev podpor v okviru javnih razpisov za naložbe v KMG, pri katerih na osnovno podporo dobijo dodatnih 20 % delež podpore. To ni prednost ampak gre zgolj za pojasnilo.

Tudi trditev, da pri novih prestopnikih v kmetijstvo ni generacijske obremenitve, saj začenjajo na novo, zato lahko neobremenjeno kmetujejo in izbirajo proizvodno panogo, ki jo lahko tudi zamenjajo, je vprašljiva saj je proizvodna usmeritev na KMG velikokrat odvisna predvsem od naravnih pogojev, razpoložljive delovne sile, in dostopa do kapitala in ne od generacijske obremenitve.

Nekatere trditve kot je "Nepredvidljivost kmetijske proizvodnje zaradi katastrofičnih dogodkov, ki se periodično ponavljajo in slabijo gospodarski položaj KMG." so zapisane zelo na splošno in se ne nanašajo zgolj na mlade kmete. Na osnovi predstavljenih podatkov v Tabeli 3: Povprečna velikost kmetijskih gospodarstev v SO v EUR po starostnih skupinah, ki se nahaja v analizi stanja in SWOT analizi za SC7, lahko trdimo, da trditev "KMG katerih nosilci so mlajši, imajo večji ekonomski obseg kot KMG starejših nosilcev" ne drži v celoti oziroma je podatke potrebno jemati z rezervo. Zelo verjetno je, da so nosilci KMG v starostnih skupinah od 35-39 let prevzeli KMG v enem od predhodnih obdobj izvajanja PRP in ker gre za bistveno večje kmetije je tudi njihov standardni prihodek večji od povprečja.

Specifični cilj 8

Delno. Ocenjujemo, da SWOT analiza ni v celoti dosledna in skladna.

Nekatere trditve, ki so zapisane kot priložnosti bi bilo smiselno, da so zapisane kot prednosti (npr. dolgoročen sistemski in medsektorski pristop k reševanju strukturnih težav na podeželju).

Posamezne trditve so nasprotujoče (npr. Veliko število podjetij na podeželju in Pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest na podeželju).

Prihaja do združevanja različnih trditev, ki v veliki meri zameglijo sporočilnost trditve. (npr. odseljevanje mladih in bolj izobraženih delovno aktivnih prebivalcev s podeželja, velik delež dnevnih migracij izven kraja bivališča, pomanjkanje kvalitetnih delovnih mest na podeželju).

Nekatere trditve so presplošne in zato ne nakazujejo potrebe za ukrepanje (npr. nove priložnosti vključenosti ranljivih skupin glede na potrebe lokalnega območja;).

Specifični cilj 9

Delno (glejte vsebinske pripombe na začetku).

Horizontalni cilj

Analiza SWOT v okviru horizontalnega cilja je dosledna in skladna.

II. Presoja intervencijske strategije, ciljev in mejnikov

V nadaljevanju smo ocenjevali skladnost predstavljenih intervencij, posebej z vidika intervencijske logike, ciljev in postavljenih mejnikov. Predmetno evalvacijo smo podali na osnutek strateškega načrta iz septembra 2022.

Evalvacijska vprašanja so razčlenjena po sklopih (ustreznost in skladnost, učinkovitost, uspešnost). Odgovore smo podali za vsak specifični cilj posebej in kjer je bilo potrebno, odgovore tudi dodatno utemeljili. Nekatera evalvacijska vprašanja niso bila relevantna za vse specifične cilje in intervencije, zato smo odgovore podali zgolj za specifične cilje in intervencije, ki jih vprašanja neposredno naslavlja. Na koncu smo dodatne opombe, ki niso bile zajete z evalvacijskimi vprašanji navedli v poglavju 4. 4. Splošni komentarji in dodatna pojasnila.

1. Ustreznost in skladnost: razmerje med potrebami, cilji in intervencijami

1.1. V kolikšni meri strateški načrt SKP prispeva k specifičnim ciljem SKP ob upoštevanju nacionalnih in regionalnih potreb in potenciala za razvoj?

a) Strateški načrt SKP za vsak (programiran) specifičen cilj vključuje zanesljivo in dobro dokumentirano intervencijsko logiko, ki prikazuje, kako bodo načrtovane intervencije (npr. neposredna plačila, intervencije za razvoj podeželja in sektorske intervencije), vključno z načrtovanimi oblikami podpore (nepovratna sredstva, vzajemni skladi, jamstva, krediti, itd.) in njihova kombinacija prispevali k specifičnemu cilju in zagotavljajo pozitivne rezultate in vplive.

Specifični cilj 1

Intervencija INP01 *Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost* je v osnovi zasnovana na ravni EK z vsemi predvidenimi cilji in skladnostjo s strategijami EU. Članicam je prepuščeno malo svobode pri oblikovanju, zato evalvacijska vprašanja na to intervencijo niso relevantna. Enako velja za intervencijo INP01 *Plačilo za naravne ali druge omejitve*, ki ima prav tako dobro zasnovano intervencijsko logiko. Posamezna članica ima možnost le pri oblikovanju višine plačil.

Intervencija INP02 *Dopolnilna razporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost* ima pomanjkljivo intervencijsko logiko. Ni analizirano oz. jasno prikazan učinek, kako bo dodatek v višini 68,6 €/ha prispeval k prehranski varnosti in stabilnemu dohodku.

Specifični cilj 2

V glavnini so načrtovane intervencije tehnično jasno prikazane, pri opisih pa so občasno nejasne in manj natančne iz tehničnih listov so jasno opredeljeni.

Specifični cilj 3

Struktura intervencij v okviru SC3 je v zadnji verziji Strateškega načrta delno spremenjena. Za dosego učinkov in rezultatov so enako kot v prejšnji verziji načrtovane 4 intervencije. Tri so splošne in namenjene ciljnemu povezovanju in sodelovanju, ena pa je izrazito sektorska in je namenjena boljši prepoznavnosti in organiziranosti navedenega sektorja. Iz opisa intervencij je razvidno, da je bila pri njihovi pripravi upoštevana predpisana intervencijska logika, ki je zanesljiva, dobro dokumentirana in sledi predpisanim korakom.

Specifični cilj 4

Strateški načrt vključuje zanesljivo in dobro dokumentirano intervencijsko logiko. Prispevek predvidenih intervencij k doseganju ciljev (prilagajanje in blaženje podnebnih sprememb vključno z ukrepanjem po katastrofičnih dogodkih in trajnostno energijo) je jasen.

Specifični cilj 5

SN vključuje zanesljivo in dobro dokumentirano intervencijsko logiko. Prispevek predvidenih intervencij k doseganju ciljev na področju varovanja zraka, tal in vode je jasen.

Specifični cilj 6

Intervencijska logika SC6 je dobro dokumentirana in jasno prikazana, združuje več intervencij in operacij od katerih so nekatere upravljske, rezultatsko-upravljske in tudi rezultatske.

Specifični cilj 7

Intervencijska logika je jasno prikazana.

Specifični cilj 8

V okviru tega SC »Spodbujanje zaposlovanja, rasti, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželskih območjih, vključno z biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom« so opredeljene potrebe, ki v veliki meri prispevajo k skupini ciljev "Dvig kakovosti življenja in krepitev gospodarske aktivnosti na podeželju", ki izhajajo iz Resolucije "Naša hrana podeželje in naravni viri po letu 2021".

Predvidene intervencije jasno kažejo prispevek k temu specifičnemu cilju. Težava je, da ta SC pokriva zelo obširna vsebinska področja in je za doseg predvidenih ciljev potrebno sodelovanje različnih instrumentov in politik.

Specifični cilj 9

Intervenciji IRP27 *Biotično varstvo rastlin* in IRP29 *Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev pri izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali* sta jasno podani in vključujeta zanesljivo in dobro dokumentirano intervencijsko logiko.

Pri intervenciji IRP29 *Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev pri izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali* se pojavlja vprašanje zakaj je kot predmet podpore navedeno tudi vzdrževanje hlevov. (prva alineja na str. 685). Investicijsko vzdrževanje je del proizvodnega procesa, pokrito pa je s prodajo proizvodov. Potreben je zapis le za novogradnje in rekonstrukcijo ter nakup pripadajoče opreme. Pri alineji 4 (str. 684) ni logične povezave med virom energije in dobrim počutjem živali, zato je nesmiselna.

Intervencija IRP28 *Dobrobit živali* je po večini jasno prikazana, na trenutke pa nejasna (npr. nekaj je nelogičnih zapisov pri zahtevah, kot npr. zaposlitveni material pri perutnini, ipd.). Nerodno je zapisovanje in pogojevanje kot npr. pri nesnicah/brojlerjih so predvidena igrala kot "manjše" bale sena/slame, pri čemer je "manjše" nepotrebno saj omejuje uporabo bal večjih dimenzij, učinek obeh pa je enak. Hkrati ne omogoča uporabe slame v obliki pelet, ki ima številne ugodnosti na dobrobit: daleč večja vpojnost kot pri zgolj rezani slami, sekancih, žagovini in oblancih, razgradnja aktivirana z vlago, zaradi česar predstavljajo nabrekli peleti zaposlitveni material, se ne zaskorji kot se žagovina (8 mm pelet nabrekne na 6-10 cm višine) in predstavlja perutnini prašno kopel, zaradi česar izvajajo živali svoje etološke potrebe in so zaposlene. Zrak v tako nastlanem hlevu je boljši, ni prahu, surovina za nastiljanje je suha pri nastiljanju (npr. žagovina ni konstantno suha ob dobavi), ni prahu kot je pri slami in suhi žagovini, je dezinficirana in tako ni vnosa patogenih

organizmov z nastiljanjem, količinsko je gnoja ob izhlevitvi manj. Nekaj rejcev v Sloveniji to že prakticira, z omejitvenimi zapisi pa bi lahko prišlo do ohranjanja obstoječih praks.

Pogoji so preohlapno definirani in merljivi parametri dobrega počutja živali in sodobne rejske prakse niso bili upoštevani pri snovanju pravil za dobrobit živali.

Horizontalni cilj

V zadnji verziji Strateškega načrta je struktura intervencij v okviru SC10 oziroma Horizontalnega cilja precej spremenjena. Njihovo število se je prepolovilo, kar pa ne bo vplivalo na doseg učinkov in rezultatov. Iz opisa intervencij je razvidno, da je bila pri njihovi pripravi upoštevana intervencijska logika, ki sledi vsem predpisanim korakom ter je zanesljiva, dobro dokumentirana in sledi predpisanim korakom.

b) Zasnovani ukrepi v okviru vsakega (programiranega) specifičnega cilja obravnavajo nacionalne/regionalne/lokalne potrebe/potenciale za razvoj, opredeljene v SWOT analizi in oceni potreb

Specifični cilj 1

Intervenciji (1) *Osnovna dohodkovna podpora za trajnost* in (3) *Plačilo za naravne ali druge omejitve* obravnavata nacionalne/regionalne/lokalne potrebe/potenciale za razvoj. Intervencija (2) *Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnost* je tehnično gledano primerno pripravljena.

Specifični cilj 2

SWOT analize ter ocena potreb sta prilagojeni potrebam slovenskega kmetijstva na področju naložb na kmetijska gospodarstva.

Specifični cilj 3

V okviru programiranega specifičnega cilja intervencije absolutno izhajajo iz potreb oziroma potencialov za razvoj. Te so jasno opredeljene in izhajajo iz analize stanja in SWOT analize in pokrivajo tako nacionalne (IRP10 *Spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju, sheme kakovosti, promocija in kratke dobavne verige* in IRP11 *Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti*) kot tudi regionalno/lokalne potrebe (intervencija 3). Sektorska intervencija SI10 za sadje in zelenjavo, ki v okviru SC3 naslavlja potrebe P10, P11 in P12, se bo izvajala preko 13 podintervencij, ki zasledujejo predvsem nacionalne (sektorske) potrebe.

Specifični cilj 4

Zasnovane intervencije so prilagojene potrebam slovenskega kmetijstva na področju podnebnih sprememb. Izhajajo iz SWOT analize in ocene potreb.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Zasnovane intervencije so prilagojene potrebam slovenskega kmetijstva na področju emisij onesnaževal zraka. Izhajajo iz SWOT analize in ocene potreb.

2. VODE in TLA

Pri varovanju tal in voda manjka večja ciljna usmerjenost na območja večjih okoljskih problemov s kakovostjo tal in voda. Upoštevane so nacionalne potrebe, manj lokalne.

Specifični cilj 6

Intervencije izhajajo iz analize potreb in SWOT, upoštevajo potrebe na različnih nivojih, nekatere intervencije so vezane tudi na lokalni nivo (nekatere so vezane na zelo specifična območja v Sloveniji kot npr. IRP20 *Plačila Natura 2000* in IRP33 *Izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij*).

Specifični cilj 7

Predstavljene intervencije za ta SC so v celoti oblikovane na podlagi analize stanja, SWOT analize in opredeljenih potreb.

Specifični cilj 8

Opredeljene intervencije v okviru tega SC jasno izhajajo iz analize potreb in SWOT analize ter dobro upoštevajo lokalne potrebe.

Specifični cilj 9

Analiza stanja, SWOT analiza in ocena potreb za ta SC v delovni verziji SN niso bile primerno prikazane in podkrepljene z neposrednimi podatki (težava s pomanjkanjem primernih podatkov), kar se kaže tudi v naboru podintervencij.

Horizontalni cilj

Intervencije v veliki meri izhajajo iz potreb oziroma potencialov za razvoj. Te so jasno opredeljene in izhajajo iz analize stanja in SWOT analize, v glavnem pa pokrivajo potrebe na nacionalni ravni. Izjema je intervencija IRP31 *Podpora za projekte EIP* ter razvojna partnerstva raziskovalnih institucij, ki se lahko izvaja tudi na regionalni oziroma lokalni ravni.

1.2. V kolikšni meri strateški načrt SKP kaže na povečane ambicije glede ciljev, povezanih z okoljem in podnebjem (92. člen predloga Uredbe o strateških načrtih SKP)?

a) Intervencijska strategija strateškega načrta SKP opisuje večje ambicije pri reševanju nacionalnih/regionalnih/lokalnih potreb, povezanih z okoljem/podnebjem od ugotovljenih v analizi SWOT/oceni potreb

Strateški načrt v intervencijski strategiji opisuje večje ambicije za nacionalne okoljske probleme.

Specifični cilj 2

Ni relevantno.

Specifični cilj 3

V primerjavi z analizo stanja in SWOT analizo je pri pripravi intervencij absolutno izkazana večja ambicioznost pri izpolnjevanju okoljskih zahtev. To še posebej velja za intervencijo IRP12 *Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih*, kjer je poudarjen pomen ekološkega kmetovanja in lokalne pridelave. Podobno velja za sektorsko intervencijo SI10 za sadje in zelenjavo, kjer podlago za izpolnjevanje okoljskih zahtev predstavljajo operativni programi.

Specifični cilj 4

Intervencije za prilagajanje podnebnim spremembam in za njihovo blaženje so prvič programirane posebej. Intervencije naslavljajo področja, ki so bila identificirana v Nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu, Resoluciji o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021« in v

Strategiji prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam. Ob intervencijah IRP16 *Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih* so naslovljena ključna področja emisij, ki v preteklem obdobju niso bila deležna pozornosti (metan).

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Intervencije za varovanje zraka so prvič programirane posebej.

Intervencije naslavlajo področja, ki jih obravnava nova NEC direktiva in so bila identificirana v Operativnem programu nadzora nad onesnaževanjem zraka (OPNOZ). Odpravljena je ključna pomanjkljivost ukrepov prejšnjega programskega obdobja, tj. pogojevanje vstopa v ukrep za gnojenje z majhnimi izpusti amonijaka z zahtevami, ki kmete odvrčajo od izvajanja teh praks. Prvič je predvideno je ukrepanje na področju izločanja dušika pri rejnih živalih in uvajanje dodatkov za zmanjšanje emisij amonijaka pri gnojenju z dušikovimi gnojili. Večje ambicije se kažejo tudi na področju pogojenosti, ki uvaja prepoved požiganja travne biomase.

2. VODE in TLA

Strategija ukrepa je skladna z ugotovitvami analize SWOT in oceno potreb. Iz SN je zaznati zasledovanje ugotovljenih potreb/ciljev, ni pa zaznati, da bi ta ukrep pri varovanju tal/voda zasledoval večje ambicije reševanja problemov od zastavljenih.

Specifični cilj 6

Intervencijska strategija opisuje večje ambicije za nacionalne okoljske probleme.

Specifični cilj 7

Ni relevantno.

Specifični cilj 8

V okviru tega specifičnega cilja so predvidene intervencije, ki preko izvedenih projektov delno oziroma posredno prispevajo k izboljšanju okolja in podnebja. Predvsem pri intervenciji IRP26 LEADER in delno pri intervenciji IRP25 *Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti vključno z biogospodarstvom in v ohranjanje kulturne dediščine* se lahko izvajajo naložbe, ki prispevajo k izboljšanju okolja (predvsem na področju obnovljivih virov).

Specifični cilj 9

Intervencija IRP27 Biotično varstvo rastlin

V delovni verziji SN analiza stanja, SWOT analiza ter ocena potreb niso bile prikazane na način, na podlagi katerih bi lahko dokument preko potreb izkazal večje ambicije pri postavljanju in doseganju ciljev. V kolikor je iz opisanega jasna navezava na potrebe P31 in 17, pa ni jasno vidna korelacija, kako intervencija zasleduje potrebo po ohranjanju organskega potenciala.

Intervencija IRP28 Dobrobit živali

V verziji SN analiza stanja, SWOT analiza ter ocena potreb niso bile prikazane na način, na podlagi katerih bi lahko dokument preko potreb izkazal večje ambicije pri postavljanju in doseganju ciljev. Razširitev na druge sektorje ne moremo opredeliti kot povečanje ambicij, saj gre v pretežni meri zgolj za odpravo nelogičnosti iz trenutnega programskega obdobja. Primer:

- paša je pri glavnini drobnice običajna praksa, prav tako v konjereji, pa so bili prvi deležni plačila, drugi pa ne.
- Opredelitev mase/površino v perutninarstvu je načeloma smiselna, vendar se ne upošteva številnih drugih dejavnikov dobrobiti.
- Ni razvidno, kako premostiti različen interes količine prirejenega mesa (na turnus) med naročniki kooperacijske reje in pa nosilca gospodarstva ter opredelitvi pričakovane cene za uslužnostno rejo.

Da ambicije za perutninarstvo niso velike kaže tudi to, da ne zaznavajo izboljšanja ugodja na področju uravnavanja klime v perutninskih hlevih, npr. kot posledica primernosti nastilja (vlažnost, vpojnost, debelina,...).

Intervencija IRP29 Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali

V verziji SN analiza stanja, SWOT analiza ter ocena potreb niso bile prikazane na način, na podlagi katerih bi lahko dokument preko potreb izkazal večje ambicije pri postavljanju in doseganju ciljev.

Horizontalni cilj

Okoljska ambicioznost je, vsaj posredno, prisotna pri vseh intervencijah v okviru Horizontalnega cilja.

b) Intervencijska strategija strateškega načrta SKP prikazuje, katere intervencije (vključno z načrtovanimi oblikami podpore) in njihove kombinacije zagotavljajo večji prispevek k okoljskim/podnebnim specifičnim ciljem, da bi dosegli večji vpliv na okolje/podnebje v primerjavi z izhodišnim stanjem

Specifični cilj 2

To vprašanje ni relevantno za vse intervencije. V opisu intervencij so preko kazalnikov rezultata in zasledovanja SC podani pozitivni prispevki k okoljskim ciljem, niso pa podane kombinacije (in sinergije) z drugimi intervencijami.

Specifični cilj 3

V okviru SC3 je možno prispevek oziroma vpliv na okolje in podnebje posredno zaslediti že pri opredelitvi splošnega specifičnega cilja, še bolj pa pri opisu in razčlenitvi posameznih intervencij. Ker se te vsebinsko kot tudi prostorsko medsebojno prepletajo in kombinirajo, na ta način zagotavljajo razmeroma velik prispevek k okoljsko/podnebnim ciljem, kot bi ga imele posamezno.

Specifični cilj 4

V SN so jasno predstavljene težave, ki jih kmetijstvu povzročajo podnebne spremembe. Prikazana sta tudi izhodiščno stanje in struktura emisij toplogrednih plinov v kmetijstvu, pa tudi prispevek emisij/ponorov iz kmetijstva in gozdarstva k skupnim emisijam v Sloveniji.

Iz načrta je razvidno, katere intervencije prispevajo k učinkovitejšemu prilagajanju podnebnim spremembam. Jasno so prikazane tudi intervencije, ki prispevajo k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov in k povečanju ponora ogljikovega dioksida. Iz opisa intervencijske strategije je razvidno, da bo prispevek k doseganju ciljev tako rezultat okrepljene pogojenosti kot rezultat SOPO sheme, KOPOP operacij in specifičnih naložb.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

V Strateškem načrtu je prikazano izhodiščno stanje in struktura emisij onesnažil zraka. Iz načrta je razvidno, da so z intervencijami naslovljeni najpomembnejši viri emisij amonijaka. Zahteve okrepljene pogojenosti so ustrezno nadgrajene s SOPO shemo, operacijami KOPOP in naložbami v hleve in opremo, ki zmanjšujejo emisije. V besedilu so izpostavljene najpomembnejše intervencije, ki bodo prispevale k zmanjšanju emisij.

2. VODE in TLA

Da, intervencijska strategija strateškega načrta SKP prikazuje, katere intervencije zagotavljajo večji prispevek k okoljskim/podnebnim specifičnim ciljem.

Specifični cilj 6

Pri vsaki od intervencij so naštetni vsi specifični cilji, h katerim intervencija prispeva. Opis možnih kombinacij intervencij, ki jih bodo kmetje lahko uveljavljali na isti površini pa ni naveden v okviru doseganja ciljev SC6.

Specifični cilj 7

Obe intervenciji posredno prispevata k izboljšanju vpliva na okolje/podnebnje (Predvsem z intervencijami kot so Naložbe na kmetijskih gospodarstvih, IRP30 *Medgeneracijski prenos znanja* in IRP32 *Prenos znanja in prenos informacij in usposabljanje svetovalcev*).

Specifični cilj 9

Intervencija IRP27 Biotično varstvo rastlin

V opisu intervencije so podani pozitivni prispevki k okoljskim ciljem, niso pa podane kombinacije (in sinergije) z drugimi intervencijami (EK in sektorske intervencije).

Intervencija IRP28 Dobrobit živali

V opisu intervencije so podani pozitivni prispevki k okoljskim ciljem, niso pa podane kombinacije (in sinergije) z drugimi intervencijami (npr. morebitno pokrivanje enakih/podobnih pogojev kot pri intervenciji EK-reja živali (pogojenost z izpusti, talne obtežbe, potreben prostor...)).

Intervencija IRP29 Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali

V opisu intervencije so navedeni pozitivni prispevki k okoljskim ciljem (predvideni so posredni vplivi), niso pa podane kombinacije (in sinergije) z drugimi intervencijami (npr. povezava investicije v objekte in povečanjem dobrobiti ipd.).

Horizontalni cilj

Prispevek oziroma vpliv na okolje in podnebje je posredno ali pa tudi neposredno možno zaslediti že pri opredelitvi splošnega cilja, še bolj pa pri opisu in razčlenitvi posameznih intervencij. Ker se te predvsem vsebinsko izrazito medsebojno prepletajo in kombinirajo, ocenjujemo, da na ta način zagotavljajo sicer omejen prispevek k okoljsko/podnebnim ciljem.

1.3. V kolikšni meri je strateški načrt SKP notranje skladen?

a) *Izkušnje o notranji skladnosti iz preteklih programskih obdobj so bile upoštevane pri oblikovanju intervencijske strategije SKP*

Specifični cilj 1

Izkušnje o notranji skladnosti so bile v pretežni meri upoštevane. Ni pa možno oceniti izkušnje preteklih programskih obdobj pri pripravi intervencije Dopolnilna prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost, kjer višina predvidenih sredstev ne bo prispevala k zasledovanju ciljev.

Specifični cilj 2

Izkušnje so bile upoštevane, še najbolj pri intervencijah, ki so bile zasnovane in realizirane v preteklih programskih obdobjih. Manj pozornosti je bilo pri nekaterih intervencijah podano na odpravo pomanjkljivosti (bolj ambiciozni pogoji upravičenosti) pri izvajanju v praksi.

Specifični cilj 3

Ocenjujemo, da je specifični cilj 3 notranje absolutno skladen. Izkušnje iz preteklih programskih obdobj so bile glede na dosežene rezultate, ki so praviloma zaostajali za načrtovanimi, upoštevane in uporabljene kot podlaga za načrtovanje ciljev v novem programskem obdobju.

Specifični cilj 4

Strateški načrt je notranje skladen. Pri oblikovanju intervencijske strategije so bile upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj. Nadaljujejo se intervencije za prilagajanje podnebnim spremembam in blaženje podnebnih sprememb iz preteklega obdobja, vključene pa so bile tudi nove intervencije na področjih, ki v preteklosti niso bila deležna pozornosti (predvsem emisije metana).

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Strateški načrt je notranje skladen. Pri oblikovanju intervencijske strategije so bile upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj. Vključene so bile intervencije, ki naslavlajo najpomembnejše neposredne in posredne vire emisij.

2. VODE in TLA

Pri oblikovanju intervencijske strategije so bile upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj.

Specifični cilj 6

SC6 upošteva priporočilo iz preteklih SKP vrednotenj za boljše usmerjanje KOPOP na ciljna območja.

Specifični cilj 7

Glede na to, da so se podobni ukrepi izvajali že v predhodnih obdobjih in da se ne predvideva bistvenih sprememb pri samem izvajanju, menimo, da so bile izkušnje nedvomno upoštevane.

Specifični cilj 8

SC je dobro notranje skladen in upošteva priporočila iz preteklih programskih obdobj.

Specifični cilj 9

Intervencija IRP27 Biotično varstvo rastlin

Izkušnje o notranji skladnosti so bile upoštevane, kar se vidi iz opredelitve ciljev. Kljub temu bi lahko bil na podlagi izkušenj dokument dopolnjen z opredelitvijo kombinacij/sinergij z drugimi intervencijami/SC, s katerimi bi učinkoviteje dosegali cilje.

Intervencija IRP28 Dobrobit živali

Izkušnje o notranji skladnosti so bile upoštevane, kar se vidi iz opredelitve ciljev. Kljub temu bi lahko bil na podlagi izkušenj dokument dopolnjen s kritičnim pogledom na izvajanje intervencije v preteklosti ter z opredelitvijo kombinacij/sinergij z drugimi intervencijami/SC, s katerimi bi učinkoviteje dosegali cilje. V primeru govedoreje je dodana intervencija za odpravo BVD, ki je vsebinsko nova. Pričakovali bi opis podlaga za odločitev in prikaz stanja, kar bi omogočalo kakršnokoli ocenjevanje skladnosti s cilji.

Intervencija IRP29 Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali

Izkušnje o notranji skladnosti so bile upoštevane, kar se vidi iz opredelitve ciljev. Kljub temu pa bi lahko bil na podlagi izkušenj dokument dopolnjen z opredelitvijo kombinacij/sinergij z drugimi intervencijami/SC, s katerimi bi učinkoviteje dosegali cilje. Na podlagi navajanja pogojev upravičenosti pa je kljub nadaljevanju/razširitvi intervencije iz preteklega PRP zaznati nepoznavanje in nerazumevanje realnih razmer.

Horizontalni cilj

Horizontalni cilj je notranje absolutno skladen. Glede na to, da so bile posamezne vsebine s področij izobraževanja, svetovanja in prenosa znanja tradicionalno že vključene v programe razvoja podeželja so izkušnje iz preteklih programskih obdobj upoštevane in uporabljene kot podlaga za načrtovanje ciljev v novem programskem obdobju.

b) Med intervencijami (in njihovimi načrtovanimi oblikami podpore) obstajata komplementarnost in sinergija, ki dosegata programiran specifičen cilj

Specifični cilj 1 in 2

Opisi intervencij kažejo na določeno mero (različnost pritiče vsebinskim razlikam, kar je normalno) komplementarnost in sinergij z drugimi intervencijami znotraj cilja.

Specifični cilj 3

Med štirimi načrtovanimi intervencijami (in podintervencijami oziroma podporami) je vzpostavljena dovolj visoka raven komplementarnosti in sinergije, da bo omogočeno uresničevanje rezultatov v okviru programiranega specifičnega cilja 3.

Specifični cilj 4

Med intervencijami obstajata visoka stopnja komplementarnosti in sinergije. Pravila okrepljene pogojenosti so ustrezno nadgrajena s Shemo za podnebje in okolje, intervencijami IRP18.01 KOPOP- podnebne spremembe in intervencijo IRP19 *Ekološko kmetovanje*. Za prakse, ki so namenjene prilagajanju podnebnim spremembam in njihovem blaženju, so predvidene tudi investicijske spodbude.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Med intervencijami obstajata visoka stopnja komplementarnosti in sinergije. Pravila okrepljene pogojenosti so ustrezno nadgrajena s Shemo za podnebje in okolje, intervencijami IRP18.02

KOPOP - naravni viri in intervencijo IRP19 *Ekološko kmetovanje*. Za prakse, ki so namenjene zmanjševanju emisij onesnaževal zraka, so predvidene tudi investicijske spodbude.

2. VODE in TLA

Med intervencijami obstajata visoka stopnja komplementarnosti in sinergije.

Specifični cilj 6

Nekatere intervencije znotraj SC6 bi lahko imele negativne učinke na ohranjanje narave (npr. prevelika ekstenzifikacija živinoreje z GVŽ mejo 0,2 bi lahko vodila v zaraščanje travnišč, zato naj se obtežba natančneje določi glede na geografsko lokacijo). Prav tako bi lahko imele negativen vpliv nekatere intervencije drugih SC (kot npr. Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture in nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu).

Specifični cilj 7

Med intervencijami, ki sta oblikovani v okviru tega specifičnega cilja obstaja velika stopnja komplementarnosti in sinergije. Obe neposredno prispevata k doseganju tega specifičnega cilja. Posredno pa k doseganju tega SC prispevamo tudi z ukrepom Prenos znanja in informiranje in Medgeneracijski prenos znanja.

Specifični cilj 8

Znotraj SC obstaja jasna povezava med intervencijami. Intervencija IRP25 *Podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti vključno z biogospodarstvom in v ohranjanje kulturne dediščine* ima potencialne sinergije z ostalimi intervencijami. To še posebej velja, če naložba prispeva k obnovi vasi ali ohranjanju dediščine, ali če so tovrstne aktivnosti opredeljene v strategijah lokalnega razvoja, ki se izvajajo preko ukrepa LEADER v okviru pristopa CLLD.

Specifični cilj 9

Znotraj SC9 obstaja dokaj jasna povezava med intervencijama IRP28 *Dobrobit živali* in IRP29 *Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali*, sicer z nekaj nelogičnosti pri pogojevanju in omejitvah pri upravičencih.

Horizontalni cilj

Med tremi načrtovanimi intervencijami je vzpostavljena razmeroma visoka raven komplementarnosti in sinergije, da bo omogočeno uresničevanje rezultatov.

c) Med vsemi programiranimi specifičnimi cilji iz prvega odstavka 6. člena predloga Uredbe o strateških načrtih SKP obstaja skladnost, sinergija in ravnesje, npr. v primeru negativnih kompromisov med intervencijami in specifičnimi cilji so te uravnovežene z intervencijami, ki te kompromise ublažijo ali nadomestijo

Specifični cilj 1

Intervencije so v splošnem skladne, obstajajo pa pomisleki oz. bojazni, da se bodo neskladja pokazala po začetku izvajanja. In sicer, da nesorazmerje med proizvodno vezanim plačilom za drobnico privede do oportunitizma in povzroči zmanjšanje števila krav dojilj, ki jih na drugi strani želi podpreti drugo proizvodno vezano plačilo. Enaka bojazen obstaja tudi v primeru razmerja med proizvodnim plačilom ta dojilje in prirejo mleka na HGO območjih. Obstaja tudi delna neskladnost med dohodkovnimi podporami in nekaterimi intervencijami oz. podintervencijami, kjer plačila ne bodo zagotavljala 100 % kritje stroškov z nastalimi obveznostmi.

Specifični cilj 2

Intervencije so v splošnem skladne, razen v primeru nekaterih intervencij za sadjarstvo/zelenjadarstvo.. Iz analize stanja ter pogojev v posameznih intervencijah se namreč kažejo težnje po povezovanju v sektorjih sadjarstva in zelenjadarstva. Sočasno se navaja tudi povečanje stopnje samooskrbe in posledično dvig konkurenčnosti. Zato je izvajanje intervencij, katere naj bi prispevale k izboljšanju konkurenčnosti, z izvajanjem intervencij za "uničenja" in "razdelitev" pridelka negativni kompromis in neskladen s potrebami in cilji, katere glavnina intervencij zasleduje.

Specifični cilj 3

Zaradi navedene dobre sinergije in komplementarnosti se ne pojavljajo negativni kompromisi med intervencijami in specifičnimi cilji. Intervencije, ki bi te kompromise ublažile oziroma nadomestile niso potrebne in tudi niso navedene.

Specifični cilj 4

Med programiranimi specifičnimi cilji obstaja visoka stopnja skladnosti. Večina intervencij, ki so namenjene zmanjševanju emisij toplogrednih plinov, prispeva tudi k zmanjševanju emisij amonijaka ter k varovanju voda in tal (SC5) pa tudi h konkurenčnosti kmetijstva in zagotavljanju prehranske varnosti. K zmanjševanju emisij amonijaka, varovanju voda in tal ter h konkurenčnosti in prehranski varnosti prispeva tudi večina intervencij za prilagajanje podnebnim spremembam.

Manjše neskladje se pojavlja le z nekaterimi intervencijami, ki so namenjene ohranjanju biotske raznovrstnosti (SC5), npr. večje emisije metana pri krmljenju krme iz pozno košenih travnikov. Ocenjujemo, da je neskladje rešeno s podintervencijama KOPOP – Podnebne spremembe: Izboljšanje kakovosti krme in načrtovano krmljenje goved in Izboljšanje kakovosti krme in načrtovano krmljenje ovac in koz.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Med programiranimi specifičnimi cilji obstaja visoka stopnja skladnosti. Večina intervencij, ki so namenjene zmanjševanju emisij onesnaževal zraka, prispeva tudi k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov (SC4), varovanju voda in tal (SC5), ohranjanju biotske raznovrstnosti (SC6) pa tudi h konkurenčnosti kmetijstva in zagotavljanju prehranske varnosti.

2. VODE in TLA

Med programiranimi specifičnimi cilji obstaja visoka stopnja skladnosti in sinergije.

Specifični cilj 6

Pri posameznih intervencijah so naštetih komplementarni ukrepi za sinergije, ni pa naštetih potencialnih ukrepov, ki bi lahko imeli antagonistične učinke med seboj in kako nameravajo te antagonistične učinke omiliti.

Specifični cilj 7

Intervenciji, ki sta oblikovani v okviru tega specifičnega cilja neposredno prispevata k doseganju tega specifičnega cilja. Mladi kmetje so deležni tudi višjih deležev podpore v okviru intervencije Naložbe v kmetijska gospodarstva. Posredno pa k doseganju tega SC prispevamo tudi z ukrepom Prenos znanja in informiranje in Medgeneracijski prenos znanja.

Specifični cilj 8

Sinergije z drugimi intervencijami (predvsem naložbenimi intervencijami, npr. z intervencijo IRP26 LEADER) obstajajo, vendar njihov delni ali celotni prispevek k SC ni prikazan.

Specifični cilj 9

Navezovanje na SC je podana, kar kaže na zaznavanje sinergij, morebitna pokrivanja z drugimi intervencijami ter izključujoči dejavniki in blažitev negativnih učinkov pa ne.

Horizontalni cilj

Zaradi navedene dobre sinergije in komplementarnosti se ne pojavljajo negativni kompromisi med intervencijami in specifičnimi cilji, intervencije, ki bi te kompromise ublažile oziroma nadomestile niso potrebne in tudi niso navedene.

d) Intervencijska strategija načrta SKP kaže doslednost s prikazom jasnih povezav s SWOT analizo in oceno potreb

Specifični cilj 1

Pretežno da. Zaradi nekaj vsebinskih pomanjkljivosti (glejte vsebinske pripombe zgoraj), pa tega ni mogoče v celoti potrditi.

Specifični cilj 2

Pretežno da. Zaradi nekaj vsebinskih pomanjkljivosti (glejte vsebinske pripombe zgoraj), pa tega ni mogoče v celoti potrditi.

Specifični cilj 3

Pri vsaki od 4 intervencij v okviru SC3 je jasno opredeljeno, katero potrebo, opredeljeno v analizi stanja oziroma v SWOT analizi, zasleduje oziroma naslavlja.

Specifični cilj 4

Iz intervencijske strategije je jasno razvidna povezava med SWOT analizo, oceno potreb in intervencijami.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Iz intervencijske strategije je jasno razvidna povezava med SWOT analizo, oceno potreb in intervencijami.

2. VODE in TLA

Iz intervencijske strategije je jasno razvidna povezava med oceno potreb in intervencijami.

Specifični cilj 6

Za SC6 so pri vsaki predlagani intervenciji našteje potrebe, ki naj bi jih ta intervencija naslavljal.

Specifični cilj 7

Povezava med SWOT analizo in oceno potreb je jasno prikazana.

Specifični cilj 8

Povezava med SWOT analizo in oceno potreb je jasno prikazana, vendar je zaradi različnih vsebinskih sklopov znotraj tega SC težko uresničljiva zgolj z ukrepanjem preko SKP.

Specifični cilj 9

V delovni verziji SN analiza stanja, SWOT analiza ter ocena potreb niso bile primerno prikazane in podkrepljene z neposrednimi podatki.

Pri intervenciji IRP27 *Biotično varstvo rastlin* so pomanjkljivi opisi, kot na primer enačenje podatkov porabe aktivnih snovi s porabo FFS, ipd. Pri intervenciji IRP29 *Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali* prikazano ne izkazuje jasne navezave s podprtimi naložbami, izpostavljajo se cilji ki so posredni in še to v precej okrnjenem obsegu.

Horizontalni cilj

Potrebe, opredeljene na osnovi analize stanja oziroma v SWOT analize, se kot vzrok za reševanje razvojnih problemov jasno odražajo v posameznih intervencijah. Te jih jasno naslavlja in izhajajo iz njih.

1.4. V kolikšni meri je strateški načrt SKP skladen z drugimi ustreznimi instrumenti?

a) Izkušnje o zunanji skladnosti iz preteklih programskih obdobj so bile upoštevane pri pripravi strateškega načrta SKP

Specifični cilj 1

Opredelitev ciljev za ta SC ter povezava s cilji drugih instrumentov preteklih obdobj je razvidna.

Specifični cilj 2

Opredelitev ciljev za ta SC ter povezava s cilji drugih instrumentov preteklih obdobj je razvidna.

Specifični cilj 3

Iz opisa intervencij in postopka njihove priprave je razvidno, da so bile upoštevane izkušnje o zunanji skladnosti iz prejšnjega programskega obdobja.

Specifični cilj 4

Izkušnje o zunanji skladnosti iz preteklih programskih obdobj so bile upoštevane. Strateški načrt vsebuje intervencije na področju emisij metana, ki so v preteklem programskem obdobju, kljub sprejetim vsebinam Operativnega programa zmanjševanja emisij toplogrednih plinov, izostale.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Izkušnje o zunanji skladnosti iz preteklih programskih obdobj so bile upoštevane. Načrt obeta znatno povečanje izvajanja praks za zmanjšanje emisij amonijaka.

2. VODE in TLA

Izkušnje o zunanji skladnosti iz preteklih programskih obdobj so bile upoštevane.

Specifični cilj 6

SC je dobro zunanje skladen, izkušnje iz pretekli obdobj so bile upoštevane.

Specifični cilj 7

Izkušnje o zunanji skladnosti iz preteklih programskih obdobj so bile upoštevane. Opredeljene potrebe za ta specifični cilj, ki so predstavljene v osnutku strateškega načrta SKP so popolnoma

usklajene s cilji strategije razvoja Slovenije predvsem na področju spodbujanja konkurenčnosti, naravnih virov, spodbujanja podjetništva in zaposlovanja.

Specifični cilj 8

Pri pripravi strateškega načrta SKP za SC8 so bile upoštevane izkušnje o zunanji skladnosti iz preteklih programskih obdobj.

Specifični cilj 9

Povezava s cilji drugih instrumentov preteklih obdobj je razvidna.

Horizontalni cilj

Iz opisa intervencij in postopka njihove priprave je razvidno, da so bile upoštevane izkušnje o zunanji skladnosti iz prejšnjega programskega obdobja.

b) Intervencijska strategija načrta SKP jasno prikazuje prispevke k ustreznim ciljem kmetijske politike in ciljem nacionalnih, mednarodnih in mednarodnih politik / strategij, ki jih je podpisala EU

Specifični cilj 1

V okviru SC1 intervencijska strategija jasno prikazuje prispevke k opredeljenim ciljem SKP.

Specifični cilj 2

Vsekakor intervencijska strategija prikazuje ali vsaj nakazuje prispevke k ustreznim ciljem SKP.

Specifični cilj 3

Javno naročniška zakonodaja in strateške usmeritve znotraj nje so edini pravni dokumenti na katere se intervencijska strategija neposredno navezuje in sklicuje. Zgolj posredno pa se dokument sklicuje na resolucijo "Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021" ter evropska strateška dokumenta "Od vil do vilic".

Specifični cilj 4

Pri SC4 so jasno prikazani prispevki k ciljem nacionalnih in mednarodnih politik/strategij.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Pri strateškem cilju so jasno prikazani prispevki k ciljem politik kmetijske politike in drugih nacionalnih in mednarodnih politik oz. strategij.

2. VODE in TLA

Prispevki k doseganju ustreznih ciljev so razvidni.

Specifični cilj 6

V povzetku intervencijske strategije za SC6 so naštetii cilji, h katerim naj bi SKP prispeval.

Specifični cilj 7

Prispevek k posameznemu SC je jasno opisan. Prikazano je, da se intervencijska strategija za ta SC nanaša predvsem na naslednje strateške dokumente:

- Resolucija "Naša hrana, podeželje in naravni viri po 2021" (Dvig kakovosti življenja in gospodarske aktivnosti na podeželju: Socialna vključenost, ženske na podeželju in skrb za ranljive skupine).

- Priporočila EK Sloveniji za pripravo strateškega načrta (Ciljno usmerjanje v učinkovito generacijsko pomladitev)
- Strategija "od vil do vilic" (Zagotavljanje prehranske varnosti) Potrebno je pripraviti odgovor za celotni strateški načrt.

Specifični cilj 8

Pri pripravi dokumenta so bili upoštevani vsi relevantni programski in strateški dokumenti na nacionalni in EU ravni kot so Strategija »Od Vil do Vilic«, Strategija biotske raznovrstnosti in Resolucija "Naša hrana podeželje in naravni viri po letu 2021".

Specifični cilj 9

Povezava s cilji drugih instrumentov je navedena.

Horizontalni cilj

Dokument se sklicuje na resolucijo "Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021" oziroma na cilj Krepitev oblikovanja in prenosa znanja. Intervencije bodo nedvomno prispevale k izpolnjevanju priporočil EK za Slovenijo za pripravo SN 2023-2027. Ključen je tudi prispevek intervencij k ciljem evropskega strateškega dokumenta "Od vil do vilic" oziroma k ciljem Svetovalne storitve, izmenjava podatkov in znanja ter znanja in spretnosti in Spodbujanje prehoda: Raziskave, inovacije, tehnologije in naložbe.

c) Strateški načrt SKP zagotavlja jasen pregled razmejitev, komplementarnosti, sinergij in usklajevanja med intervencijami načrta SKP in drugimi intervencijami, ki se financirajo iz drugih skladov Unije, aktivnih na podeželju ter obravnava podobne upravičence/akterje/področje dela

Jasen pregled razmejitev, komplementarnosti, sinergij in usklajevanja je razviden. Navedeno je, da se bodo nekatere potrebe izvajale preko drugih EU skladov (na primer sklad ESRR pri intervenciji IRP26 LEADER/CLLD, projekti LIFE).

d) Intervencijska strategija načrta SKP je skladna z okoljskimi in podnebnimi zakonodajnimi instrumenti, navedenimi v Prilogi XIII k predlogu Uredbe o strateških načrtih SKP, in prispeva k zastavljenim dolgoročnim nacionalnim ciljem, določenim v teh instrumentih

Specifični cilj 2

Povezava je skladna z instrumenti Priloge XIII Uredbe o strateških načrtih.

Specifični cilj 3

Nobeden od okoljskih in podnebnih instrumentov, navedenih v Prilogi XIII, k predlogu uredbe o strateških načrtih SKP, neposredno ne vpliva na izvajanje intervencij v okviru SC3. O skladnosti pravzaprav ne moremo govoriti, se pa pri intervencijah, ki spodbujajo ekološko kmetovanje, posamezne omejitve vsekakor upoštevajo; na ta način lahko govorimo o posredni skladnosti.

Specifični cilj 4

Intervencijska strategija načrta SKP je v glavnem skladna z osnovnimi dokumenti, ki so vezani na SC4 (Strategija prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam,

Nacionalni podnebni in energetski načrt, Dolgoročna podnebna strategija). Do manjšega neskladja prihaja pri proizvodno vezanih plačilih. Vezana dohodkovna podpora za rejo govedi podpira tudi načine reje, za katere je značilna zelo velika intenzivnost emisij TGP. Iz plačil bi bilo smiselno izvzeti živali z zelo počasno rastjo. Ob zahtevi, da govedo ob zakolu ne sme biti mlajše od 9 mesecev bi bilo smiselno določiti tudi, da ne sme biti starejše od 30 mesecev.

Z vidika emisij TGP je vprašljiva dohodkovna podpora za dojlje na celotnem ozemlju RS. Predlagatelju intervencije predlagamo, da še enkrat razmisli o smiselnosti dohodkovne podpore za dojlje na območjih, ki so primerna za poljedelstvo in vrtnarstvo. Vezana podpora za dojlje ni skladna z Dolgoročno podnebno strategijo ki določa, da bodo v okviru Strateškega načrta SKP programirani ukrepi za blaženje podnebnih sprememb s poudarkom na (med drugim) krepitvi verig preskrbe z lokalno hrano rastlinskega izvora, ki bodo na območjih z ugodnimi razmerami za kmetovanje omogočile postopno preusmeritev govedoreje v rastlinsko pridelavo z visoko dodano vrednostjo. Pri odločitvi o dohodkovni podpori krav dojlj je treba upoštevati, da je ogljikov odtis mesa, ki ga priredimo z njihovimi teleti, skoraj dvakrat večji kot če meso prirejamo s teleti kombiniranih pasem. Rejo krav dojlj je smiselno podpirati, če z njimi dosegamo še druge cilje (preprečevanje zaraščanja kmetijskih zemljišč na OMD, reja v podporo habitatnim ukrepom).

Specifični cilj 5

Intervencijska strategija načrta SKP je skladna z osnovnim dokumentom, ki določa ukrepanje na tem področju (Operativni program nadzora nad onesnaževanjem zraka (OPNOZ)), prispeva pa tudi k doseganju drugih dolgoročnih ciljev, predvsem na področju emisij toplogrednih plinov in varovanju voda.

Specifični cilj 6

SC6 intervencije so skladne z vsemi relevantnimi zakonodajnimi inštrumenti.

Specifični cilj 7

Povezava je skladna z instrumenti Priloge XIII Uredbe o strateških načrtih, vendar se neposredno ne na naša na ta specifični cilj.

Specifični cilj 8

Povezava je skladna z instrumenti Priloge XIII Uredbe o strateških načrtih, vendar se neposredno ne na naša na ta specifični cilj.

Specifični cilj 9

Povezava je skladna z instrumenti Priloge XIII Uredbe o strateških načrtih.

Horizontalni cilj

Nobeden od okoljskih in podnebnih instrumentov, navedenih v Prilogi XIII, k predlogu uredbe o strateških načrtih SKP, neposredno ne vpliva na izvajanje intervencij v okviru Horizontalnega cilja. O skladnosti pravzaprav ne moremo govoriti, se pa pri intervencijah, ki spodbujajo okoljsko izobraževanje, posamezne omejitve vsekakor lahko upoštevajo.

e) Strateški načrt SKP glede okolja, podnebja, mladih kmetov in obvladovanja tveganj kaže na skladnost in komplementarnost svojih ukrepov z ustreznimi ukrepi EU, nacionalnimi in regionalnimi intervencijami na zgoraj omenjenih območjih

Specifični cilj 1

Nakazana je skladnost ukrepov z ustreznimi evropskimi in nacionalnimi strategijami, kar je razvidno predvsem pri intervencijah INP01 *Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost* in IRP01 *Plačilo za naravne ali druge omejitve*.

Specifični cilj 2

Nakazana je skladnost z nekaterimi evropskimi in nacionalnimi strategijami, kot sta npr. strategija "Od Vil do Vilic" in nacionalni dokument "Strategija naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021".

Specifični cilj 3

Glede navedenih območij je Strateški načrt skladen z ustreznimi ukrepi EU ter relevantnimi nacionalnimi intervencijami. Regionalni instrumenti oziroma intervencije v Sloveniji niso v veljavi zato o skladnosti na tem področju ne moremo govoriti.

Specifični cilj 4

Predlagane intervencije na področju prilagajanja podnebnim spremembam in njihovega blaženja so skladne s splošno priznanimi ukrepi na tem področju.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Predlagane intervencije na področju zmanjševanja emisij amonijaka so skladne s splošno priznanimi ukrepi na tem področju.

2. VODE in TLA

Predlagane intervencije so skladne s splošno priznanimi ukrepi na tem področju.

Specifični cilj 6

SC6 kaže komplementarnost z nacionalnimi in regionalnimi usmeritvami in aktivnostmi za ohranjanje biodiverzitete in kulturne krajine.

Specifični cilj 7

Nakazana je skladnost z nekaterimi nacionalnimi strategijami, kot je npr. strategija "Od vil do vilic" in strategijo biotske raznovrstnosti. V okviru tega SC se cilji dosega z različnimi instrumenti v okviru različnih politik.

Specifični cilj 8

Nakazana je skladnost z nekaterimi nacionalnimi strategijami, kot je npr. strategija "Od Vil do Vilic" in Strategija biotske raznovrstnosti. V okviru tega SC se cilji dosega z različnimi instrumenti v okviru različnih politik.

Specifični cilj 9

Skladnost z nekaterimi nacionalnimi strategijami, kot je npr. strategija "Od Vil do Vilic", je nakazana.

Horizontalni cilj

Glede navedenih območij je Strateški načrt skladen z ustreznimi ukrepi EU ter relevantnimi nacionalnimi intervencijami. Regionalni instrumenti oziroma intervencije v Sloveniji niso v veljavi zato o skladnosti na tem področju ne moremo govoriti.

- f) *Možno prekrivanje (dvojno financiranje) ali vrzeli v financiranju med ustreznimi instrumenti in posegi so izrecno opisani, vključno z mehanizmi za preprečevanje teh prekrivanj in morebitnih vrzeli*

Specifični cilj 2

Morebitna prekrivanja in dvojna financiranja niso izrecno opisana. V splošnem delu je navedeno, da upravičenci lahko pridobijo podporo iz naslova nepovratnih sredstev samo za eno naložbo za isti namen.

Specifični cilj 3

Morebitnega prekrivanja instrumentov različnih skladov in posledičnega dvojnega financiranja zaradi odsotnosti drugih skladov ni zaslediti. Posledično v dokumentu niso navedeni niti mehanizmi za preprečevanje prekrivanj in morebitnih vrzeli.

Specifični cilj 4

Strateški načrt vsebuje opis ravnanja za preprečevanje dvojnih plačil.

Specifični cilj 5

Strateški načrt vsebuje opis ravnanja za preprečitev dvojnih plačil.

Specifični cilj 6

V metodi izračuna podpore upravičencev je navedeno, da so bile za sheme SOPO in KOPOP proučene kmetijske prakse z namenom preprečitve dvojnih plačil.

Specifični cilj 7

V trenutni verziji dokumenta, možna prekrivanja in vrzeli v financiranju niso posebej navedena in opisana.

Specifični cilj 8

Morebitna prekrivanja in dvojna financiranja v obstoječem dokumentu niso opisana.

Specifični cilj 9

Morebitna prekrivanja in dvojna financiranja v obstoječem dokumentu niso opisana.

Horizontalni cilj

Ker drugi skladi neposredno niso udeleženi pri izvajanju intervencijske strategije, eventualnega prekrivanja instrumentov različnih skladov in posledičnega dvojnega financiranja ni zaslediti. Posledično v dokumentu niso navedeni niti mehanizmi za preprečevanje prekrivanj in morebitnih vrzeli.

2. Učinkovitost

2.1. V kolikšni meri bodo pričakovani učinki prispevali k rezultatom, izraženim v realnih ciljnih vrednostih?

- a) *Pri oblikovanju načrta SKP so bile upoštevane izkušnje o prispevku pričakovanih učinkov k rezultatom in ciljnih iz preteklih programskih obdobj*

Specifični cilj 1

Glede na vsebinske pripombe (glejte na začetku dokumenta) ni možno oceniti obseg učinkov k rezultatom. Po pričakovanju ne bo podprtih več kmetij, obstaja pa tudi bojazen, da faktorski dohodek ne bo zaradi podpor nič večji (večji bi bil ob krčenju obsega sredstev presenečenje).

Specifični cilj 2

Glavnina intervencij je vsebinsko precej podobna ali celo enaka (kljub razčlenjenosti po sektorjih) vsebini intervencij v preteklih obdobjih, kar kaže na upoštevanje izkušenj.

Trenutna šibkost pri prenosu izkušenj se kaže tudi v podajanju kazalnikov rezultata. Pričakovali bi več ambicioznosti in vključenost kakšnega lastnega kazalnika in ne zgolj osredotočanje na tehnične liste EK. To priporočilo je bilo podano že od evalvatorjev vmesnega vrednotenja aktualnega PRP.

Specifični cilj 3

Izkušnje o prispevku pričakovanih učinkov k rezultatom in ciljem so bile upoštevane pri intervenciji IRP10 *Spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju, sheme kakovosti, promocija in kratke dobavne verige* in IRP11 *Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti*. Za intervencije, ki so novost med podporami (intervencija IRP12 *Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih*, in sektorska intervencija SI10 za sadje in zelenjavo) pa teh učinkov ni možno predvideti.

Specifični cilj 4

Da, izkušnje o prispevku pričakovanih učinkov so bile upoštevane.

Specifični cilj 5

Da, izkušnje o prispevku pričakovanih učinkov so bile upoštevane.

Specifični cilj 6

Usmerjanje plačil v ciljna območja upošteva priporočila za višje doseganje rezultatov iz preteklih obdobj. V nasprotju pa je v preteklih obdobjih vlaganje v komasacije in agromelioracije (naložbe) negativno vplival na doseganje ciljev SC6, ki so še vedno financiranje v SC2 in so dovoljene v celotni Sloveniji, tudi v Natura 2000 območjih. Omilitveno dejstvo je, da so predvidene presoje vplivov na okolje, ki zahtevajo soglasja vseh pristojnih organov.

Specifični cilj 7

Da, ker gre za ukrep, ki se je izvajal že v preteklih programskih obdobjih so upoštevali pridobljene izkušnje pri utemeljitvi zneska na enoto.

Specifični cilj 8

Izkušnje iz preteklih programskih obdobj so bile upoštevane.

Specifični cilj 9

Pri intervenciji IRP28 *Dobrobit živali* so bile upoštevane pretekle izkušnje za ukrepe, ki se zgolj nadaljujejo iz preteklega programskega obdobja. Manj pa so upoštevane izkušnje za primere, ki so bili predlagani in kasneje zaradi pripomb komisije zavrženi.

Pri intervenciji IRP27 *Biotično varstvo rastlin* je vsebina intervencije podobna vsebini nekaterih intervencij iz preteklih obdobj, kar sicer kaže na upoštevanje izkušenj, vendar pa bi bile izkušnje lahko upoštevane v večji meri, predvsem s podajanjem kratkih informacij/pojasnil o medsebojnem prekrivanju intervencij oz. možnem vzajemnem in nasprotnem učinku z drugimi intervencijami.

Pri intervenciji IRP29 *Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali* je vsebina intervencije podobna vsebini nekaterih intervencij v preteklih obdobjih, kar sicer kaže na upoštevanje izkušenj, a v manjši meri in z nejasnimi zapisi. Zaradi pomanjkanja kratkih, natančnih in ključnih pojasnil pri "novogradnjah/obnovah" se prenašanje izkušenj iz preteklih obdobji kaže kot pomanjkljivo. Nekaj primerov:

- prva alineja med pogoji upravičenosti je nejasna. Razume se, da mora investitor zadostiti pogoje iz SN, v katerem se npr. za govedo predvideva le paša in izpust, številni drugi ugodni dejavniki pa ne. Tako bi nek rejec investiral v obnovo/novogradnjo hleva za molznice na način "odprtega" hleva, s čemer bi prispeval dobrobiti živali z vidika prostornine ležišč, zračnosti, hlajenja, osvetlitve itd. Gre za hlev, ki je po vsebini enak izpustu, le da je pod streho, medtem ko v opisu ukrepa paša in/ali izpust brez zavetrja ali zagotavljanja sence ne predstavlja problema. Tu se kaže na pomanjkljivo poznavanje tehnologij rej in razumevanje vsebine dobrobiti.
- Nejasni so zapisi, kot npr. podprtost kmetij, ki bodo o zaključku naložbe izpolnjevala predpisane pogoje, za katere se pa ne ve kakšni bodo. To lahko v primeru neke zaključene investicije pred izdajo pogojev privede, da te ne bodo upravičene do prejema sredstev.

Horizontalni cilj

Izkušnje o prispevku pričakovanih učinkov k rezultatom in ciljem so bile upoštevane pri intervenciji IRP32 *Prenos znanja in prenos informacij ter usposabljanje svetovalcev* in IRP31 *Podpora za projekte EIP*. Za intervencije, ki so novost med podporami (intervencija IRP30 *Medgeneracijski prenos znanja*) pa teh učinkov ni možno predvideti.

b) Povezave med vložki, učinki in rezultati so jasno razložene in popolne:

Specifični cilj 1

V obstoječem gradivu so navedeni vložki, učinki in pričakovani rezultati. Nekaj intervencij je, kjer so sredstva podcenjena ali precenjena. Pri tem so mišljena predvsem predvidene višine PVP (glejte vsebinske pripombe na začetku dokumenta).

Specifični cilj 2

Vsaka podpora v naložbe ima za posledico učinek, četudi je ta zgolj minimalen na dohodek. Za intervencije, ki so pogojene z vključitvijo pridelovalcev v kakšno od oblik povezovanja, pa je zaradi neizkazanega interesa v preteklosti nemogoče dovolj dobro oceniti.

Specifični cilj 3

Povezave med vložki, učinki in rezultati so jasno razložene in popolne.

Specifični cilj 4

Povezave med vložki, učinki in rezultati so jasno razložene.

Specifični cilj 5

Povezave med vložki, učinki in rezultati so jasno razložene in popolne.

Specifični cilj 6

Povezave med vložki, učinki in rezultati so jasno razložene in popolne.

Specifični cilj 7

Povezave med vložki, učinki in rezultati so jasno razložene in popolne.

Specifični cilj 8

Povezave med vložki, učinki in rezultati so opisane. Vrednosti za nekatere kazalnike rezultata v okviru intervencije IRP26 LEADER bodo znane šele po potrditvi strategij lokalnega razvoja

Specifični cilj 9

V obstoječem gradivu to ni razvidno.

Horizontalni cilj

Povezave med vložki, učinki in rezultati so jasno razložene in popolne.

- i. Strateški načrt SKP določa, kako bodo pričakovani rezultati ustvarjeni z načrtovanimi finančnimi vložki, dodeljenimi za posebne intervencije*

Specifični cilj 1 in 2

Dokument pretežno določa rezultate, kot je število podprtih kmetij, podprtih projektov ali pa vključenih površin, kar je precej enostaven cilj.

Specifični cilj 3

Uporabljena intervencijska logika predstavlja dobro podlago, da bodo načrtovani finančni vložki ustrezni za doseg pričakovanih rezultatov. Povezava med vložki, učinki in rezultati je dobro razvidna, bo pa v veliki meri odvisni od interesa predvsem osnovnih deležnikov za sodelovanje. Izkušnje iz preteklosti nam kažejo, da je prav interes za sodelovanje najbolj ključen dejavnik za uspešno izvajanje podpor.

Specifični cilj 4

V SN je prikazano, kako bodo z načrtovanimi finančnimi vložki doseženi pričakovani rezultati.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

V SN je prikazano, kako bodo z načrtovanimi finančnimi vložki doseženi pričakovani rezultati.

2. VODE in TLA

Da. Finance so predvidene v tabeli s predvidenimi učinki po posameznih letih.

Specifični cilj 6

Načrtovana finančna sredstva za posebne intervencije so podana v finančni tabeli s predvidenimi učinki, porazdeljeno po letih.

Specifični cilj 7

Za intervenciji v okviru tega SC je jasno predstavljeno, kako bodo z načrtovanimi finančnimi vložki doseženi pričakovani rezultati.

Specifični cilj 8

Glede na to, da bodo v okviru intervencije IRP26 LEADER vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS . Glede na to, da so bile tudi

upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj ocenjujemo, da bodo z načrtovanimi finančnimi vložki doseženi pričakovani rezultati.

Specifični cilj 9

Finančni vložek je podan.

Kljub temu so preliminarne ocene vrednosti plačil na enoto (predvsem za nove operacije) nepojasnjeno visoke. Tako npr. matične reje, tj. nesnice za valilna jajca same po sebi terjajo manjšo gostoto in je to običajna praksa. V praksi pomeni plačilo za nekaj kar je v osnovi standard. Glede na organiziranost odkupa in trga z jajci se poraja vprašanje o upoštevanju višjih prihodkov, ki jih rejci dosegajo zaradi višjih odkupnih cen, ipd. Enako velja tudi za pitovne piščance. Pri navajanju zneskov bi bilo smiselno pisati (tam kjer je potrebno) "plačilo do _€", saj lahko v nekaterih primerih pride do podvajanja/prekrivanja plačil. (npr. eko reja nesni že sama po sebi zahteva izpuste in večjo površino na žival. Posledično temu so višje cene jajc, hkrati pa že samo plačilo za ekološko rejo nesnic upošteva višje stroške reje (slabša konverzija krme, iskanje jajc izven gnezd itd.) ter izpad prireje (kalo jajc, izguba nesnic)).

Horizontalni cilj

Povezava med vložki, učinki in rezultati so dobro razvidni, bodo pa v veliki meri odvisni od interesa za vključevanje v izobraževanje in svetovalne sheme. Izkušnje iz preteklosti nam kažejo, da je prav interes za sodelovanje v teh shemah najbolj ključen dejavnik za uspešno izvajanje podpor.

- ii. *Načrt SKP določa, kako bodo doseženi pričakovani učinki in rezultati (skupni in specifični) v okviru specifičnih intervencij*

Specifični cilj 1 in 2

Dokument določa kazalnike rezultata (npr. število podprtih ha in KMG), pri čemer so le-ti presplošni, da bi omogočali zasledovanje posameznih specifičnih ciljev .

Specifični cilj 3

Način in pristopi, kako bodo pričakovani rezultati z načrtovanimi financami doseženi, so opisani in jasni.

Specifični cilj 4

Povezave med vložki, učinki in rezultati za intervencije/podintervencije so v glavnem dobro opisane in logične.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Povezave med vložki, učinki in rezultati za intervencije/podintervencije so v glavnem dobro opisane in logične. Manjša pripomba se nanaša le na prepoved zažiganja žetvenih ostankov. V SN

- je navedeno, da se standard DKOS3 (Prepoved sežiganja ornih strnišč) širi tudi na prepoved požiganja travniških površin . Iz podrobnega opisa sledi, da je prepovedano le požiganje travniških površin kot edini način obdelave v tekočem letu. Menimo da ne gre za širitev standarda, saj požiganje že do sedaj ni bilo priznано kot način obdelave kmetijskih zemljišč. Ob spoštovanju zahtev, ki so določene za vzdrževanje kmetijskih

zemljišč (košnja vsaj enkrat do 15. oktobra), tudi ni potrebe po požiganju. Predlagamo absolutno prepoved požiganja travniških površin, z morebitnimi dovoljenimi in utemeljenimi izjemami (kot npr. v primeru požiganja strnišč zaradi fitosanitarnih razlogov). Pri opredelitvi namena standarda (na s. 352) bi bilo smiselno navesti, da standard prispeva tudi k zmanjšanju emisij prašnih delcev in črnega ogljika. Zaradi širitve standarda na travinje se postavlja tudi vprašanje, ali naziv standarda (Prepoved sežiganja ornih strnišč) ustreza. Okrajšave za standard se v SN niso poenotene (DKOS 3 in DKOP 3).

2. VODE in TLA

Da. Finance so predvidene v tabeli s predvidenimi učinki po posameznih letih.

Specifični cilj 6

Načrt SKP določa, kako bodo doseženi pričakovani učinki in rezultati v posameznih intervencijah.

Specifični cilj 7

Da, načrt SKP določa, kako bodo doseženi pričakovani učinki in rezultati (skupni in specifični) v okviru specifičnih intervencij.

Specifični cilj 9

Da, kazalniki rezultata so podani.

Horizontalni cilj

Način in pristopi, kako bodo pričakovani rezultati z načrtovanimi financami doseženi, so pregledni, opredeljeni in jasni.

- iii. *Načrt SKP prikazuje, kako bodo pričakovani rezultati prispevali k posameznemu cilju*

Specifični cilj 1 in 2

V dokumentu je izkazan načrt kako naj bi pričakovani rezultati prispevali, ne moremo pa zaradi pretežnega osredotočanja kazalnikov zgolj na »zajem« kmetij/površin/GVŽ v intervencij presoditi učinka na dohodek iz kmetijstva in pa tudi na primer na kmetijski in skupen dohodek kmetijskih gospodarstev na OMD območjih.

Specifični cilj 3

Prispevek posameznih intervencij k SC3 je iz dokumenta možno razbrati in kvantificirati.

Specifični cilj 4

Prikaz prispevka pričakovanih rezultatov k doseganju posameznih ciljev je ustrezen. To velja tudi za primere, kjer posamezen rezultat prispeva k doseganju več ciljev.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Prikaz prispevka pričakovanih rezultatov k doseganju posameznih ciljev je ustrezen. To velja tudi za primere, kjer posamezen rezultat prispeva k doseganju več ciljev.

2. VODE in TLA

Delno. Vpliv na tla in vode je posreden.

Specifični cilj 6

Pričakovani učinki več specifičnih intervencij so sešteti in prikazani kot kazalniki rezultata. Za kazalnike rezultata so podane ciljne vrednosti, ki naj bi prispevale k doseganju ciljev SC6.

Specifični cilj 7

Utemeljitev ciljev in povezanih mejnikov je prikazana. Kazalnik R.36 količinsko opredeli število novih mladih kmetov, ki vzpostavljajo kmetijsko gospodarstvo s podporo iz SKP. Ocenjeno je, da bo podprtih 1.354 upravičencev iz naslova intervencije IRP24 *Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov* ter 2.275 iz naslova intervencije INP09 *Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete*. Ciljna vrednost za kazalnik R.36 je 3.629 mladih kmetov. Pri tem kazalniku se sešteje število upravičencev ukrepa mladi kmetje in število upravičencev, ki prejemajo dopolnilno dohodkovno podporo. Potrebno je biti pozoren, da ne prihaja do dvojnega štetja.

Z dopolnilno dohodkovno podporo se ne vzpostavlja novega kmetijskega gospodarstva zato menimo, da seštevaje mladih kmetov, ki so prevzeli KMG in ki prejemajo dohodkovno podporo ni ustrezno.

Specifični cilj 8

V okviru intervencije IRP26 LEADER bodo vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS.

Specifični cilj 9

V obstoječem gradivu so navedene pričakovane vrednosti upravičencev, za katere pa glede na potrebe ocenjujemo, da so nerealni.

Pri intervenciji (IRP28 *Dobrobit živali*) premalo fokusa pri opredelitvi pogojev kaže na to, da lahko v novem programskem obdobju med upravičenci pričakujemo glavino tistih, pri katerih sta paša ali večja uporabna površina (predvsem zaradi izpustov) že običajna praksa. Zahteve so preohlapne, presplošne in pomanjkljive, zato ni mogoče presoditi, ali se bo dobrobit dejansko izboljšala ali pa bo večji le ekonomski dobrobit rejca.

Horizontalni cilj

Prispevek posameznih intervencij k doseganju Horizontalnega cilja je iz dokumenta možno razbrati in kvantificirati.

c) Obstaja jasna vzorčna povezava med vložki (proračun), učinki in rezultati

Specifični cilj 1 in 2

Iz SN je ob upoštevanju zgolj predpisanih, vsebinsko pogosto poenostavljenih, kazalnikov razvidna jasna povezava med vložki, učinki in rezultati..

Specifični cilj 3

S tem, ko so jasno opredeljeni finančni vložki, učinki in rezultati je podana jasna vzročna povezava med posameznimi elementi intervencijske strategije.

Specifični cilj 4

Iz SN je razvidna jasna povezava med vložki, učinki in rezultati.

Specifični cilj 5

Iz SN je razvidna jasna povezava med vložki, učinki in rezultati.

Specifični cilj 6

Pri posameznih intervencijah so podani finančni vložki na enoto in načrtovani učinki.

Specifični cilj 7

Iz SN je razvidna jasna povezava med vložki, učinki in rezultati. Sama utemeljitev dodelitev sredstev v okviru SC7 pa je zelo splošno napisana in ne opisuje načina dodelitve razpoložljivih sredstev. Opredeljena je le višina in delež sredstev iz EKJS in EKSRP.

Specifični cilj 8

V SN je v Dodeljena finančna sredstva intervencijam v okviru specifičnega cilja 8 znašajo 53.426.206,00 EUR, kar predstavlja 3,00 % vseh razpoložljivih sredstev strateškega načrta SKP 2023-2027 oz. 4,88 % vseh sredstev EKSRP.

Dodeljena finančna sredstva za intervencije, načrtovane v okviru specifičnega cilja 8, zadostujejo za doseganje opredeljenih ciljev in so skladna s finančnim načrtom. V okviru intervencije IRP26 LEADER bodo vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS..

Specifični cilj 9

Intervencija IRP27 Biotično varstvo rastlin

Iz SN je razvidna jasna povezava med vložki, učinki in rezultati. Sama utemeljitev dodelitve sredstev v okviru posameznega SC pa je zelo splošno napisana in ne opisuje načina dodelitve razpoložljivih sredstev. Opredeljena je le višina in delež sredstev iz EKJS in EKSRP.

Intervencija IRP28 Dobrobit živali

V obstoječem gradivu so zneski podani, ker pa so ukrepi zastavljeni tako, da v veliki meri obravnavajo in zajamejo že običajne/obstoječe prakse, o natančnih učinkih ni možno govoriti. Večje zajeto število GVŽ bo predvsem posledica širitve operacij na sektorje, ki do sedaj niso bili obravnavani. Operacije so napisane preveč splošno s pomankanjem pojasnil, ki bi omogočali natančnejšo oceno učinkov.

Intervencija IRP29 Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali

V gradivu so sicer navedene okvirne vrednosti skupnega zneska na enoto, ki je presplošno podan za vse sektorje. Menimo, da so opredeljene skupne vrednosti naložbe nesorazmerne po sektorjih glede na potrebe. Govedoreja in perutninarstvo sta investicijsko zahtevnejši, zato ocenjujemo, da so zneski tu premajhni, pri kopitarjih in drobnici pa previsoki.

Horizontalni cilj

S tem, ko so jasno opredeljeni finančni vložki, učinki in rezultati je podana jasna vzročna povezava med posameznimi elementi intervencijske strategije.

d) Cilji se določijo za vsak ustrezen kazalnik rezultata, glede na načrtovane intervencije, povezane s tem kazalnikom rezultata

Specifični cilj 1 in 2

Kazalniki rezultata in učinka so opredeljeni.

Specifični cilj 3

Za 3 opredeljene intervencije je predviden le en kazalnik rezultata - Boljša organizacija dobavne verige: Delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev, na lokalnih trgih, v kratkih dobavnih verigah in shemah kakovosti, ki jih podpira SKP. Cilji pri teh intervencijah so jasno opredeljeni z vrednostjo omenjenega kazalnika rezultata. Podobno je pri sektorski intervenciji za sadje in zelenjavo, kjer pa so cilji podrobneje opredeljeni s 7 kazalniki rezultata.

Specifični cilj 4

Cilji za kazalnike rezultata so določeni.

Specifični cilj 5

Cilji za kazalnike rezultata so določeni.

Specifični cilj 6

Kazalniki učinka in rezultatov so določeni v skladu s Prilogo I, (UREDBA (EU) 2021/2115 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 2. decembra 2021 o določitvi pravil o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru skupne kmetijske politike (strateški načrti SKP) in se financirajo iz Evropskega kmetijskega jamstvenega sklada (EKJS) in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), ter o razveljavitvi uredb (EU) št. 1305/2013 in (EU) št. 1307/2013). Že v preteklih obdobjih so presojevalci poudarili, da morajo kazalniki rezultatov odražati monitoring stanja v naravi, ki pa niso predvideni v Prilogi I zgoraj omenjene uredbe.

Specifični cilj 7

Da, ciljni kazalniki so določeni.

Specifični cilj 8

Da, ciljni kazalniki so določeni.

Specifični cilj 9

Cilji za vsak kazalnik so določeni. Bolj se poraja vprašanje, ali je dovolj, da so določeni zgolj za kazalnike iz tehničnih listov oz. ali ti lahko dovolj jasno podajo prave učinke podpor, med katerimi pa prav gotovo niso zgolj število podprtih kmetij in hektarjev. Dilema je naslovljena tudi na EK, ki pri opredelitvi kazalnikov ne pomaga usmerjati članice, da se za potrebe kazalnikov vzpostavijo ali izboljšajo podatkovne baze.

Intervencija IRP27 Biotično varstvo rastlin

Cilj je določen. Vsebinski zadržek pa se nanaša na opredelitev predpisanih kazalnikov rezultata (tehnični list EK), kajti izkazovanje skupnega (in preveč pavšalnega) rezultata je premalo za zasledovanje in ugotavljanje učinkov posamezne intervencije.

Intervencija IRP28 Dobrobit živali

Kazalniki so presplošni, število upravičencev in GVŽ v ukrepu je premajhno, da bi zaznavali dejanski učinek izboljšanja stanja na tem področju. Smiselno bi bilo razmisliti, o načinu vključitve večjega števila upravičencev in večjega števila GVŽ.

Intervencija IRP29 Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali

V obstoječem gradivu opredelitev kazalnika R.44, čeprav je prepisan iz tehničnih listov, nič ne pove. Priporočali bi vzpostavitev dodatnih lastnih kazalnikov. Razlogi zakaj kazalnik rezultata R.44 nima pripovedne teže, so navedeni zgoraj.

Horizontalni cilj

Za opredeljene intervencije so predvideni 4 kazalniki rezultata. Cilji pri teh intervencijah so jasno opredeljeni z vrednostjo omenjenega kazalnika rezultata.

e) Vsaka intervencija je jasno povezana z enim ali več kazalniki rezultata

Specifični cilj 1 in 2

Vsaka intervencija je povezana s kazalniki (oz. kazalnikom) rezultata.

Specifični cilj 3

Vsaka intervencija je jasno povezana s kazalniki (oz. kazalnikom) rezultata.

Specifični cilj 4

Vsaka intervencija s področja specifičnega cilja 4 je povezana vsaj z enim kazalnikom rezultata.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Vsaka intervencija s področja specifičnega cilja 5 je povezana vsaj z enim kazalnikom rezultata.

2. VODE in TLA

Kazalniki rezultata za intervencije so določeni.

Specifični cilj 6

Vsaka intervencija ima jasno opredeljene kazalnike rezultata, ki so vezani na vključevanje kmetov (oziroma kmetijskih površin) v intervencijo.

Specifični cilj 7

Da, pri vsaki intervenciji so navedeni kazalniki rezultata.

Specifični cilj 8

Da, pri vsaki intervenciji so navedeni kazalniki rezultata.

Specifični cilj 9

Intervencije so povezane z enim ali več kazalniki rezultata.

Horizontalni cilj

Medtem ko sta prvi dve intervenciji jasno povezani z vsaj tremi kazalniki rezultata (R.1, R.2, R.3, R.28) je tretja intervencija zaradi ozkosti in specifičnosti razvojnega cilja povezana le z enim kazalnikom rezultata (R.1).

f) *Cilj za vsak kazalnik rezultata se izračuna ob upoštevanju prispevkov vseh intervencij, povezanih s tem kazalnikom*

Specifični cilj 1 in 2

Da, pri izračunu ciljev so upoštevani prispevki vseh relevantnih intervencij.

Specifični cilj 3

Pri izračunu kazalnika R.10 boljša organizacija dobavne verige: Delež kmetij, ki sodelujejo v skupinah proizvajalcev, organizacijah proizvajalcev, na lokalnih trgih, v kratkih dobavnih verigah in shemah kakovosti, ki jih podpira SKP, se upošteva prispevek vseh intervencij, preko katerih se naslavlja vse štiri potrebe SC3.

Specifični cilj 4

Da, pri izračunu ciljnih vrednosti za kazalnike rezultata so bili upoštevani prispevki vseh relevantnih intervencij.

Specifični cilj 5

Da, pri izračunu ciljnih vrednosti za kazalnike rezultata so bili upoštevani prispevki vseh relevantnih intervencij.

Specifični cilj 6

Da, cilj za kazalnike rezultata upošteva vse intervencije, povezane s tem kazalnikom.

Specifični cilj 7

Da, pri izračunu ciljev so upoštevani prispevki vseh relevantnih intervencij. Obrazložena sta kazalnika rezultata R.36 in R.37. Pri kazalniku R.36 se sešteje število upravičencev ukrepa Mladi kmetje (IRP24 *Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov*) in število upravičencev, ki prejemajo dopolnilno dohodkovno podporo (INP09 *Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete*). Potrebno je biti pozoren, da ne prihaja do dvojnega štetja. Pri kazalniku R.37 vrednost 720 ni opredeljena končna vrednost, saj bodo vrednosti v okviru intervencije IRP26 LEADER znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja.

Specifični cilj 8

Da, pri izračunu ciljev so upoštevani prispevki vseh relevantnih intervencij. Obrazložena sta kazalnika rezultata R.37, R.38 in R.39. Pri kazalniku R.37 vrednost 3.685 ni opredeljena končna vrednost, saj bodo vrednosti v okviru intervencije IRP26 LEADER znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja. V okviru intervencije IRP26 LEADER bodo vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS.

Specifični cilj 9

Kazalniki rezultata R.19, R.21 in R.24 so izračunani ob upoštevanju prispevka posameznih intervencij, cilj in učinek posamezne intervencije ni jasno izkazan.

Za kazalnik R.44 je sicer podan prispevek dveh posameznih intervencij, a so posamezne ocene GVŽ nelogične/nejasne/nesorazmerne s predvidenim številom podprtih enot. Eden takih primerov je plačilo za večjo talno površino pri svinjah. V Sloveniji imamo leto po podatkih SURS okoli 13.000 plemenskih svinj in mladice skupaj. Če to s koeficienti iz Pravidnika o Evidenci imetnikov rejnih živali prevedemo v GVŽ, je stalež manjši od skupnega števila predvidenih ciljev (4.000 GVŽ pri >10 % talne površine + 1.000 pri >20 % talne površine).

Horizontalni cilj

Ciljna vrednost kazalnika je določena na osnovi prispevka vseh intervencij, preko katerih se naslavlja vse štiri potrebe Horizontalnega cilja.

g) Logična usmeritev med opredeljenimi potrebami, načrtovanimi finančnimi vložki za intervencijo, pričakovanimi učinki (izraženimi z vrednostmi kazalnikov učinka) in načrtovanimi rezultati (izraženimi z vrednostmi kazalnikov učinka) in načrtovanimi rezultati izraženimi z vrednostmi kazalnikov rezultata) in njihovimi ciljnim vrednostmi je jasna

Specifični cilj 1 in 2

Logična usmeritev med vsemi naštetimi elementi intervencijske strategije je sicer jasna, vendar menimo, da so kazalniki definirani preveč ohlapno. Na ravni sektorjev bi bilo smiselno vzpostaviti dodatne nacionalne kazalnike rezultata, da bi bolj jasno lahko opredelili uspešnost.

Specifični cilj 3

Logična usmeritev med vsemi naštetimi elementi intervencijske strategije je jasna in pregledna.

Specifični cilj 4

Da, povezave med opredeljenimi potrebami, vložki in učinki na eni in načrtovanimi rezultati na drugi strani so jasne.

Specifični cilj 5

Da, povezave med opredeljenimi potrebami, vložki in učinki na eni in načrtovanimi rezultati na drugi strani so jasne. Kazalniki učinkov so kvantitativno opredeljeni, njihov vpliv na kakovost tal in voda pa je posreden.

Specifični cilj 6

Logična usmeritev je jasna.

Specifični cilj 7

Da, povezave med opredeljenimi potrebami, vložki in učinki na eni in načrtovanimi rezultati na drugi strani so jasne,

Specifični cilj 8

Da, povezave med opredeljenimi potrebami, vložki in učinki na eni in načrtovanimi rezultati na drugi strani so jasne, vendar vsi kazalniki rezultata še niso opredeljeni, zato končne vrednosti pri nekaterih intervencijah še niso znane. V okviru intervencije IRP26 LEADER bodo vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS.

Specifični cilj 9

Cilji in kazalniki rezultata so jasni, a presplošni, jasna povezava pa tako ni razvidna. Pojasnila in razlogi o potrebi po dodatnih kazalnikih so navedena zgoraj v dokumentu.

Horizontalni cilj

Logična usmeritev med vsemi naštetimi elementi intervencijske strategije je jasna in pregledna.

h) Ciljne vrednosti za vsak kazalnik rezultata so realne, če upoštevamo kritične dejavnike, kot so:

- i. *Zasnova povezanih intervencij in razdelitev finančnih sredstev na intervencijo za ustvarjanje pričakovanih rezultatov*

Specifični cilj 1 in 2

Kazalniki so pri teh specifičnih ciljih definirani preveč ohlapno. Na ravni sektorjev bi bilo smiselno vzpostaviti dodatne nacionalne kazalnike rezultata.

Specifični cilj 3

Ciljne vrednosti za vsak kazalnik rezultata so realne in upoštevajo zasnovano povezanost intervencij.

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da so glede na zasnovo in predvidena finančna sredstva ciljne vrednosti za kazalnike rezultata realne, s tem, da na doseganje ciljev vplivajo tudi drugi dejavniki, na katere instrumenti SKP nimajo večjega vpliva.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Ocenjujemo, da so glede na zasnovo in predvidena finančna sredstva ciljne vrednosti za kazalnike rezultata realne, s tem, da na doseganje ciljev vplivajo tudi drugi dejavniki, na katere instrumenti SKP nimajo večjega vpliva.

2. VODE in TLA

Ciljne vrednosti in finance za vsak kazalnik so realne.

Specifični cilj 6

Pri KOPOP intervencijah za doseganje ciljev SC6 (IRP18.03 *KOPOP-BK*), so pričakovani doseženi učinki (število hektarjev, vključenih v intervencije) bistveno višji, kot so bili doseženi v preteklem obdobju. Povišana so tudi predvidena povračila, vendar bo stopnja prispevka očitno variabilna (med 20-80%).

Specifični cilj 7

Ker gre za intervencije, ki so se izvajali tudi v predhodnih programskih obdobjih ocenjujemo, da so ciljne vrednosti za kazalnike rezultata za ta SC realne.

Specifični cilj 8

Glede na to, da bodo v okviru intervencije IRP26 LEADER vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS zato je nemogoče oceniti ali so ciljne vrednosti za kazalnike rezultata realne. Za kazalnik R38 ocenjujemo, da je realen, saj naj bi bilo s strategijami lokalnega razvoja pokrito celotno slovensko podeželje. Tudi za kazalnik R39 se v delu, ki se nanaša na SC2 ocenjujemo, da so vrednosti realne.

Horizontalni cilj

Ciljne vrednosti za vsak kazalnik rezultata so realne in upoštevajo zasnovano povezanost intervencij.

- ii. *Izkušnje iz preteklih obdobj, npr. profil izvajanja podobnih intervencij v preteklem programskem obdobju (npr. hitrost črpanja)*

Specifični cilj 1 in 2

Pri po vsebini identičnih ali zelo podobnih intervencijah so izkušnje razvidne.

Specifični cilj 3

Polovica od predvidenih intervencij in podintervencij je novih, zato je primerjava vključevanja kmetov s preteklim obdobjem za večino nemogoča, s tem pa tudi ocena realnosti ciljnih vrednosti. Za tiste intervencije (intervencija 1 in 2), ki so enake kot v preteklem obdobju pa je iz izračuna sredstev in predvidenih učinkov razvidno, da so pričakovani učinki realni.

Specifični cilj 4

Večina intervencij na področju specifičnega cilja 4 je novih. Zaradi tega pri določitvi ciljnih vrednosti kazalnikov izkušenj iz preteklih obdobj ni bilo mogoče upoštevati.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Izkušnje s podobnimi intervencijami v preteklem obdobju kažejo, da so ciljne vrednosti za kazalnike realne.

2. VODE in TLA

Izkušnje iz preteklih obdobj so pri načrtovanju ciljnih vrednosti kazalnikov realne.

Specifični cilj 6

Veliko število predvidenih intervencij in podintervencij je povsem novih, zato je primerjava vključevanja kmetov s preteklim obdobjem za večino intervencij nemogoča in s tem ocena realnosti ciljnih vrednosti.

Za nekatere intervencije, ki so enake kot v preteklem obdobju je iz izračuna sredstev in predvidenih učinkov razvidno, da so pričakovani učinki (število vključenih hektarjev) za nekatere ukrepe optimistični (npr. steljniki, visokodebelni travniški sadovnjaki, strmi travniki, ohranjanje mejic).

Specifični cilj 7

Ker gre za intervencije, ki so se izvajali tudi v predhodnih programskih obdobjih ocenjujemo, da so ciljne vrednosti za kazalnike rezultata za ta SC realne.

Specifični cilj 8

Glede na to, da bodo v okviru intervencije IRP26 LEADER vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS zato je nemogoče oceniti ali so ciljne vrednosti za kazalnike rezultata realne.

Specifični cilj 9

Pri po vsebini identičnih ali zelo podobnih intervencijah so izkušnje razvidne.

Horizontalni cilj

Gledano vsebinsko je med predvidenimi intervencijami kar nekaj novih oblik podpore, zato je primerjava vključevanja kmetov s preteklim obdobjem za večino nemogoča, s tem pa tudi ocena realnosti ciljnih vrednosti. Za tiste intervencije ali podpore, ki so enake kot v preteklem obdobju pa je iz izračuna sredstev in predvidenih učinkov razvidno, da so pričakovani učinki realni.

iii. Izkušnje in sposobnost upravičencev za prijavo ter izvajanje načrtovanih ukrepov

Specifični cilj 1

Na podlagi izvajanja prijav zbirnih vlog lahko sodimo, da so upravičenci vešči prijav.

Specifični cilj 2

Na podlagi izvajanja intervencij iz preteklosti lahko pričakujemo, da so upravičenci vešči za prijavo na intervencije novega programskega obdobja.

Specifični cilj 3

Tradicionalna zadržanost do katerihkoli oblik združevanja in povezovanja lahko predstavlja pomembno oviro pri vključevanju v shemo. Prav tako je lahko pomemben faktor za kmete administrativna zahtevnost postopka.

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da imajo upravičenci dovolj izkušenj za prijavo in izvajanje intervencij.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Ocenjujemo, da imajo upravičenci dovolj izkušenj za prijavo in izvajanje intervencij.

2. VODE in TLA

Upravičenci za izvajanje intervencij so po našem mnenju usposobljeni za izvajanje intervencij.

Specifični cilj 6

Veliko število predvidenih intervencij in operacij obeta težave pri razumevanju pravil in upravičenosti do vključevanja pri kmetih. Prav tako nakazuje tudi na povečanje administrativne zahtevnosti za kmete. Kompleksnost intervencij napoveduje težave pri vključevanju upravičencev.

Specifični cilj 7

V preteklih sta bili intervenciji uspešni, zato tudi v tem programskem obdobju ne pričakujemo težav pri izvajanju.

Specifični cilj 8

Ker ima velika večina LAS izkušnje iz dveh programskih obdobj (2007-2013 in 2014-2020) ocenjujemo, da v novem programskem obdobju ne bodo imeli težav pri izvajanju.

Specifični cilj 9

Na podlagi izvajanja prijav zbirnih vlog lahko sodimo, da so upravičenci vešči prijav.

Horizontalni cilj

Zadržanost predvsem starejših generacij do dodatnega izobraževanja, novih znanj in tehnologij lahko predstavlja pomembno oviro pri vključevanju v shemo. Prav tako je lahko pomemben faktor za kmete tudi časovna razpoložljivost.

iv. Obstoje zanesljivih podatkovnih virov

Specifični cilj 1 in 2

Obstoje podatkovnih virov je v pretežni meri zagotovljen, pomanjkanje podatkovnih virov pa je zaznati za potrebe natančnejših analiz stanja (glejte vsebinske pripombe zgoraj v dokumentu).

Specifični cilj 3

Medtem ko za ti. nacionalne intervencije razpoložljivi podatki obstajajo, pa absolutno primanjkuje podatkov na nižji, regionalni ali lokalni ravni. Pri izvedbi intervencijske strategije za podporo Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodov prav razpoložljivost podatkov lahko predstavlja pomembno oviro za doseganje zastavljenih ciljnih vrednosti.

Specifični cilj 4

Za večino kazalnikov rezultata so oz. bodo na voljo zanesljivi podatkovni viri.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Za večino kazalnikov rezultata so oz. bodo na voljo zanesljivi podatkovni viri.

2. VODE in TLA

Delno. Nekateri podatkovni viri so zanesljivi (monitoring kakovosti voda), nekateri (podatki o tleh) pa so pomanjkljivi, ker se ne zbirajo na teritorialni ravni.

Specifični cilj 6

Za nekatere intervencije (npr. varstvo gnezd pribe, ohranjanje biotske raznovrstnosti v trajnih nasadih, obvladovanje tujerodnih rastlin, ohranjanje mejic, grbinasti travniki) še ni obrazložene metodologije za identifikacijo primernih območij izvajanja in prostorski podatki za izvedbo trenutno niso na voljo. V teku so strokovne naloge za izboljšanje dostopnosti nekaterih prostorskih podatkov.

Specifični cilj 7

Ocenjujemo, da so pri zasnovi intervencij v okviru tega specifičnega cilja upoštevani vsi relevantni podatkovni viri.

Specifični cilj 8

V analizi stanja je zaradi širine področja, ki ga pokriva SC8 predstavljeno zelo veliko podatkov, ki včasih zgolj posredno pojasnjujejo potrebo po ukrepanju.

Specifični cilj 9

Za podatke, kot so število GVŽ, število podprtih kmetij ipd., obstajajo zanesljivi viri, je pa (relativno novo) področje podatkovno še precej podhranjeno. Pojasnila so med vsebinskimi pripombami zgoraj.

Horizontalni cilj

Razpoložljivi podatkovni viri lahko predstavljajo oviro pri izvajanju intervencijske strategije. Medtem ko za tki. nacionalne intervencije razpoložljivi podatki obstajajo, pa absolutno primanjkuje podatkov na nižji, regionalni ali lokalni ravni.

i) Pri utemeljitvah ciljnih vrednosti so upoštevani kritični dejavniki in so v skladu z oceno potreb

Specifični cilj 1 in 2

Kritični dejavniki, ki zasledujejo cilje pri obeh specifičnih ciljnih so v večini zajeti. Da pa ne vsi, pa je pojasnjeno med navedenimi vsebinskimi pripombami za SC1 in SC2 na začetku dokumenta.

Specifični cilj 3

Kritični dejavniki pri utemeljitvah ciljnih vrednosti v glavnem niso upoštevani.

Opredelitve ciljnih vrednosti praviloma izhajajo iz opredeljenih potreb. Izračunane so na podlagi predvidenih razpoložljivih sredstev za načrtovano finančno obdobje in porabljenih sredstev na enoto iz preteklega finančnega obdobja. Kritični dejavnik, ki ni upoštevan, je letna absorpcija sredstev. Ta je tabelarnem delu finančna tabela z učinki predvidena v enakih vrednostih po letih za celotno obdobje – potreben pa bi bil kumulativni prikaz, ki bi realneje prikazal porabo (in bi se ustrezno odrazil tudi v kazalnikih rezultata).

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da so ciljne vrednosti skladne z oceno potreb. Pomembnejše intervencije na področju blaženja podnebnih sprememb se izvajajo prvič in predviden obseg izvajanja bo dobra osnova za širitev teh praks v naslednjih obdobjih izvajanja SKP.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

V večini primerov so ciljne vrednosti skladne z oceno potreb. Ključno je precej ambiciozno zastavljeno ukrepanje na področju gnojenja z majhnimi izpusti amonijaka.

2. VODE in TLA

Ciljne vrednosti so skladne z oceno potreb.

Specifični cilj 6

Za SC6 jasnih utemeljitev ciljnih vrednosti in njihovih navezav na potrebe ni podanih.

Specifični cilj 7

Glede na to, da je v analizi stanja navedeno, da 10% mladih prevzemnikov po preteku obveznosti ni vključeno več v vključeni v zavarovanja iz opravljanja kmetijske dejavnosti, zato je do neke mere vprašljiva trajnost vzpostavljenih delovnih mest.

Specifični cilj 8

Ciljne vrednosti kazalnikov so podane. Vrednosti za kazalnike R.37, R.39, R.40, R.41 in R.42 znane po potrditvi strategij lokalnega razvoja LAS.

Specifični cilj 9

Kritičnih dejavnikov ni mogoče oceniti brez vzporednih meril za ocenjevanje. Zgolj podana pojasnila pri opisu stanja pa ob pomanjkanju podatkov ne moremo opredeliti kot kritični dejavniki.

Horizontalni cilj

Kritični dejavniki pri utemeljitvah ciljnih vrednosti praviloma niso upoštevani, npr. dejanska letna absorpcija.

- j) *Cilji za kazalnike rezultata, ki so povezani z okoljem in s specifičnimi cilji SKP, upoštevajo okoljsko in podnebno arhitekturo strateškega načrta SKP ter že določene dolgoročne nacionalne strategije, kot so določeni v instrumentih, navedenih v prilogi XI k predlogu Uredbe o strateških načrtih SKP*

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da na področju prilagajanja podnebnim spremembam in na področju emisij in ponorov toplogrednih plinov ciljne vrednosti upoštevajo okoljsko in podnebno arhitekturo in dolgoročne nacionalne cilje.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Ocenjujemo, da na področju emisij amonijaka ciljne vrednosti upoštevajo okoljsko in podnebno arhitekturo in dolgoročne nacionalne cilje.

2. VODE in TLA

Da, dokument upošteva okoljske in podnebne cilje.

Specifični cilj 6

SKP upošteva okoljsko in podnebno arhitekturo.

Horizontalni cilj

Z izjemo kazalnika R.28 Okoljska in podnebna uspešnost zaradi znanja in inovacij pri intervenciji 1: Izmenjava znanja in prenos informacij ter usposabljanje svetovalcev, kjer je okoljska in podnebna arhitektura neposredno upoštevana, drugod ta dejavnik ni neposredno upoštevan.

2.2. V kolikšni meri so dodeljena proračunska sredstva skladna s specifičnimi cilji strateškega načrta SKP?

Specifični cilj 1

Skladnost dodeljenih proračunskih sredstev je težko oceniti, še posebno ker bo za te potrebe na voljo manj denarja. Če primerjamo učinek podpor v preteklih letih, je učinek na povečanje faktorskega dohodka (na agregatni ravni) zanemarljiv, prav gotovo pa so podpore imele učinek na dohodek posameznega segmenta prejemnikov.

Specifični cilj 2

Izkušnje, logika in finančni načrt ter ustreznost predvidenih sredstev je pri posameznih intervencijah (enostavnejših) primerna, ne velja pa to za vse intervencije.

Pri intervencijah, kot so npr. proizvodna vezana plačila ali naložbe v gozdarstvo, so izkušnje, logika, finančni razrez, itd. znani, s tem pa se kaže skladnost s specifičnim ciljem SC2, katerega glavni cilj je ohranjanje konkurenčnosti. Zaradi opazno šibke in dobršni meri nejasne povezave med analizo stanja, SWOT analizo in ocenami potreb, je upravičenost sredstev težko ocenjevati. Podobno bi veljalo preveriti tudi pri intervencijah v gozdarstvo (investicije v mehanizacijo in primarno obdelavo lesa). V analizi stanja oz. potreb za gozdarski sektor je bilo jasno prikazano, da je ozko grlo za izkoriščanje lesne mase in zmanjševanje stroškov pri tem vzpostavitev primernih vlak, tudi po preteku dveh programskih obdobj. Z opisi intervencij pa se podaja vtis, da je večji problem v pomankanju opreme kljub podporam v preteklih letih.

Specifični cilj 7 in 8

Pri razdelitvi sredstev so bili upoštevani zakonsko predpisani deleži za nekatere intervencije. Utemeljitev dodelitve finančnih sredstev je zelo splošno napisana in ne opisuje načina dodelitve razpoložljivih sredstev. Opredeljena je le višina in delež sredstev iz EKJS in EKSRP in da bomo s predvidenimi sredstvi dosegli zastavljene cilje.

Specifični cilj 9

Delno se izkazujejo izkušnje, logika in okvir finančnega načrta/predvidena sredstva, vendar pa zaradi vključitve novih ukrepov in odsotnost preliminarne izračunov mere skladnosti ni mogoče dovolj dobro oceniti.

a) Izkušnje o dodelitvi finančnih sredstev iz preteklih obdobj so bile jasno upoštevane pri načrtovanju proračuna strateškega načrta SKP.

Specifični cilj 1 in 2

Da, pri načrtovanju finančnega načrta so bile upoštevane izkušnje iz preteklih obdobj, predvsem to velja za vsebinsko identične ali zelo podobne intervencije.

Specifični cilj 3

Izhodišča iz preteklih programskih obdobj so pri načrtovanju intervencij v okviru SC3 načeloma upoštevana. Pri intervencijah, ki so se izvajale že v predhodnem programskem obdobju, so se predvsem upoštevali dodeljeni zneski na enoto, katerih vrednosti predstavljajo osnovo za izračun letne finančne alokacije sredstev.

Specifični cilj 4

Da, pri pripravi finančnega načrta so bile upoštevane izkušnje iz preteklih obdobj.

Specifični cilj 5

Da, pri pripravi finančnega načrta so bile upoštevane izkušnje iz preteklih obdobj.

Specifični cilj 6

V preteklih obdobjih so bila sredstva na voljo, a je bila njihova poraba opisana kot zgolj "zadovoljiva". V predhodnem obdobju je bilo zavedanje upravičencev o pomenu ohranjanja narave visoko, za povečanje vpisa v naravovarstvene operacije pa je bila njihova ekonomska privlačnost prepoznana kot ključna. Iz finančnih tabel je razvidno, da so se predvidena plačila za primerljive KOPOP ukrepe iz preteklega obdobja povišala.

Specifični cilj 7

Pri obeh intervencijah so bile izkušnje iz preteklih programskih obdobj upoštevane. Pri intervenciji IRP24 *Podpora za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov* so npr. predvideli primerljiv znesek razpoložljivih sredstev za ta ukrep, pri intervenciji INP09 *Dopolnilna dohodkovna podpora za mlade kmete* pa nekoliko manjšo višino plačila za hektar prenesenih površin, kar pa neposredno vodi v poslabšanje dohodkovnega položaja mladega kmeta.

Specifični cilj 8

Upoštevane so bile izkušnje iz preteklih programskih obdobj. Predvsem pri utemeljitvi zneska na enoto.

Specifični cilj 9

Da, pri načrtovanju finančnega načrta so bile upoštevane izkušnje iz preteklih obdobj.

Horizontalni cilj

Pri načrtovanju intervencij v okviru Horizontalnega cilja 10 so bila izhodišča iz preteklih programskih obdobj načeloma upoštevana. Pri intervencijah, ki so se izvajale že v predhodnem

programskem obdobju, so se predvsem upoštevali dodeljeni zneski na enoto, katerih vrednosti predstavljajo osnovo za izračun letne finančne alokacije sredstev.

b) Finančni načrt strateškega načrta SKP prikazuje povezavo med razdelitvijo dodeljenih sredstev za načrtovane intervencije za neposredna plačila, sektorske intervencije in intervencije za razvoj podeželja.

Finančni načrti so prikazani. Razmejitev v strateškem načrtu je jasno prikazana.

c) Dodelitev proračunskih sredstev za vsako intervencijo, povezano s specifičnim ciljem SKP, je ustrezen pomeni, ki je bil dodeljen oceni potreb.

Specifični cilj 1 in 2

V glavnini da.

Specifični cilj 3

Slaba organiziranost predvsem na ravni osnovne kmetijske pridelave je v analizi stanja, SWOT analizi in analizi potreb pripoznana kot glavni izziv SC3. Za spodbujanje kolektivnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju je dodeljenih več kot polovica proračunskih sredstev za vse intervencije znotraj specifičnega cilja.

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da je dodelitev proračunskih sredstev za ukrepe, ki so povezani s SC4, ustrezna.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Ocenjujemo, da je dodelitev proračunskih sredstev za naložbene ukrepe, SOPO sheme in intervencij IRP18.02 KOPOP-naravni viri, ki so povezane z varovanjem zraka, ustrezna.

2. VODE in TLA

Dodelitev proračunskih sredstev odraža potrebe SC.

Specifični cilj 6

Dodelitev proračunskih sredstev odraža potrebe SC.

Specifični cilj 7

Obe predvideni intervenciji v veliki meri upoštevata vrstni red intervencij, ki je bil predstavljen v okviru prioritizacije potreb.

Specifični cilj 8

Predvidene intervencije v veliki meri upoštevajo vrstni red intervencij, ki je bil predstavljen v okviru prioritizacije potreb.

Specifični cilj 9

V pretežni meri da, le za nove ukrepe znotraj intervencij zaradi pomanjkanja preliminarne izračunov ni mogoče oceniti.

Horizontalni cilj

Pri dodelitvi proračunskih sredstev za vsako intervencijo je bil praviloma upoštevan ustrezen pomen, ki je izhaja iz ocene potreb oziroma je bil dodeljen tej oceni.

d) Obstaja jasna logika, na podlagi katere so bila proračunska sredstva dodeljena načrtovanim intervencijam za različne vrste sektorjev, regij, upravičencev itd.

Specifični cilj 1 in 2

V pretežni meri da, za dodatno plačilo za trajnost in PVP za živinorejo pa ne.

Specifični cilj 3

Jasno logiko, na podlagi katere so sredstva razdeljena, je možno posredno opredeliti na osnovi pogojev upravičenosti.

Specifični cilj 4

Logika razdelitve proračunskih sredstev po intervencijah je jasna.

Specifični cilj 5

Logika razdelitve proračunskih sredstev po intervencijah je jasna.

Specifični cilj 6

Sredstva so bila dodeljena glede na potrebe, s poudarkom na okoljskih vsebinah.

Specifični cilj 7

Da, utemeljitev zneska na enoto je jasno opisana.

Specifični cilj 8

Tega iz opisanega ni mogoče trditi. Izgleda, da so se pri razdelitvi sredstev v veliki meri upoštevali podobni deleži sredstev za neposredna plačila, razvoj podeželja in sektorske intervencije, kot v predhodnih programskih obdobjih.

Specifični cilj 9

Logika je jasna le delno, saj so nekatera področja ta hip še podhranjena s podatki.

Horizontalni cilj

Predvsem opredeljeni pogoji za upravičence predstavljajo osnovo za logiko, po kateri so bila razdeljena proračunska sredstva.

e) Če pride do kakršnega koli prenosa dodeljenih proračunskih virov med neposrednimi plačili, sektorskimi intervencijami in intervencijami za razvoj podeželja, je to jasno navedeno v finančnem načrtu in pojasnjeno, kako naj bi se s tem prenosom spodbujalo doseganje specifičnih ciljev SKP.

Prenos sredstev med I. in II. stebrom ni predviden.

Izvajalec preuči, če so izpolnjena naslednja merila za vsak specifični cilj SKP:

f) Dodelitev proračunskih sredstev za vsako intervencijo je upravičena v skladu z oceno potreb.

Specifični cilj 1 in 2

Dodelitev proračunskih sredstev za intervencije, ki so povezane s SC1 in 2 je v upravičena, v pretežni meri pa tudi skladna z oceno potreb (višina PVP za nekatere živinorejske sektorje na primer, glejte vsebinske pripombe na začetku dokumenta).

Specifični cilj 3

V primerjavi s prejšnjo verzijo je bila vsaj v okviru SC3 v Strateškem načrtu upoštevana pripomba evalvatorjev, da mora vsaka intervencija naslavljaliti potrebe, ki so bile opredeljene v analizi stanja in SWOT analizi. S tem je možno trditi, da je dodelitev sredstev po intervencijah v skladu z oceno potreb.

Specifični cilj 4

Dodelitev proračunskih sredstev za intervencije, ki so povezane s SC4, je upravičena in skladna z oceno potreb.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Dodelitev proračunskih sredstev za intervencije, ki so povezane z varovanjem zraka, je upravičena in skladna z oceno potreb.

2. TLA IN VODE

Glede na to, da je prispevek teh intervencij pri varovanju voda/tal posreden, menimo, da so sredstva za doseg tega cilja zadostna.

Specifični cilj 6

Dodelitev proračunskih sredstev je upravičena v skladu z oceno potreb.

Specifični cilj 7

Utemeljitev dodelitve finančnih sredstev je jasno napisana.

Specifični cilj 8

Podrobno je opisan način dodelitve finančnih sredstev.

Specifični cilj 9

Dodelitev proračunskih sredstev je v pretežni meti upravičena.

Horizontalni cilj

V primerjavi s prejšnjo verzijo je bila v Strateškem načrtu upoštevana pripomba evalvatorjev, da mora vsaka intervencija naslavljaliti potrebe, ki so bile opredeljene v analizi stanja in SWOT analizi. S pomočjo te vsebinske korekture je sedaj možno trditi, da je dodelitev sredstev po intervencijah v skladu z oceno potreb.

g) Dodelitev proračunskih sredstev za vsako intervencijo je ustrezna za doseganje ciljev, tj.

- pregledna in verodostojna povezava med dodeljenimi finančnimi sredstvi (vložki) in pričakovanimi učinki, rezultati in izračunanimi ciljnimi vrednostmi / mejniki kazalnikov rezultata;*

Specifični cilj 1 in 2

Povezava med dodeljenimi finančnimi sredstvi in kazalniki je pretežni pregledna in v precejšni meri verodostojna. Razlogi, zakaj ne v celoti so navedeni zgoraj med odgovori (potrebe po dodatnih kazalnikih za ocenjevanje natančnejših ciljev). Primer, PVP za živinorejske sektorje je argumentirano kot dohodkovni problem in vezano na oceno BDV, za oceno učinka pa ni prikazanih ciljnih vrednosti, ki bi zasledovale izboljšanje dohodka.

Specifični cilj 3

Povezava med dodeljenimi finančnimi sredstvi je pregledna in verodostojna, tako kar se tiče kazalnikov učinka kot tudi kazalnikov rezultata.

Specifični cilj 4

Povezava med vložki in pričakovanimi učinki in rezultati posameznih intervencij je pregledna in verodostojna.

Specifični cilj 5

Povezava med vložki in pričakovanimi učinki in rezultati posameznih intervencij je pregledna in verodostojna.

Specifični cilj 6

Pričakovani učinki in rezultati so podani, prav tako finančni zneski na enoto. Izračune za določitev višine podpore je izdelala neodvisna inštitucija in so pri primerljivih intervencijah višji od podpore v prejšnjem obdobju, kar upošteva priporočila za boljše vključevanje kmetov.

Specifični cilj 7

Povezava med vložki in pričakovanimi učinki in rezultati je jasna. Prav tako so podrobno obrazloženi in utemeljeni finančni zneski na enoto.

Specifični cilj 8

Znesek na enoto se izračuna iz skupnih sredstev, načrtovanih za intervencijo LEADER in pričakovanega števila LAS.

Specifični cilj 9

Kazalniki in pogoji upravičenosti so presplošni, področja pa so tudi podatkovno podhranjena. Zato ta hip natančne ocene preglednosti in verodostojnosti ni mogoče podati.

Horizontalni cilj

Povezava med dodeljenimi finančnimi sredstvi je pregledna in verodostojna, tako kar se tiče kazalnikov učinka in kazalnikov rezultata.

- *upošteva se socialno-ekonomski kontekst podprtih področij, sektorjev in upravičencev ter podprte vrste intervencij;*

Specifični cilj 1

Kot že rečeno med vsebinskimi pripombami zgoraj. Ta vidik kljub priporočilom ni bil dovolj analiziran/upoštevan.

Specifični cilj 2

V pretežni meri ni relevantno. Lahko pa bi bolj upoštevali socio-ekonomski kontekst pri pojasnilih pri pojasnilih o pričakovanjih za povečanje proizvodnje (zgoraj naveden primer za zelenjavarstvo).

Specifični cilj 3

Socialno-ekonomski kontekst je prikazan zgolj posredno, saj je pri vseh intervencijah (in z njimi povezano delitvijo finančnih sredstev) v ospredju predvsem ekonomsko-dohodkovni učinek. Večja povezanost proizvajalcev v okviru IRP11 *Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti* in povečanje gospodarskega, okoljskega in socialno-kulturnega potenciala ozemlja v okviru IRP12 *Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih* sta edina elementa, ki nakazujeta, da je pri interveniranju delno upoštevan tudi socialno-ekonomski položaj upravičencev in območij.

Specifični cilj 4

Socialno ekonomski kontekst podprtih področij, sektorjev in upravičencev je upoštevan.

Specifični cilj 5

Socialno ekonomski kontekst podprtih področij, sektorjev in upravičencev je upoštevan.

Specifični cilj 6

Socialno ekonomski kontekst podprtih področij, sektorjev in upravičencev je upoštevan.

Specifični cilj 7

Socialno ekonomski kontekst upravičencev je upoštevan.

Specifični cilj 8

Socialno ekonomski kontekst podprtih področij, sektorjev in upravičencev je upoštevan.

Specifični cilj 9

Ni relevantno.

Horizontalni cilj

Dodelitev finančnih sredstev upošteva socialno-ekonomski položaj podprtih upravičencev. To velja tako za prednostno obravnavanje mladih kmetov kot tudi drugih slojev npr. pri intervenciji Medgeneracijski prenos znanja.

- *izvedena je analiza tveganja izvajanja načrtovanih intervencij (povpraševanje, zmožnost absorpcije sredstev, dokončanje projektov itd.)*

Specifični cilj 1 in 2

Analiza tveganja po specifičnih ciljih ni predstavljena, navedena pa je splošno v okviru izvajanja kontrol.

Specifični cilj 3

Analiza tveganja absorpcije sredstev ni podana. V preteklih programskih obdobjih se je zaradi manjšega pričakovanega interesa med interesenti že pojavljal problem absorpcije sredstev ravno pri podporah za izboljšanje organiziranosti proizvajalcev (skupine in organizacije proizvajalcev, skupine organizacij proizvajalcev). Problematična je tudi absorpcija pri novi intervenciji Regijski pristop povezovanja lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih.

Specifični cilj 4

Pri načrtovanju intervencij so bile upoštevane izkušnje preteklih programskih obdobj. Podrobna analiza tveganja izvajanja načrtovanih intervencij ni predstavljena.

Specifični cilj 5

Pri načrtovanju intervencij so bile upoštevane izkušnje preteklih programskih obdobj. Podrobna analiza tveganja izvajanja načrtovanih intervencij ni predstavljena.

Specifični cilj 6

Analiza tveganja absorpcije sredstev ni podana. Iz izračuna sredstev in predvidenih učinkov je razvidno, da so pričakovani učinki (število vključenih hektarjev) za nekatere ukrepe optimistični (npr. steljniki, visokodebelni travniški sadovnjaki, strmi travniki, ohranjanje mejic). V preteklih obdobjih so bila sredstva na voljo, a je bila njihova poraba opisana kot zgolj "zadovoljiva". Na boljšo porabo sredstev iz SC6 bodo delno vplivala številna izobraževanja iz horizontalnega cilja.

Specifični cilj 7

Iz dokumenta ni razvidno, da je bila analiza tveganja izvedena.

Specifični cilj 8

Iz obstoječe verzije dokumenta ni razvidno, da je bila narejena analiza tveganja.

Specifični cilj 9

Analiza tveganja v specifičnem cilju ni predstavljena, navedena pa je splošno v okviru izvajanja kontrol.

Horizontalni cilj

Analiza tveganja absorpcije sredstev ni podana. V preteklih programskih obdobjih se je zaradi manjšega pričakovanega interesa med interesenti že pojavljal problem absorpcije sredstev ravno pri podporah za izobraževalne sheme.

2.3. V kolikšni meri so mejniki, izbrani za okvir uspešnosti primerni?

a) Letni mejniki, ki kažejo letno razčlenitev zastavljenih ciljev, so postavljeni za vsak ustrezen kazalnik rezultata, ki temelji na načrtovanih intervencijah, povezanih s tem kazalnikom rezultata.

Specifični cilj 1 in 2

Letni mejniki, ki kažejo letno razčlenitev zastavljenih ciljev, so opredeljeni za vsak ustrezen kazalnik rezultata.

Specifični cilj 3

Letni mejniki, ki kažejo letno razčlenitev zastavljenih ciljev, so opredeljeni za vsak ustrezen kazalnik rezultata.

Specifični cilj 4

Letni mejniki za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata so predstavljeni.

Specifični cilj 5

Letni mejniki za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata so predstavljeni.

Specifični cilj 6

Letna razčlenitev kazalnikov učinka (za vsako posamezno intervencijo) in kazalnikov rezultata za SC6 je podana.

Specifični cilj 7

Da, letni mejniki za kazalnika R36 in R37 so utemeljeni.

Strateški cilj 8

Letni mejniki, ki kažejo letno razčlenitev zastavljenih ciljev, so delno opredeljeni. Za nekatere kazalnike bodo znani po potrditvi strategij lokalnega razvoja.

Specifični cilj 9

Letni mejniki, ki kažejo letno razčlenitev zastavljenih ciljev, so opredeljeni za vsak ustrezen kazalnik rezultata.

Horizontalni cilj

Letni mejniki, ki kažejo letno razčlenitev zastavljenih ciljev, so opredeljeni za vsak ustrezen kazalnik rezultata.

b) Vrednosti vsakega letnega mejnika za izračunane cilje kazalnikov rezultata se določi ob upoštevanju:

- izkušenj iz preteklih programskih obdobj z izvajanjem podobnih intervencij in njihov profil izvajanja (časovni razpon in obseg črpanja sredstev s strani potencialnih upravičencev skozi programsko obdobje za specifične intervencije);*

Specifični cilj 1 in 2

Iz opisa je razvidno, da so v številnih primerih bile izkušnje iz preteklih let upoštevane.

Specifični cilj 3

Iz opisa je razvidno, da so bile pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj.

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da so bile pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj.

Specifični cilj 5

Ocenjujemo, da so bile pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj.

Specifični cilj 6

Podani so letni mejniki učinkov za posamezne intervencije in letni mejniki kazalnikov rezultata, ki pri intervencijah, vezanih na površine (ha) predvidevajo enakomerno porabo po letih. Pri intervencijah za naložbe so mejniki podani smiselno.

Specifični cilj 7

Da, izkušnje iz preteklih obdobj so bile upoštevane.

Specifični cilj 8

Da, izkušnje iz preteklih obdobj so bile upoštevane (za nekatere, za ostale po potrditvi lokalnih razvojnih strategij).

Specifični cilj 9

Ker gre za nadaljevanje podobnih ukrepov, ki se izvajajo v aktualnem programskem obdobju, smo prepričani, da so izkušnje upoštevane.

Horizontalni cilj

Iz opisa je razvidno, da so bile pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevane izkušnje iz preteklih programskih obdobj.

- *zunanjih pogojev za črpanje sredstev (npr. socialno-ekonomski kontekst potencialnih upravičencev, pravni okvir, naravni in podnebni pogoji);*

Specifični cilj 1 in 2

V okviru SC1 in SC2 so bili prikazani nekateri zunanji pogoji. Med njimi pa so socio-ekonomski dejavniki pogosto prikazani na preveč agregatni ravni, kar ne omogoča podkrepitve ugotovitev in bolj ciljno naravnanih potreb. Posledica pa je tudi nejasen prikaz medsebojnih vplivov (kot npr. dohodkovni položaj kmetij z vsemi prihodkovnimi viri), ki ne omogoča oceno prispevka zunanjih pogojev pri opredelitvi ciljnih vrednosti in mejnikov.

Specifični cilj 3

Pri določitvi letnih mejnikov so bili zunanji pogoji za črpanje sredstev sicer upoštevani, vendar opis ni dovolj jasen.

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da so bili pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevani zunanji pogoji za črpanje sredstev.

Specifični cilj 5

Ocenjujemo, da so bili pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevani zunanji pogoji za črpanje sredstev.

Specifični cilj 6

Ocenjujemo, da so bili pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevani zunanji pogoji za črpanje sredstev.

Specifični cilj 7

Menimo, da so bili v okviru tega specifičnega cilja v analizi stanja veliki meri predstavljeni različni socio-ekonomski dejavniki (starostna struktura, izobrazba, velikostna struktura KMG...), ki nedvomno prispevajo k odločitvi za prevzem kmetijskega gospodarstva.

Specifični cilj 8

Ocenjujemo, da so bili pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevani zunanji pogoji za črpanje sredstev. Za nekatere kazalnike rezultata bodo vrednosti znani šele po potrditvi lokalnih razvojnih strategij.

Specifični cilj 9

Le del zunanjih dejavnikov (kot npr. pravni okvirji) je v analizi stanja prikazan, ni pa popolnoma razviden njihov prispevek k določitvi kazalnikov in mejnikov.

Horizontalni cilj

Pri določitvi letnih mejnikov so bili zunanji pogoji za črpanje sredstev sicer posredno upoštevani, vendar je opis pomanjkljiv in ni dovolj jasen.

- *notranjih pogojev izvajanja strateškega načrta SKP (npr. kakovost zagotavljanja informacij med razpisom za zbiranje predlogov, ozka grla pri upravljanju prijav*

projekta, izkušnje in sposobnost upravičencev za prijavo in izvedbo načrtovanih intervencij);

Specifični cilj 1 in 2

Glede na to, da so se primerljive operacije izvajale že v preteklih programskih obdobjih in da imajo upravičenci in organ upravljanja izkušnje s pripravo letnih razpisov in prijavami nanje, menimo, da so bili notranji dejavniki v dobri meri upoštevani.

Specifični cilj 3

Notranji pogoji izvajanja strateškega načrta so le v omejenem obsegu upoštevani pri določitvi letnih mejnikov - glede na težave pri izvajanju intervencij bi bilo tem pogojem posvetiti več pozornosti.

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da so bili pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevani notranji pogoji izvajanja SN SKP.

Specifični cilj 5

Ocenjujemo, da so bili pri določitvi letnih mejnikov za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata ustrezno upoštevani notranji pogoji izvajanja SN SKP.

Specifični cilj 6

Za intervencije, ki niso del kampanje zbirnih vlog, so mejniki določeni. Izplačila za intervencije v okviru kampanje zbirnih vlog se bodo izplačila začela od leta 2024.

Specifični cilj 7

Glede na to, da so se te operacije v enaki obliki izvajale že v preteklih programskih obdobjih in da so bili letni razpisi za vzpostavitev gospodarstev mladih kmetov menimo, da na strani upravičencev oziroma na strani upravljanja intervencije ne pričakujemo težav pri izvajanju tega ukrepa.

Specifični cilj 8

Glede na to, da so se primerljive operacije izvajale že v preteklih programskih obdobjih in da imajo upravičenci in organ upravljanja izkušnje s pripravo letnih razpisov in prijavami nanje, menimo, da so bili notranji dejavniki ustrezno upoštevani.

Specifični cilj 9

Glede na to, da so se primerljive operacije izvajale že v preteklih programskih obdobjih in da imajo upravičenci in organ upravljanja izkušnje s pripravo letnih razpisov in prijavami nanje, menimo, da so bili notranji dejavniki ustrezno upoštevani.

Horizontalni cilj

Notranji pogoji izvajanja strateškega načrta so le v omejenem obsegu upoštevani pri določitvi letnih mejnikov - glede na težave pri izvajanju intervencij v okviru Horizontalnega cilja bi bilo tudi tem pogojem potrebno posvetiti več pozornosti.

c) Mejniki za kazalnike rezultata, povezani z okoljskimi in podnebnimi cilji upoštevajo okoljsko in podnebno arhitekturo načrta SKP ter že določene dolgoročne nacionalne cilje, kot so določeni v instrumentih, naštetih v Prilogi XI k predlogu Uredbe o strateških načrtih SKP

Letni mejniki za ciljne vrednosti kazalnikov rezultata upoštevajo okoljsko in podnebno arhitekturo ter določene nacionalne cilje.

2.4. V kolikšni meri je uporaba finančnih instrumentov, ki jih financira EKSRP, upravičena?

Specifični cilj 2

Uporaba finančnih instrumentov v okviru EKSRP v Sloveniji ni predvidena.

- a) *Navedena utemeljitev uporabe / neuporabe finančnih instrumentov za izvajanje intervencij strateškega načrta SKP je podprta z ustreznimi dokazi SWOT / ocene potreb in skupnimi kazalniki stanja, ki kažejo na socialno-ekonomski položaj potencialnih upravičencev (npr. C.14, C.15, C.16 in C.25, C.26, C.27 in C.28).*

Specifični cilj 2

Socio-ekonomski položaj upravičencev ni bil posebej prikazan.

- b) *Opredelitve, vrsta in glavni pogoji načrtovanih finančnih instrumentov so podani v opisu intervencije.*

Specifični cilj 2

Uporaba finančnih instrumentov v okviru EKSRP v Sloveniji ni predvidena. Finančni instrumenti bodo predvidoma vzpostavljeni z nacionalnimi sredstvi v letu 2023, v obliki jamstvenega oz. posojilnega sklada (vključno s subvencioniranjem obrestne mere). Končni upravičenci za uporabo finančnih instrumentov za naložbe in obratni kapital v obdobju 2023–2027 so mladi kmetje, majhne (razvojne) kmetije ter morebitni drugi končni prejemniki (glede na analizo povpraševanja).

- c) *Letna dodeljena finančna sredstva za vsako intervencijo vključujejo, če je primerno, razčlenitev zneskov, načrtovanih za nepovratna sredstva, in zneske, načrtovane za finančne instrumente.*

Specifični cilj 2

Uporaba finančnih instrumentov v okviru , ki jih financira EKSRP v Sloveniji ni predvidena.

- d) *Obstaja jasna povezava med uporabo finančnih instrumentov kot vložkov in pričakovanimi učinki in rezultati.*

Specifični cilj 2

Uporaba finančnih instrumentov v okviru , ki jih financira EKSRP v Sloveniji ni predvidena.

- e) *V primeru, da se organ upravljanja v strateškem načrtu SKP odloči prispevati sredstva EKSRP prek ali v kombinaciji z InvestEU, razlaga te odločitve temelji na dokazih in v skladu z nacionalnimi / regionalnimi potrebami.*

Za slovenski strateški načrt vprašanje ni relevantno. Slovenija v dokumentu ne predvideva kombiniranja sredstev EKSRP s sredstvi InvestEU.

- f) *Opisan je pričakovani prispevek InvestEU k doseganju ciljev politike v okviru strateškega načrta SKP.*

Za slovenski strateški načrt vprašanje ni relevantno. Slovenija v dokumentu ne predvideva kombiniranja sredstev EKSRP s sredstvi InvestEU.

3. Uspešnost

a) Intervencijska strategija strateškega načrta SKP kaže dovolj ambicij za doseg (programiranih) specifičnih ciljev.

Specifični cilj 1 in 2

Ambicioznost je zmanjšanja zaradi zmanjšanja razpoložljivih sredstev ob sočasnem širokem nabor predvidenih intervencij. Z manj predvidenimi intervencijami in povečanju sredstev pri ostalih bi se ambicioznost prav gotovo povečala.

Specifični cilj 3

Intervencijska strategija na področju SC3 je dovolj ambiciozna za doseganje programiranih rezultatov. Nabor intervencij je ustrezen in primerno ciljno naravnan.

Specifični cilj 4

Intervencijska strategija SN na področju prilagajanja podnebnim spremembam in blaženja podnebnih sprememb je v primerjavi s tekočim programskim obdobjem precej bolj ambiciozna in da omogoča doseganje ciljev.

Specifični cilj 5

1. ZRAK

Intervencijska strategija SN na področju emisij onesnaževal zraka kaže dovolj ambicij za doseg specifičnih ciljev..

2. VODE in TLA

Delno. Doseganje ciljev je odvisno od stopnje vključenosti KMG v intervencije.

Specifični cilj 6

Intervencijska strategija za SC6 je ambiciozno zastavljena, vendar je zelo težko predvideti stopnjo vključevanja kmetov v predlagane intervencije zaradi velikega števila in kompleksnosti intervencij.

Specifični cilj 7

Menimo, da je intervencijska strategija pri tem SC ustrezno zastavljena za doseg Programiranih ciljev. Izvajanje obeh intervencij bo znatno izboljšalo starostno strukturo nosilcev KMG.

Specifični cilj 8

V okviru tega SC se zasleduje veliko število zelo obsežnih ciljev, ki jih je zgolj z omenjenimi sredstvi težko doseči. Potrebno je sodelovanje drugih instrumentov in politik.

Specifični cilj 9

Ambicioznost je nakazana s širitvijo nabora upravičencev v ukrepu IRP28 *Dobrobit živali*, zagotovo pa bi jo lažje ocenjevali ob več in bolje prikazanih pogojih in ob zagotavljanju večjega števila podatkov. Ker gre za relativno novo področje, zato je razumljivo, da so potrebne še nadgradnje podatkovnih baz.

Horizontalni cilj

Ocenjujemo, da je intervencijska strategija na področju Horizontalnega cilja dovolj ambiciozna za doseganje programiranih rezultatov. Nabor intervencij je navkljub zmanjšanju njihovega števila v zadnji verziji dokumenta ustrezen in primerno ciljno naravnan.

b) Intervencijska strategija strateškega načrta SKP lahko prepoznavno prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP.

Specifični cilj 1 in 2

Intervencijska strategija lahko prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP.

Specifični cilj 3

Intervencijska strategija v okviru SC3 z naborom intervencij lahko pomembno prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP. Predvsem na novo opredeljene intervencije razširjajo nabor ukrepanja na sektorsko področje sadja in zelenjave.

Specifični cilj 4

Ocenjujemo, da se intervencijska strategija na področju prilagajanja podnebnim spremembam in blaženja podnebnih sprememb primerno umešča v strateški načrt in s tem prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP. Med intervencijami obstajata visoka stopnja komplementarnosti in sinergije. Večina intervencij, ki so namenjene zmanjševanju emisij toplogrednih plinov, prispeva tudi k zmanjševanju emisij amonijaka ter k varovanju voda in tal (SC5) pa tudi h konkurenčnosti kmetijstva in zagotavljanju prehranske varnosti. K zmanjševanju emisij amonijaka, varovanju voda in tal ter h konkurenčnosti in prehranski varnosti prispeva tudi večina intervencij za prilagajanje podnebnim spremembam.

Specifični cilj 5

Ocenjujemo, da se intervencijska strategija na področju zmanjševanja emisij onesnaževal zraka primerno umešča v strateški načrt in s tem prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP. Med intervencijami obstajata visoka stopnja komplementarnosti in sinergije. Večina intervencij, ki so namenjene zmanjševanju emisij onesnaževal zraka, prispeva tudi k zmanjševanju emisij toplogrednih plinov (specifični cilj 5), k varovanju voda (specifični cilj 5), k ohranjanju biotske pestrosti (prek zmanjšanja evtrofikacije, specifični cilj 6), pa tudi h konkurenčnosti kmetijstva in zagotavljanju prehranske varnosti.

Specifični cilj 6

Ocenjujemo, da intervencije pri tem SC prispevajo k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev. Med intervencijami obstaja visoka stopnja komplementarnosti in sinergije z drugimi intervencijami.

Specifični cilj 7

Da, ocenjujemo, da intervencije pri tem SC močno prispevajo k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev. Med intervencijami obstaja visoka stopnja komplementarnosti in sinergije z drugimi intervencijami.

Specifični cilj 8

V okviru SC8 se predvsem na področju lokalnega razvoja intervencijska strategija primerno umeščena v strateški načrt. Zaradi zelo raznolikega nabora možnih operacij pa nedvomno prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP

Specifični cilj 9

Intervencijska strategija lahko prispeva k doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP.

Horizontalni cilj

Intervencijska strategija z naborom intervencij lahko pomembno prispeva doseganju splošnih in medsektorskih ciljev SKP.

4. Splošni komentarji in dodatna pojasnila

Specifični cilj 1

INP01 Osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost

Horizontalni pogled na trenutno predvidene/zastavljene intervencije ter na pomanjkljiv prikaz porabe sredstev po intervencijah vzbuja resno skrb nad ohranjanjem proizvodnega in razvojnega potenciala srednje velikih in deloma tudi velikih kmetij. Poleg tega je odprtih še nekaj pomembnih vprašanj o prejemnikih sredstev, kot je na primer definicija "pravega" ali "aktivnega" kmeta". Spremenjen opis intervencije predvideva pomembno večji znesek na enoto površine, kar je vsekakor bolj skladno s cilji.

INP02 Dopolnilna razporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost

Opozorili bi na morebitno navzkrižno predstavljanje dejstev v analizah stanja (SWOT), da so kmetije v SLO pod evropskim povprečjem itd. S predvideno intervencijo obstaja nevarnost, da bodo kmetije, ki so za slovenske razmere povprečne (ali malo nad povprečjem), vendar še vedno globoko pod evropskim, deležne diskriminatorne obravnave, pomanjkanja razvojnih sredstev itd., majhne kmetije pa bi bile za manjši prispevek ter manj vloženega dela, sredstev in tveganja pretirano nagrajene.

INP03-INP07 Proizvodno vezana plačila

Splošni opisi nakazujejo na potrebo po ukrepanju, vendar so premalo natančni, da bi lahko presodili ustreznost višine plačil za posamezni sektor.

Specifični cilj 2

Za vse *sektorske intervencije - čebelarstvo* (SI01 – SI6) se poraja vprašanje o dejanskih razlogih in potrebah za pomoč sektorju ter sorazmernost do preostalih sektorjev. Poraja se tudi dilema, kateri izmed ukrepov bi morali biti financirani iz nacionalnih virov, saj gre za bodisi izvajanje nalog, ki so omejene le na področje Slovenije oz. bi morale biti v osnovi prioriteta Slovenije. Naloge, ki jih že financira država Slovenija v okviru JSSČ, na področju vzreje matic in službe za napoved medenja, bi bilo smiselno razširiti še na nadzor bolezni. Pojavi se vprašanje o kvaliteti svetovanj in izobraževanj JSSČ glede na to, da je potrebna intervencija, ki se sofinancira s strani EU.

Nejasna je tudi potreba po sofinanciranju ekoloških zdravil. V preteklosti je bilo narejenih kar nekaj analiz na opcije rabe teh zdravil v primerjavi s kemičnimi pripravki. Pokazalo se je, da je kombinacija rabe posameznih zdravil lahko nekoliko dražja, lahko pa tudi cenejša od uporabe kemičnih pripravkov. Poleg tega obstaja tu velika verjetnost podvajanja plačil, kot je v primeru ekološkega plačila na panj, saj mora kalkulacija za med zaradi pogojenosti upoštevati predpisane načine zdravljenja in zdravil. Evalvatorjem ni znano, ali so raziskave lahko predmet financiranja iz naslova PRP, ko so raziskave na nacionalni in mednarodni ravni podprete preko drugih

mehanizmov in če da, zakaj ni dana možnost za raziskave tudi na drugih področjih kmetijstva, kjer so vsebinsko težave pomembnejše od razvoja embalaže za transport matic in ugotavljanja učinkov masaže z medom. V primeru sofinanciranja pašnih redov bi priporočal, da se zahteva poročanje o izkoriščenosti pašnih redov glede na rezervacijo. V praksi se namreč pojavljajo težave, da nekaj velikih čebelarjev rezervira paše na več mestih zgolj v zagotovilo povečanja možnosti za pašo, realizirano pa je manjše število mest. Tako prihaja do neizkoriščenih paš za ostale, ki do rezervacije niso prišli.

Pri sektorskih intervencijah SI8 – *vino: Promocija vina v tretjih državah* je naveden znesek 4,8 mio EUR, kar je verjetno napaka.

Pri sektorski intervenciji (17) *sadje in zelenjava – naložbe in raziskave* je pri opredelitvi ustreznih ciljev ter opisu intervencije nekaj nejasnosti. Nejasna je povezava med naložbami in raziskavami v sadjarstvu in zelenjadarstvu in prispevkom k zaustavitvi trenda biotske raznovrstnosti. Menimo, da je povezava z SC6 majhna oziroma zelo posredna, njen učinek pa je vprašljiv. Slovenija iz različnih virov že desetletja financira strokovne naloge in raziskovanja na področju sadjarstva in zelenjadarstva. Če bi povezava v komentarju o močnem prispevku držala, potem danes ne bi zalogo ogljika v tleh izpostavljali kot problem. Glede na majhnost poslovnih subjektov v kmetijstvu Slovenije (kar se pričakuje tudi v primeru OP) v povezavi z Uredbo EU 2021/2115 (46. in 50. člen uredbe) ni jasno, ali bodo OP-ji dosegali dovolj velike opravičljive odhodke (ali je država že pripravila seznam upravičenih odhodkov?), od katerih bi znesek v višini 2 % namenjenih za raziskave pomenil dejansko/učinkovito izvedbo le-teh. Načrtovanje in organizacija proizvodnje je proces, ki s tehnologijami pridelave in postopki ravnanja s sadjem in zelenjavo nima neposredne povezave, zato "izboljšanje postopkov in tehnologij za izboljšanje kakovosti pridelkov" v tem podpoglavju ne morejo biti smiselni upravičeni stroški (logično je, da so plačani iz plačila za proizvod). Bi pa te veljalo prenesti v "prilagoditev tehnologij...", kjer lahko opravičujemo te stroške v povezavi z ohranjanjem kakovosti proizvodov, na katere vplivajo podnebne spremembe ipd. Nerazumljivo je, zakaj so med upravičenimi stroški pri načrtovanju računalniška oprema in programi, ki so že v osnovi del proizvodnih procesov in si jih lahko privoščijo vsaki tržno usmerjeni proizvajalec. Nejasno je, kaj bi v povezavi z načrtovanjem proizvodnje pomenila ohlapno navedena postavka "druge naložbe". Menimo, da so to stvari, ki jih mora pokrivati trg oz. prispevek, ki ga vsak proizvajalec v okviru prispevka k organizaciji proizvajalcev. Tudi postavka "naložba s ciljem optimizacije stroškov proizvodnje" na tem mestu ni primerna, saj gre za neposredno povezavo s proizvodnjo in tehnologijami proizvodnje. Predlagamo izboljšave v besedilu. Med prestrukturiranje nasadov bi bilo bolj smiselno vključiti uporabo "primernejših sort" (seveda s seznamom) v smislu prilagajanja podnebnim spremembam, manjše rabe FFS ipd. Pri podpoglavju "raziskave in razvoj v sektorju sadja in zelenjave" so nekateri zapisi med upravičenimi stroški nejasni; pod "alternativno zaščito rastlin" se lahko razume naložba, kar pomeni, da v tem delu nima kaj iskati, temveč je del naložb.

Pri intervencijah *Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu*, *Naložbe v primarno predelavo lesa in digitalizacijo in naložbe v ustanovitev* in *Razvoj gozdnega drevsničarstva* je višina predvidenih sredstev razporejena skladno z opisi stanja in potreb.

Specifični cilj 5

1. TLA

A.18 Integrirana pridelava poljščin: Predlagamo, da se med zahteve za izvajanje doda (1) obvezna analiza tal na štiri leta za naslednje parametre: P, K, organska snov in pH ter (2) redno

izvajanje talnih ali rastlinskih nitratnih testov pred gnojenjem z dušikom, kot to velja tudi za A.19 Intergrirana pridelava zelenjave. Ni nam namreč znan razlog, zakaj so ti ukrepi v A.19 vključeni, v A.18 pa ne.

Specifični cilj 7

Ocenjujemo, da SC v SN 2023-2027 predstavlja celovito podporo, s kombinacijo različnih podpor za mlade kmete: od zagonskih, naložbenih, pa vse do podpor, povezanih s prenosom znanja in inovacijami. Ohranja tudi plačilo za mlade kmete v okviru shem neposrednih plačil, kar predstavlja pomembno dohodkovno podporo za mlade kmete, ki začenjajo s kmetijsko dejavnostjo. Posredno se prispeva tudi k dvigu konkurenčnosti in preko višjih deležev sofinanciranja zasleduje cilje na področju ekološkega kmetijstva.

Specifični cilj 7

Posamezni opisi intervencij so nejasno napisani (npr. opis upravičencev pri intervenciji podpora za naložbe v vzpostavitev in razvoj nekmetijskih dejavnosti vključno z biogospodarstvom bi bilo smiselno razmejiti kdo so upravičenci v okviru razvoja nekmetijskih dejavnosti in kdo so upravičenci intervencijah, ki so usmerjeni v kulturno dediščino).

Specifični cilj 8

Opis intervencije IRP26 LEADER je napisan zelo splošno. Podrobnejši pogoji bodo opredeljeni po sprejetju strategij lokalnega razvoja in sprejetju uredbe o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost.

III. Presoja spremljanja, zbiranja podatkov in sistema izvajanja

V nadaljevanju smo izvedli presajo spremljanja, zbiranja podatkov in sistema izvajanja. Predmetno evalvacijo smo podali na osnutek strateškega načrta iz septembra 2022. Z evalvacijskimi vprašanji smo ocenjevali primernost okvira za spremljanje in ocenjevanje uspešnosti, s čimer bi olajšali poročaje ter spremljanje in vrednotenje uspešnosti strateškega načrta SKP med njegovim izvajanjem.

1. Ali obstaja učinkovit proces za vzpostavitev okvira uspešnosti?

- a) V zgodnji fazi je bilo vzpostavljeno koordinacijsko telo ali delovna skupina, ki vključuje vse ustrezne akterje

Organi vodenja in upravljanja so vzpostavljeni, odgovornost je razdeljena. V besedilu ni posebej določeno koordinacijsko telo.

- b) Celoten časovni raspored za vzpostavitev sistema je zasnovan tako, da se bo okvir uspešnosti začel izvajati pravočasno, brez zamud

Časovni raspored za vzpostavitev sistema v besedilu ni podrobno opisan. Nakazano je, da se bodo posamezni elementi sistema (npr. informacijski sistem) začeli izvajati pravočasno in da je priprava načrtovana.

- c) Delovni rezultati koordinacijskega telesa ali delovne skupine so dobro dokumentirani in dostopni predhodnemu ocenjevalcu

V dokumentu delovni rezultati posameznih teles in delovnih skupin niso opisani.

2. Ali so konceptualni elementi za okvir uspešnosti operacionalizirani?

- a) Vzpostavljena je trdna povezava med intervencijami s specifičnimi cilji in kazalniki rezultatov

Povezava med intervencijami in specifičnimi cilji je jasna. Kjer so bili kazalniki rezultatov opredeljeni in kvantificirani je bila vzpostavljena tudi ta povezava.

- b) Obstajajo jasni postopki za povezovanje operacij, da bi se izognili nedoslednostim (npr. dodelitev vrsti intervencije, specifičnim ciljem) in preprečili dvojno štetje od začetka

V besedilu osnutka SN ni posebej opisanih postopkov za povezovanje operacij, da bi se izognili nedoslednostim, vendar je pri posameznih kazalnikih rezultata jasno navedeno, da dvojnega štetja ni, princip enojnega štetja pa je jasno nakazan.

- c) Izračun stroškov na enoto za vse posege je primeren (načrtovani izdatki/načrtovani rezultati)

Izračun stroškov na enoto je primeren.

- d) Izračun skupnih vrednosti kazalnikov rezultatov je ustrezen in v skladu s skupnimi kazalniki, vključno z letnimi mejniki in splošnimi cilji

Izračun skupnih vrednosti kazalnikov rezultatov je ustrezen in v skladu s skupnimi kazalniki.

- e) Pri izračunu kazalnikov rezultatov so bile upoštevane pretekle izkušnje iz programov razvoja podeželja v obdobju 2014–2020 (npr. ustvarjena delovna mesta, emisije toplogrednih plinov in energija)

V strateškem načrtu so bile upoštevane izkušnje iz preteklih obdobj.

- f) Certifikacijski organ/organi so vključeni v zgodnji fazi, po možnosti kot opazovalec med vzpostavitvijo sistema IT. To bo omogočilo seznanitev teh organov s potrebno dokumentacijo, operacionalizacijo računskih metod in napotkov, hkrati pa bo doseženo spoštovanje neodvisne vloge certifikacijskih organov.

Iz dokumenta ni razvidno ali so bili certifikacijski organi že vključeni.

- g) Zagotovljena je razpoložljivost ustreznih podatkovnih virov (tj. pregled obstoječih zbirk podatkov, kot so IAKS, LPIS, FADN, FSS, glede njihove sposobnosti zagotavljanja potrebnih podatkov o ustrezni populaciji upravičencev in ne-upravičencev (za kontrolne skupine)).

Da, razpoložljivost ustreznih podatkovnih virov je zagotovljena. Kot pomemben vir podatkov so vzpostavljeni redni monitoringi, ki jih izvajajo različne institucije (predvsem na okoljskem področju). Podatkovno osnovo predstavljajo tudi aktivnosti in rezultati raziskovalnih projektov s področij, ki jih pokriva SKP. Nekatere podatke za poročanje o izvajanju zagotavljata ARSKTRP in MKGP iz svojih evidenc in informacijskih baz oz. jih pridobita od drugih institucij kot npr. SURS, KIS, FADN, itd.

- h) Upošteva se dvostopenjski postopek za identifikacijo in posodabljanje ciljnih vrednosti kazalnikov rezultatov v zvezi s strategijo LEADER

Dvostopenjski postopek za identifikacijo in posodabljanje ciljnih vrednosti kazalnikov rezultatov v dokumentu je razviden (dodatni kazalniki rezultata bodo opredeljeni po potrditvi strategij lokalnega razvoja).

3. Ali ključni akterji razumejo zahteve okvira uspešnosti/smotrnosti?

- a) Vsi pomembni ključni akterji so identificirani in vključeni v načrtovane ureditve spremljanja, zbiranja in izvajanja podatkov, pri čemer je posebna pozornost namenjena integraciji stebra I in II

Ključni akterji so identificirani in vključeni v načrtovane ureditve spremljanja, zbiranja in izvajanja podatkov. Posebna pozornost je namenjena integraciji sistema kontrol in kazni za stebra I in II.

- b) Ključnim akterjem je zagotovljeno dovolj informacij o okviru smotrnosti in potrebah po zbiranju podatkov

Potrebe po zbiranju podatkov so delno definirane, po večini so organi, zadolženi za zbiranje posameznih podatkov, določeni.

- c) Pripravljene so ustrezne informacije in priročniki, ki se posredujejo izvajalcem

Iz besedila ni razvidno, da so ustrezne informacije in priročniki že pripravljeni ter posredovani izvajalcem.

d) Drugi ukrepi za ozaveščanje in usposabljanje (npr. delavnice, dogodki) so v pripravi

V okviru sistema AKIS se pripravlja enotna spletna platforma za prenos in izmenjavo znanja ter informacij na področju kmetijstva, gozdarstva in hrane, s čimer bo zagotovljen boljši pretok informacij in bo okrepljeno sodelovanje med vsemi deležniki AKIS. Nacionalna mreža skupne kmetijske politike (Mreža za podeželje) bo informacije in nova znanja, ki izhajajo iz delovanja AKIS-a, operativnih skupin EIP, lokalnih akcijskih skupin in drugih podprtih organizacij (kot npr. iz naslova Obzorje Evropa) razširjala, promovirala ter organizirala izmenjavo znanja in inovacij.

4. Ali so se prilagoditve informacijskega sistema začele dovolj zgodaj, da bi omogočeno nemoteno delovanje od začetka obdobja izvajanja?

a) Časovni načrt in viri so primerni za razvoj informacijskega sistema vzporedno z zasnovo Strateškega načrta SKP, kar omogoča prostor za prilagajanje v skladu z zahtevami ustreznih predpisov in delovnih dokumentov

Podroben časovni načrt za razvoj informacijskega sistema v besedilu ni opisan. Iz besedila je razviden namen, da bo informacijski načrt pripravljen pravočasno, pred začetkom izvajanja intervencij. Načrtovan sistem bo posredno ali neposredno povezan tudi z zunanjimi viri podatkov, ki v besedilu niso v celoti navedeni.

b) Izvedena je bila ocena tveganja, da se ugotovi morebitna ozka grla v sistemu IT (na podlagi izkušenj iz preteklosti)

Ocena tveganja, da se ugotovi morebitna ozka grla v sistemu IT, v besedilu ni opisana. Delno je zaznati, da je ARSKTRP že naredila neke vrste analizo, kjer so določili katere funkcionalnosti so se v preteklem obdobju izkazale za pomanjkljive oz. slabe. Te funkcionalnosti ima AKTRP namen izboljšati, skupaj z dodatno posodobitvijo funkcionalnosti, ki so se že izkazale kot dobre. Vključene bodo tudi izboljšave, ki se navezujejo na zahteve poročevalskega sistema v novem programskem obdobju.

c) Vzpostavljen je rezervni načrt, če prilagojeni sistem IT ni pripravljen za začetek programa

Iz besedila ni razvidno, da bo (ali je) vzpostavljen rezervni načrt, če prilagojeni sistem IT ne bo pripravljen do začetka programskega obdobja.

d) Raziskana je bila možnost poenostavitve upravljanja/izvajanja informacijskega sistema

Iz besedila je razvidno, da je bila raziskana tudi možnost poenostavitve informacijskega sistema z vidika hitrega, zanesljivega in varnega delovanja, ki bo tudi izvedena.

e) Udeleženci, ki so zadolženi za razvoj, vzdrževanje in popravilo informacijskega sistema, imajo zadostno znanje in/ali so usposobljeni za pridobitev ustreznega znanja in izkušenj

Iz besedila je razvidno, da ima ARSKTRP zadostno znanje in usposobljenost za vzdrževanje in razvoj informacijskega sistema.

- f) V primeru strateških načrtov SKP z regionaliziranimi elementi so bile nameščene ustrezne povezave med informacijskimi sistemi na regionalni in nacionalni ravni

Ni relevantno.

5. Ali je načrtovani postopek zbiranja podatkov o operacijah, površinah in živalih primeren?

- a) Vzpostavljen je ustrezen sistem zbiranja podatkov za intervencije IAKS (npr. definicije geoprostorske uporabe, sistemi za spremljanje območij, sistem za identifikacijo in registracijo (I&R) živali, kmetijske parcele, geografski informacijski sistemi, sistem brez zahtevkov)

Sistem zbiranja podatkov za intervencije IAKS je jasno opisan in vzpostavljen, ponekod so predvidene tudi izboljšave za novo programsko obdobje.

- b) Vzpostavljen je ustrezen sistem zbiranja podatkov za intervencije, ki niso IAKS

Viri zbiranja podatkov za intervencije, ki niso IAKS so ustrezno navedeni.

- c) Obstajajo jasne zahteve glede podatkov, ki jih je treba zagotoviti/zbrati (točni, ustrezni/uradni viri, čas dostave, vprašanja združevanja in vprašanja varstva posameznih podatkov itd.)

Zahteve glede podatkov, ki jih je treba zagotoviti/zbrati so ponekod delno omenjene, vendar niso jasno navedene.

- d) Načrtovani prijavni obrazci upoštevajo uporabniku prijazno zasnovo ter potrebe po podatkih za spremljanje in vrednotenje strateških načrtov SKP

Iz besedila je razvidno, da je vidik prijazne zasnove obrazca upoštevan.

- e) Uvedene so obveznosti za upravičence, da zagotovijo podatke (v pogodbi o financiranju, prijavnici ipd.)

Obveznosti za upravičence, da zagotovijo podatke, so uvedene le v primeru, da podatkov ne bo mogoče pridobiti z uporabo sodobnih tehnologij. Na kakšen način so te obveznosti naložene upravičencu iz dokumenta ni razvidno.

- f) Postopek preverjanja načrtovanih podatkov z dejanskimi podatki za zaključene operacije, ki jih bodo izvajali organi financiranja, je dobro pripravljen in izvedljiv

Postopki preverjanja načrtovanih podatkov z dejanskimi podatki je pripravljen in izvedljiv. Ugotovljena neskladja bodo upoštevana pri pripravi letnega poročila o smotrnosti.

6. Ali je načrtovani postopek za integracijo, analizo in čiščenje podatkov primeren za spremljanje in vrednotenje?

- a) Organ upravljanja in plačilne agencije vsako leto zagotovita ustrezne človeške vire in znanja za opravljanje naslednjih nalog:
 - Integracija podatkov o neposredni podpori in intervencijah za razvoj podeželja s strani plačilne agencije (elektronske baze podatkov in geografski informacijski sistemi, ki omogočajo izmenjavo in integracijo podatkov)

Da, integracija podatkov bo zagotovljena s strani Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP), ki je že v preteklih programskih obdobjih vzpostavila ustrezen sistem. Ta sistem bo nadgrajen glede na zahteve poročevalskega sistema v programskem obdobju 2023-2027.

- Preprečevanje dvojnega štetja vrednosti rezultatov za vse intervencije, ki jih zagotavlja plačilna agencija

V dokumentu ni posebej opisanih postopkov, ki bi zagotavljali preprečevanje dvojnega štetja. Princip enojnega štetja je upoštevan pri obdelavi podatkov za namen izračuna vrednosti kazalnikov rezultata.

- Analiza dejanskega stanja in odstopanj s strani plačilne agencije/organa upravljanja in podprta z evalvacijskimi aktivnostmi (povezava do evalvacije v obdobju izvajanja)

Vsa vrednotenja in postopki bodo opredeljeni v načrtu vrednotenja, ki ga je potrebno pripraviti v roku enega leta po sprejetju SN.

- Sledenje in utemeljevanje odstopanj od ciljev tudi na regionalni ravni (npr. če se posegi v nacionalni strateški načrt SKP izvajajo na regionalni ravni)

Ni relevantno.

- Ustrezne določbe za zagotovitev, da lahko organ upravljanja vključi prispevke LEADER v letno poročanje in da se prispevki na ravni LAS natančno spremljajo

Že v obstoječem programskem obdobju morajo lokalne akcijske skupine pošiljati podatke o izvajanju posameznih pod-ukrepov LEADER v okviru letnih poročil.

- Priprava osnutka poročila o smotrnosti (vključno s preverjanjem skladnosti podatkov) s strani plačilne agencije in organa upravljanja za nadaljnje posvetovanje

Za pripravo osnutka poročila o smotrnosti je odgovorna plačilna agencija skupaj z organom upravljanja.

7. Ali so postopki za opravljanje posvetovanj primerni za potrditev zahtevanih poročil?

- a) Vsako leto obstaja zaveza, da bo osnutek poročila o smotrnosti pripravljen za namene posvetovanja z ustreznim akterjem

Zaveza za pripravo osnutka poročila o smotrnosti je navedena.

- b) Vzpostavljen je ustrezen postopek, ki omogoča razpravo in izboljšanje osnutka poročila o uspešnosti/smotrnosti pred predložitvijo Evropski komisiji

Ustrezen postopek, ki omogoča razpravo in izboljšanje osnutka poročila o uspešnosti pred predložitvijo Evropski komisiji je vzpostavljen. Na pripravljen osnutek pred oddajo namreč poda mnenje certifikacijski organ.

- c) Razviti so ustrezni postopki, ki omogočajo smiselno posvetovanje z ustreznimi regionalnimi akterji (za tiste posege v Strateški načrt SKP z regionalnim izvajanjem)

Ni relevantno.

- d) Dodeljeno je dovolj časa za posvetovanje z nadzornim odborom in certifikacijskim organom

Ustrezen postopek, ki omogoča razpravo in izboljšanje osnutka poročila o uspešnosti pred predložitvijo Evropski komisiji je vzpostavljen. Na pripravljen osnutek pred oddajo namreč poda mnenje certifikacijski organ. Časovni okvir za posvetovanje ni naveden.

- e) Certifikacijski organ ima potrebne zmogljivosti in sredstva za preverjanje in potrditev osnutka poročila o uspešnosti/smotnosti

Certifikacijski organ poda mnenje pred oddajo poročila o smotnosti odboru. Kakovost sistema spremljanja in poročanja je zagotovljena predvsem preko delovanja OU, Odbora za spremljanje ter Certifikacijskega organa in Pristojnega organa. Zmogljivosti in sredstva Certifikacijskega organa za preverjanje in potrditev osnutka niso podrobneje navedene/predvidene.

8. Ali so določbe ustrezne za zagotavljanje pravočasne predložitve zahtevanih poročil Evropski komisiji (povzetek ocene vseh prejšnjih korakov)?

- a) Postopki so primerni za pravočasno in ustrezno kakovostno dostavo naslednjih poročil:
- letno preverjanje uspešnosti 52. člen HZR (kazalniki rezultatov);
 - letni pregled uspešnosti 39. člen HZR in 121. člen SPR (kazalniki rezultatov);
 - Informacije o spremljanju SKP (kazalniki učinka/rezultatov, ki se ne uporabljajo pri letni potrditvi uspešnosti in letnem pregledu uspešnosti, ter agregati);
 - Zagotavljanje kvalitativnih informacij (npr. utemeljitev odstopanj);
 - Letno finančno obračunavanje 51. člen HZR (odhodki);
 - Povzetek letnega poročila o uspešnosti za državljane (121. člen ZPR);
 - Izjava o upravljanju

Vzpostavljeni so primerni postopki za dostavo letnega pregleda uspešnosti, zagotavljanje informacij o spremljanju SKP in zagotavljanje kvalitativnih informacij. V besedilu ni navedenih/omenjenih postopkov za zagotavljanje preverjanja uspešnosti, letnega finančnega obračunavanja, pripravo povzetka letnega poročila o uspešnosti za državljane in izjave o upravljanju.

9. Ali so načrtovani nadaljnji postopki primerni za obravnavo ugotovitev spremljanja in vrednotenja?

Vsa vrednotenja in postopki bodo opredeljeni v načrtu vrednotenja, ki ga je potrebno pripraviti v roku enega leta po sprejetju SN.

- a) Vzpostavljeni so postopki za prejemanje, analizo in obravnavo morebitnih pripomb na opazovalna pisma in letne pregledne sestanke (npr. glede odstopanj ali odkritih pomanjkljivosti).
- Vzpostavljeni so postopki za razvoj akcijskega načrta za popravne ukrepe (npr. ustanovitev delovnih skupin, vrednotenja in študije).

V besedilu ni izrecno omenjenih postopkov za razvoj akcijskega načrta za popravne ukrepe.

- Podpira se skupni učni proces (npr. z vključevanjem mreže SKP), da se izognemo ponavljanju težav in pridobimo lekcije za prihodnost.

V dokumentu je še posebej poudarjen pomen prenosa znanja in vlaganje v raziskave ter oblikovanje različnih programov s katerimi bi to dosegli.

- Vzpostavljeni so postopki za revizijo načrta vrednotenja in/ali prilagoditev dejavnosti ocenjevanja za analizo področij, ki niso uspešna

V besedilu ni izrecno vzpostavljenih postopkov za revizijo načrta vrednotenja in/ali prilagoditev dejavnosti ocenjevanja za analizo področij, ki niso uspešna.



ZAVRnitev ODGOVORNOSTI

Pričujoče gradivo in informacije v njem so delo družbe Deloitte Slovenija in imajo namen posredovati splošne informacije o določeni temi ali temah ter te teme ali tem ne obravnavajo izčrpno.

Skladno s pravkar navedenim informacije v tem gradivu ne predstavljajo računovodskih, davčnih, pravnih, naložbenih ali drugih strokovnih nasvetov ali storitev. Te informacije vam niso podane z namenom, da bi se nanje zanašali kot na edino osnovo pri sprejemanju odločitev, ki lahko vplivajo na vaše poslovanje. Preden sprejmete kakršnokoli odločitev ali ukrep, ki lahko vpliva na vaše osebne finance ali poslovanje, se morate posvetovati z usposobljenim strokovnim svetovalcem.

To gradivo in informacije v njem so posredovane v pričujoči obliki, družba Deloitte Slovenija pa ne podaja nobenih implicitnih ali eksplicitnih izjav ali jamstev glede tega gradiva ali informacij v njem. Brez omejevanja slednjega družba Deloitte Slovenija ne jamči, da so to gradivo ali informacije v njem brez napak ali da izpolnjujejo kakršnakoli specifična merila uspešnosti ali kakovosti. Družba Deloitte Slovenija izrecno zavrača vsa implicitna jamstva, vključno, vendar ne omejeno na jamstva o tržnosti, lastništvu, primernosti za določen namen, ne kršitvi, združljivosti, varnosti in točnosti.

To gradivo in informacije v njem tako uporabljate na lastno odgovornost ter nase prevzimate polno odgovornost in tveganje izgube, ki jo lahko utrpíte zaradi uporabe tega gradiva ali informacij v njem. Družba Deloitte Slovenija ne bo odgovorna za nobeno posebno, posredno, postransko, posledično ali dodatno odškodnino oz. kakršnokoli drugo škodo, najsi se pojavi zaradi pogodbe, zakona, kazenskega prava (vključno, vendar ne omejeno na malomarnost) ali drugega v povezavi z uporabo tega gradiva ali informacij v njem.

Če karkoli od zgoraj navedenega iz kakršnegakoli razloga ni v celoti izvršljivo, ostalo še vedno ostane v veljavi.